

ပါဠိ အဘိဓမ္မာ ပိဋက သမိုင်း

ဦးလေးမြင့် - ကထိကပါဠိဌာန

(အငြိမ်းစား ဒုတိယပါမောက္ခချုပ်
ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံ တက္ကသိုလ် ရန်ကုန်)

၁၉၆၉-ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန ဆွေးနွေးပွဲစာတမ်း

စာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်

အဘိဓမ္မဝိဇ္ဇာသည် ဗုဒ္ဓဝစနများဖြစ်ကြပါ၏ လော?

အဘိဓမ္မဝိဇ္ဇာသည် သံဂါယနာသုံးတန် တင်ခဲ့ရာ၌ ပါဝင်ကြပါ၏လော?.....

ဟူသည့်မေးခွန်းများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း သက်ဆိုင်ရာ စာပေအမှတ် အသားတို့ကို တစ်ပြု
ထားပါသည်။

မည်သို့ပင်ရှိပါစေ၊ “**ပိဋအဘိဓမ္မဝိဇ္ဇာ**” ကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်ကြရာ၌ နှိုင်းယှဉ် လေ့လာ
ဖွယ် “**သက္ကတအဘိဓမ္မ ဝိဇ္ဇာတစ်ဆူ**” - ရှိနေသေးသည်ဟူသော အချက်ကို သတိထားမိ
ကြလျှင်၊ ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ပြည့်ဝပြီး ဖြစ်ပါ သည်။

လေးမြင့်

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အခန်း(၁)		
၁။	နိဒါန်း	၃
အခန်း(၂)		
၂။	အဘိဓမ္မာပိဋက(ပါဠိ)	၅
	(၁) ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း	၆
	(၂) ဝိဘင်္ဂကျမ်း	၇
	(၃) ဓာတုကထာကျမ်း	၉
	(၄) ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း	၉
	(၅) ကထာဝတ္ထုကျမ်း	၁၁
	(၆) ယမကကျမ်း	၁၄
	(၇) ပဋ္ဌာနကျမ်း	၁၅
အခန်း(၃)		
၃။	ကျမ်းတို့၏အစီအစဉ်နှင့် အနှစ်သာရ	၁၈
အခန်း(၄)		
၄။	အဘိဓမ္မာပိဋက (သက္ကတ)	၂၇
	(၁) ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တကျမ်း	၂၉
	(၂) သင်္ဂတိပရိယာတဝါဒကျမ်း	၃၂
	(၃) ပကရဏပါဒကျမ်း	၃၃
	(၄) ဝိညာဏကာယပါဒ	၃၆
	(၅) ဓာတုမဟာယပါဒကျမ်း	၃၇

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဋ္ဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

- (၆) ဓမ္မက္ခန္ဓာပါဒကျမ်း ၃၈
- (၇) ပညတ္တိသတ္တကျမ်း ၃၉

အခန်း(၅)

- ၅။ ပါဠိနှင့် သက္ကတကျမ်းဂန်နှစ်ရပ်တို့အား
အကြမ်း နှိုင်းယှဉ်ချက် ၄၄

အခန်း(၆)

- ၆။ ပါဠိ အဘိဓမ္မာပိဋကနိဒါန်း ၄၇

အခန်း(၇)

- ၇။ ‘အဘိဓမ္မာ’ ဟူသော ဝေါဟာရ ၅၆

အခန်း(၈)

- ၈။ အဘိဓမ္မာပိဋကနှင့် သံဂါယနာတင်ပွဲ ၆၇

အခန်း(၉)

- ၉။ အဘိဓမ္မစာပေ ပေါ်ပေါက်ရာခေတ်
ခန့်မှန်းချက် ၇၄

အခန်း(၁၀)

- ၁၀။ နိဂုံး ၈၆

အခန်း(၁)

နိဒါန်း

ကမ္ဘာ့ကိုးကွယ်မှုသမိုင်းတွင် မှတ်တမ်းတင်ကျန်ရစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာကို ရှေးဦးစွာ စတင်ဟောကြားခဲ့သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ခရစ်ကြီနှစ်(၅၆၃)ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယပြည်၌ နိပေါနယ်စပ်အနီးရှိ လုမ္ဗိနီမည်သောအရပ်၌ မွေးဖွားတော်မူခဲ့သည်။ သက်တော်(၃၅)နှစ်အရွယ်တွင် သဗ္ဗညုဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ၍ အိန္ဒိယပြည်အရှေ့ အလယ်ပိုင်းရှိမဇ္ဈိမဒေသခေါ်သော ကောသလနှင့် မဂဓတိုင်းတို့၌ ကိုယ်တော်တိုင်ထိုးထွင်းသိရှိတော်မူခဲ့သော ဓမ္မအစုတို့ကို ဟောကြားဖြန့်ချိတော်မူခဲ့သည်။ လေးဆယ့်ငါးနှစ်မျှ သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏ လောကုတ္တရာအကျိုးကို သည်ပိုးဆောင်ရွက်တော်မူပြီးနောက် သက်တော် ရှစ်ဆယ်အရွယ်တွင် ခရစ်ကြီနှစ်(၄၈၀)ခုနှစ်ခန့်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်း ဥတ္တရပရဒေရှ်ဒေသနယ်အတွင်းရှိ ကုသိနာရုံမည်သော အရပ်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်မှစ၍ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင် လေးဆယ့်ငါးနှစ်မျှ ညွှန်ကြားဆုံးမတော်မူခဲ့သော ‘ဓမ္မနှင့် ဝိနယ’တို့ကို တပည့် သာဝကကြီးတို့သည် ခရစ်ကြီရာစုနှစ်များအတွင်း သုံးကြိမ်မျှ သုတ်သင်တည်းဖြတ်ကြလျက် နှုတ်ဖြင့်သာ သိမ်းဆည်းခဲ့ကြသည်။ နှောင်းခေတ်၌ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေခြင်းငှာလည်း ပိဋက (ခြင်းတောင်း)ဟု အမည်တပ်၍ ‘သုတ္တ-ဝိနယ-အဘိဓမ္မ’-ဟု သုံးပုံသုံးစု ခွဲခြားထားခဲ့ကြသည်။ နောင်အခါ စာပေအရေးအသား တွင်ကျယ်ထွန်းကားလာသောခေတ်တွင် ယင်းပိဋကတ်တော်ကို ‘နှုတ်တိုက်စာပေ’အဖြစ်မှ ‘အက္ခရာ စာပေ’အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲမှတ်တမ်း တင်ခဲ့ကြသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ထိုသို့ အက္ခရာအဖြစ် ကူပြောင်းမှတ်သားကြရာ၌ သုံးစွဲသော ဘာသာစကားကို ‘မူ’အားဖြင့် နှစ်မျိုးမျှ တွေ့ရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ တော် မြောက်ဘက်ဒေသများသို့ ထွန်းကားပြန့်နှံ့ခဲ့သော ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့ သည် မိမိတို့၏ ပိဋကတ်တော်ကို သက္ကတစစ်ဘာသာ၊ သက္ကတ အရောဘာသာတို့ဖြင့် ရေးမှတ်ထားကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ အဆိုအမိန့်များကို ‘**သက္ကတဗုဒ္ဓဘာသာစာပေ**’ဟု ထင်ရှားသည်။ ထို့အတူ အိန္ဒိယပြည် တောင်ပိုင်းဒေသများသို့ ရွှေ့ဆင်းလာ၍ သီဟိုဠ် ကျွန်း၊ မြန်မာပြည်စသည့် နိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိပြန့်နှံ့သွားသော ဂိုဏ်း ကမူ မိမိတို့၏ ပိဋကတ်စာပေစုကို ‘**ပါဠိ**’-ဟုခေါ်သော ‘**ပြာကတ ဘာသာ**’တစ်မျိုးဖြင့် ရေးသားမှတ်တမ်းတင်ကြသည်။ ဤစာပေစု သည် ‘**ပါဠိဗုဒ္ဓဘာသာစာပေ**’-ဟု ထင်ရှားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်တို့၏ ပိဋကတ်တော်များသည် ‘မူ’အားဖြင့် သက္ကတမူ အနေ ဖြင့်၎င်း၊ ပါဠိမူအနေဖြင့်၎င်း နှစ်မျိုးတွေ့ရှိရလေသည်။

ဤသို့ ဘာသာစကားအရ ခြားနားနေကြသော ပိဋကတ် စာပေနှစ်ရပ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာ ရင်းနှီးစွာ တူညီနေကြသော အကြောင်းအရာများကို တွေ့ရှိရလေသည်။

အထူးအားဖြင့် ပဌမ နှစ်ဆူဖြစ်သော ‘သုတ္တပိဋကနှင့် ဝိနယပိဋက’တို့သည် ‘မူနှစ်စောင် စလုံး၌များစွာ ကိုက်ညီ နေကြ သည်’။ သို့သော် နောက်ဆုံး ‘အဘိဓမ္မာပိဋက’ နှစ်ရပ်တို့၌ကား သိသာထင်ရှားသော ခြားနားချက်အများ ရှိနေကြသည်။

ဤ ပိဋကနှစ်မူရှိ ကျမ်းဂန်အရ လွန်စွာခြားနားနေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းအများတို့သည်လည်း ဤ ‘**အဘိဓမ္မာ ပိဋက**’ကို လွန်စွာအရေးပါသော စာပေတစ်ရပ်အဖြစ် ရှေ့တန်းတင်

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

လေ့လာလေ့ရှိကြသည်။ ချီးပင့် ပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲတို့၏ ‘အဘိဓမ္မာပိဋက’ မူနှစ်
စောင်တို့ရှိ စိတ်ဝင်စားဖွယ်သော၊ တွေးတောဖွယ်သော တူညီချက်
ခြားနားချက်တို့နှင့်၊ ယင်း‘ပိဋက’တို့၏ ဖြစ်ပေါ်ပုံသမိုင်းစဉ်ကို ဤ
ဆောင်းပါး (စာတမ်း)တွင် စုပေါင်းတင်ပြရန် အားထုတ်ထားပါသည်။

အခန်း(၂)

အဘိဓမ္မာပိဋက(ပါဠိ)

ထေရဝါဒအယူရှိကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာတိုင်းပြည်တို့၌ လက်ခံ
ထားသော ပါဠိပိဋကသုံးပုံတွင် ‘အဘိဓမ္မာပိဋက’သည် တတိယ
မြောက်အစု ဖြစ်သည်။ ကျမ်းအရေအတွက်အားဖြင့်-

- ၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၊
 - ၂။ ဝိဘင်္ဂကျမ်း၊
 - ၃။ ဓာတုကထာကျမ်း၊
 - ၄။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း၊
 - ၅။ ယမကကျမ်း၊
 - ၆။ ကထာဝတ္ထုကျမ်း နှင့်
 - ၇။ ပဋ္ဌာနကျမ်း၊
- ဟူ၍ ကျမ်းပေါင်းခုနစ်ကျမ်း ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပေသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဋ္ဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း

‘သဘောတရား(ဓမ္မ)’တို့ကို ပြည့်စုံစွာရေတွက်ပြသော ကျမ်း တစ်စောင် ဖြစ်၏။ကျမ်းဦးမာတိကာ၏နောက်၌ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊ ရူပ ကဏ္ဍ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ၊ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ-ဟူသော အပိုင်းလေးပိုင်း ခွဲခြားလျက်၊ ‘ဓမ္မ’ဟု အမည်တပ်စကောင်းသော သင်္ကေတ-သင်္ကေတဝတ္ထု အားလုံးတို့၏နာမ်သဘာဝ၊ ရုပ်သဘာဝတို့ကို အကြွင်းအကျန်မရှိ ရေ တွက်ပြထားသည်။

(၁)‘စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ’၌ ‘ကုသလဓမ္မာ’-အစရှိသော ‘ကုသလတိ ကမာတိကာ’အရ ‘စိတ်-စေတသိက်’တည်းဟူသောအမျိုးအစား၊ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်တို့ကို အကျယ်ရှင်းပြ၏။

(၂)‘ရူပကဏ္ဍ’၌မူ ‘အဗျာကတဓမ္မ’ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်တရားတို့ သဘာဝကို ဆန်းစစ်ပြသည်။

(၃)‘နိက္ခေပကဏ္ဍ’သို့ ရောက်သောအခါ၌ကား ကျမ်းဦးမာတိ ကာ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော တိကတရားစု၊ ဒုကတရားစုတို့လိုပင် ချိုးရုံး စုစည်း၍ မကျဉ်းမကျယ် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြထားသည်။

(၄)ဤတိက၊ဒုကတရားစုအလိုက် ဖွဲ့စည်းထားသော သရုပ်စုတို့ ကို နောက်ဆုံး ‘အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ’တွင် တွေ့ရပြန်သည်။

ဤသို့ ‘ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း’သည် ‘ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မ’၌ ‘ပရမတ္ထ’ဟူ၍ ထင်ရှားရှိနေသာ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏ သဘော၊ သဘာဝတို့ကို စစ်တမ်းထုတ် ရေတွက်ပြထားသော ကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်း၏အဋ္ဌကထာဖြစ်သော ‘အဋ္ဌသာလိနီ’ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသမထေရ်ကမူ ‘ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း’၏ စတုတ္ထပိုင်း

ဖြစ်သော ‘အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ’သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏ ဟေ
ကြားချက်ဖြစ်သည်ဟူ၍ အဆိုပြုထားသည်။

‘ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း’၏ မူလရည်ရွယ်ချက်သည် ပရမတ္ထဓမ္မတို့ကို
အသေးစိတ် ခွဲခြားပြရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် စိတ်သဘာဝ၊ စေတသိက်
သဘာဝ-စသည်တို့အားတိုက်အရ ခွဲခြားပြရာ၌မူ သုံးသပ်ပုံစနစ်သည်
စိတ္တဗေဒသဘောတရားထက် ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ နှစ်ရပ်တို့သည်
လည်းဒဿနိကဗေဒနှင့် ကိုးကွယ်မှုတို့ကဲ့သို့ ခွဲခွါ၍ မရကောင်းသော
ပညာရပ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်း၏ ကိုယ်ကျင့် အဘိ
ဓမ္မာဆန်သော သုံးသပ်ပုံစနစ်သည် သဘာဝကျသည်-ဟု ဆိုရပေ
မည်။

၂။ ဝိဘင်္ဂကျမ်း

အဘိဓမ္မာပိဋက၏ ဒုတိယမြောက်ကျမ်းဖြစ်၍ ဓမ္မတို့၏
သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ခွဲခြမ်းပြထားသောကြောင့် ‘ဝိဘင်္ဂ’ဟု အမည်ရ
သည်။

ဤကျမ်း၌ ‘ဝိဘင်္ဂ’ခေါ် အဖွဲ့ပေါင်း(၁၈)ခုပါဝင်၏။ ဝိဘင်္ဂ
တစ်ရပ်စီ၌ ဆွေးနွေးရန်ဖြစ်သော အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို မူတည်
လျက် ထိုအကြောင်းအရာနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အဘိဓမ္မဝေါဟာရ
အမြောက်အမြားတို့ကို သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း၊ မေး-ဖြေ နည်း
ဟူ၍ သုံးနည်းဖြင့် ခွဲခြားရှင်းပြထားသည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစာပေနယ်၌ တွင်ကျယ်ထင်ရှားသော ‘ခန္ဓာ၊ အာ
ယတန၊ ဓာတု၊ သစ္စ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ၊ ဗောဇ္ဇင်္ဂ’-အစရှိသည့် အစု တို့နှင့်
အခေါ်အဝေါ်တို့ကို သက်ဆိုင်ရာဝိဘင်း၌ အနုစိတ်ရှင်းပြသည်။
ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌ ဖော်ပြပြီးသော အရေအတွက်တို့ကိုပင် ဆက်လက်

တင်ပြထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် တင်ပြပုံနည်း စနစ်ချင်း ကားခြားနားသည်။ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းတွင် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တို့ကို ‘ကုသလ၊ အကုသလ၊ အဗျာကတ’-တည်းဟူသော မာတိကာများ အရ ခွဲခြမ်းရေတွက်ပြသည်။ ဝိဘင်္ဂကျမ်း၌ကား ယင်းဝေါဟာရတို့ ကိုပင် သုတ္တရုထောင့်၊ အဘိဓမ္မရုထောင့် စသည်တို့မှ လေ့လာတင်ပြ ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

တဖန် ယင်းကျမ်းကို ‘ဓာတုကထာကျမ်း’၏ အစဟုလည်း ဆိုနိုင်ပြန်သည်။ အကြောင်းမှာ ဤကျမ်းဂန်လာ ‘ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတု’-စသော သဘောတရားတို့နှင့် ခွဲခြမ်းပုံစံနစ်ကိုပင် ဓာတုကထာ ကျမ်းကလည်း ဆက်လက်သုံးစွဲထားသောကြောင့် ဖြစ်ပေ၏။

ဝိဘင်္ဂကျမ်း၏ ‘ခန္ဓအဖွင့်၊ အာယတနအဖွင့်၊ ဓာတုအဖွင့်’ သုံးကဏ္ဍတို့ကို ‘ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း’နှင့် ‘ယမကကျမ်း’တို့၌၎င်း၊ ‘ပဋိ သမ္ဘိဒါကျမ်း’၌၎င်း၊ ‘ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း(ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်)’၌၎င်း ပါဝင် မှီးယူထားကြောင်း တွေ့ရှိရသေး၏။

‘ဤကျမ်းကို ရောမအက္ခရာဖြင့် ဖလှယ်သော မစ္စဂ်ရိတ်(စ်) က ‘ဤကျမ်းသည် ရှိနှင့်ပြီးသော မာတိကာစဉ်(ဓမ္မသင်္ဂဏီ)ကို မှီငြမ်း ပြုချဲ့ထွင်တင်ပြထားခြင်းဖြစ်၍၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၏နောက်မှ ပေါ် ပေါက်ခဲ့သော အဘိဓမ္မကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်သင့်ကြောင်း’ တင်ပြထား သည်။ အခြားသုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သော ဒေါက်တာဘီစီလော-ကမူ ‘ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းနှင့် ဝိဘင်းကျမ်း နှစ်စောင်တို့တွင် အပြိုင်ပါရှိ နေ သော ရူပက္ခန္ဓအဖွင့်နှစ်ရပ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်တင်ပြလျက် ဝိဘင်းကျမ်း၏ အရေးအသားစာဟန်နှင့် တင်ပြပုံစံနစ်သည် စာပေခေတ် ဦးပိုင်းနှင့် ပိုမိုနီးစပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းကသာ နောက်ကျ ရမည်’-ဟု အဆိုပြုထားပြန်သည်။ လက်ရှိပိဋကတော် အစီအစဉ်၌ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ကျမ်းကသာ စော၍ရှိနေပေသည်။

၃။ ဓာတုကထာကျမ်း

အဘိဓမ္မပိဋက၏ တတိယမြောက်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ ပမာဏ အားဖြင့် တိုတောင်းသည့်အပြင် တင်ပြပုံစံနစ်မှာလည်း အဖြေပုံစံနှင့် ဖြစ်၏။ ‘**ဓာတုကထာ**’ ဟူသော အမည်အရ ဓာတ်သဘာဝတို့ကို ဆွေး နွေးထားသောကျမ်း-ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

သို့သော် စင်စစ်ဆွေးနွေးထားသော အကြောင်းအရာတို့၌ ကား ဓာတုများသာမက ခန္ဓာ၊ အာယတနစသော ကျန်-အဘိဓမ္မ ရုပ်အစုများ ပါဝင်နေကြသည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၌ ပရမတ္ထမည်ကုန်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၊ ဓာတ်တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး၊ သစ္စာလေးပါး၊ ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါး စသည်တို့ကို ကဏ္ဍတစ်ဆယ့် လေးခု ခွဲခြားလျက်၊ ‘သင်္ဂဟ-အသင်္ဂဟ’ နည်းလေးပါးတို့ဖြင့် ‘တူ-မတူ’၊ ‘ယှဉ်-မယှဉ်’ စသည်ဖြင့် အကျယ်တဝင့် နှိုင်းယှဉ်ပြထားသည်။ ‘ဓမ္မအစု’တို့ကို ‘ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်’ သုံးစုတို့၌ တစ်နည်းနည်းဖြင့် သွတ်သွင်း ရှင်းလင်းပြထားသည်။

အကြောင်းအရာအရ ဆိုသော် ဤကျမ်းသည်လည်း မာတိ ကာစဉ်(ဓမ္မသင်္ဂဟီ)၌ ပါဝင်ပြီးသော အဘိဓမ္မဝေါဟာရတို့၏ သရုပ် အချို့ကိုပင် ထပ်မံ၍ တစ်နည်းတဖုံ လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းသည် ဓမ္မသင်္ဂဟီကျမ်း၏အဆက် ဖြစ် သည့်ပြင် ယင်းကျမ်းထက်လည်း နောက်ကျပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်-ဟု မှတ်ထင်ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

၄။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း

အဘိဓမ္မပိဋက၏ စတုတ္ထမြောက်ကျမ်းသည် ‘ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ကျမ်း’ ဖြစ်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးတို့၏ အမျိုးအစား၊ အရေအတွက်တို့

ကိုပဓာနပြုဖော်ပြသောကျမ်းဖြစ်၍ ‘ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း’ မည်ပေသည်။ ဤကျမ်းတွင် ကဏ္ဍပေါင်းဆယ်ခုပါဝင်၍ ကျမ်းဦး၌လည်း အဘိဓမ္မစာဟန်ဖြစ်သော မာတိကာစာစဉ်တစ်ခုကို တွေ့ရ၏။ ၎င်းမာတိကာအရဆိုပါမူ ကျမ်းတလျှောက်တွင် ‘ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတု၊ သစ္စ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ပုဂ္ဂလ’တည်းဟူသော သဘာဝတရားတို့အား စုစည်းအားထုတ် ဖော်ရှင်းရန် ဝန်ခံထားသည်။ သို့သော် ကျမ်းစာ ကိုယ်အတွင်း၌မှာမူ မာတိကာတွင်တွေ့ရသော ‘ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတု၊ သစ္စ၊ ဣန္ဒြိယ’တို့ကို သရုပ်အရေအတွက်လောက်သာ ဖော်ပြ၍ အသေးစိတ် တင်ပြခြင်း မရှိချေ။ ပဌမနှင့် ဒသမထိဖြစ်သော ကဏ္ဍကြီး(နိဒ္ဒေသ)ဆယ်ခုတို့တွင် တစ်ခုမှတစ်ဆယ်ထိ အရေအတွက် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားတို့ကိုသာ နိဒ္ဒေသအလိုက် ထည့်သွင်းရှင်းလင်းပြထားပေသည်။

ဤကျမ်း၏ အဋ္ဌကထာကိုစီရင်ခဲ့သော ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ကမူ မာတိကာနှင့် စာသားတို့ ဤသို့ တိမ်းပါးနေမှုကို ‘ဝိဘင်္ဂကျမ်း၌ ငါးပါးသောပညတ်တို့၏ အကြောင်းဝတ္ထုဖြစ်သော ခန္ဓာစသည်တို့ကို အကြွင်းမဲ့ဟောကြားခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤကျမ်း၌ ၎င်းတို့ကို တစိတ်တဒေသအားဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူသည်’-ဟု ရှင်းပြထားသည်။

ဤကျမ်းအရေးအသားဟန်သည် အခြားသော အဘိဓမ္မ စာပေများကဲ့သို့ ခက်ခဲလေးပင်ခြင်း မရှိလှပေ။ သုတ္တစာပေအရေးအသားများကဲ့သို့ပင် ချောမွေ့လွယ်ကူကြောင်း တွေ့ရသည်။ အကြောင်းအရာစာသားအရလည်း ခန္ဓအစရှိသော အဘိဓမ္မအသုံးအနှုန်းတို့ကို ကျော်လွှား၍ ပုဂ္ဂိုလ်(ပုဂ္ဂလ)၊အကြောင်းကိုသာ အသားပေး ဆွေးနွေးထား၏။

စင်စစ်အားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်(ပုဂ္ဂလ)ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ ဗုဒ္ဓ

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

အဘိဓမ္မာအမြင်၌ ရှိနိုင်သော၊ ရှိကောင်းသော ပရမတ္ထသစ္စာတစ်ရပ် မဟုတ်ချေ။ ထို-မရှိကောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အမျိုးအစား ခွဲခြား ပြခြင်းမှာလည်း အဘိဓမ္မရှုထောင့်မှ ဆုံးဖြတ်ရသော်၊ အရာမထင် သောအကြောင်းအရာနှင့် စာသား အများအပြားတို့သည်လည်း ‘သီဂီတိသုတ္တ(ဒီဃနိကာယ)’နှင့် သံယုတ္တနိကာယ၊ အင်္ဂုတ္တရနိ ကာယ တို့တွင် ပြန့်နှံ့ပါရှိသော ဒေသနာတို့နှင့် ထပ်တူထပ်မျှ တူညီနေ ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းတွင် ပါဝင်သော စာသား နှင့် အကြောင်းအရာတို့အနက် ကျမ်းဦးမာတိကာတစ်ခုသာလျှင် အဘိဓမ္မ သက်ဝင်နေပေသည်။

ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းသည် အဘိဓမ္မခုနစ်ကျမ်းတို့အနက် ပမာ ဏအားဖြင့် သေးငယ်၊ အတိုတောင်းဆုံးဖြစ်သည့်အပြင် အဖွဲ့အနွဲ့ ချောမွေ့နှင့် အဘိဓမ္မစာပေတွင် တွေ့နိုင်ခဲ့သော ဥပမာစကားများ ပါရှိနေခြင်းက ဤကျမ်း၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။

၅။ ကထာဝတ္ထုကျမ်း

‘အချေအတင် စကားဆိုခန်း’-ဟု အဓိပ္ပာယ်ပါဝင်သော ‘**က ထာဝတ္ထုကျမ်း**’သည် အဘိဓမ္မပိဋကတ်၏ ပဉ္စမမြောက်ကျမ်း ဖြစ် သည်။ ပါဝင်ထည့်ထားသော စကားဆိုခန်းများတို့၌ ‘ကထာ’ ဟူ သောဝိသေသအသုံး ပါရှိသောကြောင့်၊ ‘**ကထာဝတ္ထု**’ အမည်တွင် ခဲ့သည်ဟု ယူဆရပေသည်။

ခရစ်ကြိုအစနှစ် သုံးရာစုအတွင်း အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်း၌ မောရိယပြည်ကို ဆက်ခံအုပ်စိုးသော အသောကမင်းသည် ဗုဒ္ဓသာ သနာတော်ကို များစွာထောက်ပံ့ခဲ့သည်။ ဤမင်းလက်ထက် မစင်

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

မကြယ်ဖြစ်သည့် သာသနာတော်ကို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေခြင်းငှာ တတိယသံဂါယနာတင်ပွဲကို ခရစ်ကြီနှစ် (၂၄၇)ခုနှစ်ခန့်တွင် ကျင်းပ စေခဲ့သည်။

ဤသံဂါယနာတင်ပွဲ နာယကဖြစ်သော ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿသည် ပရဝါဒတို့ကို ဖယ်ရှားချိုးနှိမ်ခြင်းငှာ၊ ဤ‘ကထာဝတ္ထု ကျမ်း’ကို ရေးသားစီရင်ခဲ့မည်-ဟု အဆိုရှိပေမည်။ အကြောင်းအရာ အားဖြင့် ဆိုပါမူ ‘ကထာဝတ္ထုကျမ်း’သည် အသောကခေတ်ဦးပိုင်းနှင့် အသောကခေတ်ပိုင်း ခရစ်ကြီနှစ် တစ်ရာစုတလျောက် အိန္ဒိယ (မဇ္ဈိမ) ဒေသ၌ ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားခဲ့သော ဘာသာရေး အယူအဆ များ အထူးအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲအများတို့၏ အယူအဆကွဲ များကို စုပေါင်းတင်ပြသောကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဝါဒတစ်ရပ်ကို စိစစ် တင်ပြရာ၌ကား တင်ပြပုံ၊ သင်္ချာကိုသုံးလျက် စိစစ်ဆွေးနွေးဟန် ပြု၍ ‘အယူဝါဒတစ်ရပ်သည် အဘယ်ကြောင့်မှားယွင်းရပုံ’-ကို ကျမ်းဂန် အကိုးအကားဖြင့် ဖြေရှင်းပြပြီးနောက် ပြစ်တင်ရှုတ်ချထားသော စာတမ်းရှည်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ဆွေးနွေးရာ၌ မေးခွန်းထုတ်သူ၊ ဝေဖန်ရှုတ်ချသူမှာ ရှင် မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တမထေရ်ကိုယ်တိုင်ပင် ဖြစ်၍၊ ရှုတ်ချခံရသူမှာ အခြားဂိုဏ်းကွဲများမှ သံဃာတော်များ ဖြစ်လိမ့်မည်-ဟု ခန့်မှန်းရပေ သည်။ အတိအကျအားဖြင့် ဖော်ပြမထားချေ။ ဝဂ္ဂပေါင်း(၂၃)ခု ပါဝင် သော ဤကျမ်း၌ မထေရ်မြတ်၏ဂိုဏ်းဖြစ်သော ထေရဝါဒတို့မှ သုတ် ပေါင်းငါးရာတို့ကို နှိုင်းယှဉ်တင်ပြထားပေသည်။

ဤကျမ်း၌ အဋ္ဌကထာကိုစီရင်ခဲ့သော အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ မထေရ်၏ အဆိုအရ ‘ဒုတိယသံဂါယနာတင်ချိန် ခရစ်ကြီနှစ် (၃၈၃) ခန့်မှစ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းမကြီးတွင် ထေရဝါဒနှင့် မဟာသံဃိ က တွင်သော အုပ်စုနှစ်စု ကွဲပြားသွားကြသည်။ တတိယသံဂါယနာ မ

တင်မီ နှစ်ပေါင်း(၁၅၀)ခန့်အတွင်း ထိုပင်မဂိုဏ်းကြီးနှစ်ရပ်နှင့် ပေါင်း
သော် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းကွဲပေါင်း (၁၈)ခုမျှ ရှိနေပြီးဖြစ်ကြောင်း'သိ
ရှိရသည်။ သီဟိုဠ် မဟာဝံသကျမ်းများနှင့် အခြားသောမှတ်တမ်း တို့၌
လည်း ဤသို့သော အဆိုကို တွေ့ရှိရပေသောကြောင့် ယင်းအချက်
သည် သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ် အမှန်တစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

အရေးအသားစာဟန်အားဖြင့်မူ 'ကထာဝတ္ထုကျမ်း'သည် 'ဓာ
တုကထာကျမ်း'နှင့် အမေး-အဖြေပုံစံသဘောဖြင့် တင်ပြရာ၌၊ တူညီ
နေကြသည်။ သို့သော် ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ တင်ပြပုံမှာ စံနစ်တကျ
မရှိချေ။ ဂိုဏ်းကွဲအသီးသီးတို့၏ အယူဝါဒများတို့ကို အကြောင်းအရာ၊
အရေအတွက်၊ အမျိုးအမည်ဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြထားသောအဖြစ် အယူ
ဝါဒ ကွဲများကိုသာ တွေ့ရ၍၊ မည်သည့်ဂိုဏ်း မည်သို့ခေတ်-ဟု ဖော်
ညွှန်းထားခြင်း မရှိချေ။ ဂိုဏ်းကွဲအမည်များနှင့်ဝါဒကွဲတို့ကို တွဲစပ်ရှင်း
လင်းပြသူမှာ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်သာ ဖြစ်ချေသည်။

ကျမ်းပြုခေတ်နှင့် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖော်ပြရာ၌မူ၊ တတိယ
သံဂါယနာတင်ချိန် ခရစ်ကြိုနှစ်(၂၄၇)ခန့်နှင့် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တ
တိဿမထေရ်ဟူ၍ပင် မှတ်တမ်းအများတို့က တညီတညွတ်တည်း
ဖော်ပြကြသည်။ သို့သော် ကျမ်းစာကိုယ်အတွင်း၌ကား ဤအချက်
များမပါရှိချေ။ ထို့အပြင် ဤကျမ်းတွင်တွေ့ရသော အချို့အယူဝါဒ
ကွဲများသည် အသောကမင်းခေတ်လွန်မှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သော
ကြောင့်၎င်း၊ နောက်ကဏ္ဍတွင်တွေ့ရသော အကြောင်းအရာနှင့် အ
ရေးအသားတို့မှာလည်း ရှေ့ပိုင်းကဏ္ဍနှင့် မတူ၊ ကွဲပြားခြားနား နေ
သောကြောင့်၎င်း၊ ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းသည် အသောကခေတ်ပိုင်း
(ခရစ်ကြိုသုံးရာစုနှစ်)က စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်မှာ မှန်ကန်သော်
လည်း နောက်နောင်ဖြည့်စွက်ချက်တို့နှင့် မကင်းသော ကျမ်းတစ်
စောင် ဖြစ်ပေမည်-ဟု သုတေသီတို့က အဆုံးအဖြတ်ပြုထားကြသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ဤ ကထာဝတ္ထုကျမ်း၌ ပါဠိပိဋကတ်တော်အတွင်းရှိ ဝိနယ ပိဋက၊ သုတ္တပိဋကမှ အဆိုအမိန့်များတို့ကို ကိုးကားထားသည့်အပြင် အဘိဓမ္မာပိဋကအတွင်း၌ပင် ရှိနေသော ဓမ္မသိင်္ဂီကျမ်း၊ ဝိဘင်္ဂကျမ်း နှင့် ပဋ္ဌာနကျမ်းတို့ကိုလည်း မှီငြမ်းပြုထားကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ကျမ်းပြုခေတ်ကို မှန်းဆရာ၌ ‘ဝိနယနှင့်သုတ္တ’ ပိဋကနှစ်ဆူ တို့ အခိုင်အခန့် ပေါ်ပေါက်ပြီးသည့်နောက် အဘိဓမ္မာပိဋကရှိ ဖော်ပြ ပါကျမ်းသုံးရပ်တို့၏ အဆိုအမိန့်များ တွင်ကျယ်ထွန်းကားသော အချိန် ခန့်တွင် ဖြစ်ရပေမည်-ဟု ယူဆရပေသည်။

၆။ ယမကကျမ်း

အဘိဓမ္မာပိဋက၏ ဆဋ္ဌမြောက်ကျမ်းကို (ယမက) ‘**ယမိက် ကျမ်း**’ဟု ခေါ်ဆိုထားသည်။ အဘိဓမ္မာသဘောတရားတို့ကို အပြန် အလှန်အမေး-အဖြေပြုဟန်ဖြင့် ရေးဖွဲ့၍ အကြောင်းအရာ တစ်ရပ် စီအားသုံးသပ်ချက်နှစ်ရပ်စီဖြင့် ယှဉ်တွဲတင်ပြထားသည်ကိုစွဲ၍ ‘ယမက’(အစုံများ)ဟူသော အမည်ကို ရပေသည်။

ဤကျမ်း၌ အဘိဓမ္မာသဘောတရားများ ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ‘မူလ၊ ခန္ဓ၊ အာယတန၊ ဓာတု၊ သစ္စ၊ သင်္ခါရ၊ အနုသယ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ၊ ဣန္ဒြိယ’ ဟူသော ‘ယမက’ ဆယ်ခန်းတို့ဖြင့် တင်ပြထားသည်။ ဓမ္မတစ်ခုစီ၏ သဘာဝဂုဏ်သတ္တိကို အနုလုံ-ပဋိလုံ ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ အမေး- အဖြေပြု၍၎င်း၊ အဆိုပြုပြီး ဝေဖန်စစ်ထုတ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ရှုထောင့် နှစ်ရပ်ထား၍ သုံးသပ်ဝေဖန်ပြထားသည်။ ရှေးဝိဘင်္ဂကျမ်းနှင့် ဓာတု ကထာကျမ်းတို့၌ တွေ့ရှိပြီးဖြစ်သော အဘိဓမ္မာဝေါဟာရကိုပင် နည်း သစ်အမြင်သစ်ဖြင့် တစ်နည်းတဖုံ ဆန်းစစ်လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပေ သည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဋ္ဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ဤတင်ပြပုံစံနစ်ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ကျမ်းတစ်စောင်လုံး၏ ထူးခြားချက်ကို အကဲခတ်နိုင်ပေ၏။ ယမကကျမ်း၏ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ အဘိဓမ္မာသဘောတရားတို့ကို ဆန်းစစ်ပြရန်ထက် အမျိုးအစားတူရာအလိုက် ဖွဲ့စည်းရန်သာဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ ဤကျမ်းကို ရောမအက္ခရာသို့ ဖလှယ်တည်းဖြတ်ခဲ့သည် မစ္စကရီ(စ်) ဒေးဗစ်က ယမကကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအသုံးအနှုန်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍၊ ကျမ်းညွှန်းတစ်စောင် အနေဖြင့်၎င်း၊ ဝေါဟာရဘာဏ် တစ်ရပ်အနေဖြင့်၎င်း၊ လွန်စွာအသုံးကျသော ဆရာများအနေဖြင့် လက်စွဲကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း၊ တပည့်တစ်ဦးအနေဖြင့် ကျက်မှတ်ရန်ကား မသင့်တော်လှကြောင်း မှတ်ချက်ချထားသည်။ ဤကျမ်း၏ ထူးခြားချက်ကား အဘိဓမ္မဝေါဟာရအဖွင့်တို့ကို ယုတ္တိဗေဒ သဘော သက်ဝင်အောင် တင်ပြထားခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

၇။ ပဋ္ဌာနကျမ်း

အဘိဓမ္မာပိဋက၏ သတ္တမမြောက်နှင့် နောက်ဆုံးဖြစ်သော ကျမ်းသည် ‘ပဋ္ဌာန(ပဋ္ဌာန်း)’ဖြစ်၏။ ဤကျမ်း၌-

- (၁)ပစ္စယုဒ္ဒေသ၊
- (၂)ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၊
- (၃)ပဋ္ဌာန-ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းခြားထားသည်။

ယင်းသုံးခန်းအနက် ပစ္စယုဒ္ဒေသပိုင်းတွင် ‘ဟေတု’စသော ပစ္စည်းနှစ်ဆယ့်လေးပါးတို့၏သရုပ်ကို ဖော်ပြထား၏။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသပိုင်း၌မူ ထိုနှစ်ဆယ့်လေးပါးသော ပစ္စည်းတို့၏ သရုပ်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ထိုပစ္စည်းတို့က ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား(ပစ္စယုပ္ပန်)တို့ကို ယှဉ်တွဲဖော်ပြသည်။

ပဋ္ဌာနပိုင်းကို ပုစ္ဆာပါရိနှင့် ဝိသဇ္ဇနာနုလောမဟူ၍ လေးမျိုး ခွဲခြားတင်ပြသည်။ တဖန် ထိုနည်းလေးပါးတို့အနက် တစ်ခုစီကို-

- (၁)တိက ပဋ္ဌာန၊
- (၂)ဒုက ပဋ္ဌာန၊
- (၃)ဒုကတိက ပဋ္ဌာန၊
- (၄)တိကဒုက ပဋ္ဌာန၊
- (၅)တိကတိက ပဋ္ဌာန၊
- (၆)ဒုကဒုက ပဋ္ဌာန။

ပဋ္ဌာနခြောက်ပါးစီ ထပ်မံခွဲခြားပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဓမ္မအနု လုံစသည်၌ ပဋ္ဌာန်းခြောက်ပါးတို့ဖြင့် ပွားအပ်သည်ဖြစ်၍ နှစ်ဆယ့် လေးပါးသောပဋ္ဌာန်းတို့ကို ရသည်။

တဖန် တိကပဋ္ဌာန်းစသည်ကို ဟောကြားရာ၌ ပဋ္ဌာန်းတစ်ပါး စီ၌ ‘ပဋိစ္စဝါရ၊ သဟဇာတဝါရ၊ ပစ္စယဝါရ၊ နိဿယဝါရ၊ သံသဋ္ဌဝါရ၊ သမ္ပယုတ္တဝါရ၊ ပဉ္စာဝါရ’-ဟူသည့် ဝါရခုနစ်ပါးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင် ထားပြန်သည်။ ထို ဝါရခုနစ်ပါးတို့အနက် ရှေးခြောက်ပါးတို့ အနှစ် သာရအားဖြင့် ထပ်တူနီးပါးမျှ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌ ဟောကြားပုံစံနစ်သည် ‘ဟေတု’အစရှိသော နှစ်ဆယ့်လေးပါးသော ပစ္စည်းတို့ကိုမူတည်၍ ထိုပစ္စည်းတရားတို့ကြောင့် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ မည်ပုံဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ကို နည်းအသွယ်သွယ်ဖြင့် ရှင်းလင်း ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်အရ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မအမြင်တွင် သက်ရှိ သက်မဲ့အရာဝတ္ထု သဘာဝတရားအားလုံးသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အကြောင်း-အကျိုးအားဖြင့် အမှီသဟဲပြုနေကြရသည်သာ ဖြစ်၏။ သီးခြားထီးထီးတည်ရှိနိုင်ကောင်းသော သဘာဝဓမ္မဟူသည် မရှိ ကောင်းချေ။ အကြောင်း-အကျိုးစပ်၍ ပြုပြင်ခြင်းမှကင်းသော တစ်

ပါးတည်းသော သဘောသည် ‘အသင်္ခတဓာတု’မည်သော နိဗ္ဗာန်ပရမတ်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ပါဠိအဘိဓမ္မခုနစ်ကျမ်းတို့အနက် ဤပဋ္ဌာန်းကျမ်းသည် ထေရဝါဒတို့အဖို့ အနက်အနဲ အကျယ်ဝန်းဆုံးနှင့် အရေးပါဆုံးသောကျမ်းဖြစ်၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ပင် ‘သတ္တသတ္တာဟ’စံနေတော်မူစဉ် ‘ရတနယရသတ္တာဟ’၌ ဤပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူမိသောအခါမှ ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ထင်ရှားပေါ်ပေါက်တော်မူခဲ့သည်-ဟု အဆိုရှိပေသည်။

ဤကျမ်းကို ရောမအက္ခရာသို့ ဖလှယ်တည်းဖြတ်ခဲ့သော မစ္စကရိ(စ)ဒေးဗစ်သည် ကျမ်းဦး၌တွေ့ရသော တိကပဋ္ဌာနပိုင်းကို ဗုဒ္ဓ၏ယုတ္တိဗေဒသဘောတရားနှင့် ပတ်သက်၍၊ လေ့လာသင့်သော အပိုင်း-ဟု ညွှန်ပြထားသည်။ သို့သော် တစ်ကျမ်းလုံးတွင်ပါဝင်သော ဒေသနာတော်ရုပ်တို့၏ နက်နဲခြင်း၊ ယုတ္တိတန်ခြင်းစသော အချက်တို့ကိုမူ များစွာထောက်ခံခြင်း မပြုထားပေ။

အခန်း(၃)

ကျမ်းတို့၏အဓိအဓိနှင့် အနှစ်သာရ

ယနေ့ ပါဠိပိဋကတ်တော်အတွင်း တွေ့ရှိရသည့်အတိုင်းဆိုသော် အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းတို့သည် ရှေးတွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းဖြင့်စ၍ ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌ ဆုံးနေသည်။

ဒီပဝံသကျမ်း ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောမထေရ်၏ ကျမ်းဦးနိဒါန်းများနှင့် မဟာဝံသကျမ်းတို့၏ အဆိုများအရ အထက်ပါစာရင်းတွင် ကျမ်းစဉ်(၅)ဖြစ်သော ကထာဝတ္ထုကျမ်းသည် အသောကမင်းခေတ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အဘိဓမ္မကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်သည်။ ဤမင်းလက်ထက် ခရစ်ကြိုနှစ်(၂၄၇)ခန့်တွင် မဂဓတိုင်း ပါဠိလိ(ပတ္တနား)မြို့တော်တွင် ကျင်းပခဲ့သော တတိယသံဂါယနာပွဲ၌ ဦးစီးနာယကပြုသူမှာ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် ဖြစ်၏။

ဤသံဂါယနာပွဲ၏ မူလရည်ရွယ်ချက်သည်လည်း ဓမ္မဝါဒီတို့အတွင်း ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာသော အဓမ္မဝါဒီသမားတို့၏ အယူဝါဒကို ဖော်ထုတ်၍၊ နှိမ်နင်းရန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မထေရ်မြတ်သည် ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့ လက်ခံထားသော အဆိုအမိန့်ငါးရာတို့ကို စုပေါင်းတင်ပြလျက် ‘ကထာဝတ္ထုပကရဏ’မည်သော ဤကျမ်းကို ပြုစုခဲ့ပေသည်။

ဤကျမ်းတွင်ပါဝင်သော ဝါဒများစွာတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲများဖြစ်သည့် ‘ဥတ္တရပထက၊ အပရသေလိယ’-စသော ဂိုဏ်းသားတို့၏ အယူဝါဒများဖြစ်ကြသည်-ဟု ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်မြတ်ကဖော်ထုတ်ညွှန်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း မှန်ပါမူ၊ ဖော်ပြပါဂိုဏ်းတို့မှာ အသောကမင်းကြီးခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် မဇ္ဈိမဒေသတဝှမ်း ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားလာသော ဂိုဏ်းကွဲများစု ဖြစ်ကြ၍၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်း

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

၏ ပြီးပြည့်စုံချိန်သည် ခရစ်ကြိုနှစ် သုံးရာစုထက်ပင် နောက်ကျဖွယ် ရှိနေသည်။

ထို့ကြောင့်-

အဘိဓမ္မခုနစ်ကျမ်းတို့မှာ ခရစ်ကြိုနှစ်နှစ်ရာတဝိုက်၌ ဖြစ်သည်’-ဟု ဆိုပါက များစွာမှားနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။

ဤသို့ ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို မူတည်၍ အခြားကျမ်းအသီးသီး တို့၏ သက်တမ်းကို တွက်ဆကြည့်ပါက ကျမ်းအစီအစဉ်သည် တစ် မျိုးတဖုံ ဖြစ်ရချေမည်။ ကထာဝတ္ထုကျမ်းသည် ကျမ်းစဉ်(၅) ဖြစ်ရ မည့် အစား၊ ကျမ်းစဉ်(၇)သာ ဖြစ်သင့်နေပေသည်။

အခြားကျမ်းခြောက်ကျမ်းအနက်လည်း ကျမ်းစဉ်(၄)ဖြစ်သော ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းသည် အဘိဓမ္မာကျမ်းများအနက် ‘အစောဆုံး’ဖြစ် မည်-ဟု ခန့်မှန်းရပေသည်။ ဤကျမ်း၏ အမည်ကို ‘ပုဂ္ဂလ’ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြည့်စွက်မှည့်ခေါ်ထားသည်ကပင် ထူးခြားနေသည်။

အဘိဓမ္မသဘောအရ ပုဂ္ဂလ(ပုဂ္ဂိုလ်) ဟူသည်မှာ ရှိကောင်း သောအမှန်တရား မဟုတ်ချေ။ ပါဠိကျမ်းဂန်တို့တွင် နာမ်-ရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးကို တင်စားရာ၌၊ ‘ပုဂ္ဂိုလ်’ဟု သုံးစွဲ ခြင်းမှာ သုတ္တန္တပိဋက၏ အသုံးအနှုန်းဖြစ်သည်။ ပရမတ္ထသစ္စာနိုင်ငံ ဖြစ်သော အဘိဓမ္မအဆုံးအဖြတ်တွင် ‘ပုဂ္ဂလ’ဟု မရှိနိုင်။

ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားခွဲခြားပုံနှင့် ပတ်သက်သော ဒေသနာ များစွာတို့သည် ‘ဒိဃနိကာယ်၊မဇ္ဈိမနိကာယ်၊သံယုတ္တနိကာယ်နှင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်’တို့တွင်ပြန့်နှံ့လျက်ရှိသည်။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း ၏အချို့သောစာသားများမှာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်လာ ဒေသနာ အချို့တို့နှင့် တထေရာတည်း ဖြစ်နေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းသည် ဒေသနာသဘောအရ စီကုံးဖွဲ့နွဲ့

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

အရေးအသားအရာ သုတ္တပိဋကနှင့် များစွာနီးကပ်နေကြသည်ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မစာပေစု၏ ရှေ့ပြေးသဖွယ်ဖြစ်သောကြောင့် သုတ္တန်သဘော မှ အဘိဓမ္မသဘောသို့ ကူးပြောင်းစကားလတွင် ပေါ်ပေါက်သော ကျမ်းဟု မှတ်ယူဖွယ်ရှိသဖြင့် အစီအစဉ်အားဖြင့် အဘိဓမ္မာခုနစ် ကျမ်း တွင် **‘ကျမ်းစဉ်(၁)’** ဖြစ်သင့်ပေ၏။

‘ကျမ်းစဉ်(၂)’အနေဖြင့် **‘ဝိဘင်္ဂကျမ်း’**ကို ရယူဖွယ်ရှိသည်။ ဤကျမ်းတွင်တွေ့ရသော ‘ခန္ဓဝိဘင်း၊ ဓာတုဝိဘင်း၊ အာယတနဝိဘင်း၊ သစ္စဝိဘင်း၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၊ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း’စသော ကဏ္ဍ တို့၏ အမည်များနှင့် တင်ပြထားသော အကြောင်းအရာတို့သည် သုတ္တပိဋက၌ တွေ့ရှိပြီး၊ ပါဝင်ပြီးသော ကဏ္ဍများပင်ဖြစ်၍ မဇ္ဈိမ နိကာယ်လာသုတ် အချို့နှင့် အလွန်တူညီနေကြသည်။

ဤ-ကျမ်းတူညီရာအလိုက် အမျိုးအစား ခွဲခြားပြခြင်း အကြောင်းအရာအလိုက် ပေါင်းစပ်စုစည်းပေးခြင်းစသော တင်ပြပုံ အသွင်သဏ္ဍာန်သာ ဆန်းသစ်လာပေသည်။ တဖန် တင်ပြရာ၌လည်း သုတ္တန္တ ဘာဇနိယ၊ အဘိဓမ္မဘာဇနိယဟူ၍ သုတ္တနည်း၊ အဘိဓမ္မ နနည်းဟုအမည်တပ်ကာ နည်းနှစ်သွယ်တို့ကိုယှဉ်တွဲ ဖော်ပြထား သောကြောင့် ဤကျမ်းသည် သုတ္တစာပေနှင့် အဘိဓမ္မစာပေ နှစ်ရပ်တို့ ၏ ပေါင်းကူးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရဖွယ် ရှိသည်။

‘ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း’မှာမူ **‘ကျမ်းစဉ်(၃)’**ဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆ ရသည်။ ဤကျမ်း၌ ထည့်သွင်းဆွေးနွေးထားသော အကြောင်းအရာ များ၊ ကဏ္ဍတို့ ခွဲခြားစံနစ်နှင့် ကျမ်းဦးမာတိကာစဉ်ဇယားကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဤကျမ်းကို ‘အဘိဓမ္မစာပေစစ်စစ်၏ အမွန်အစ’- ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။ စိတ်-စေတသိက်-ရုပ်-နိဗ္ဗာန် ပရမတ္ထတရား လေးပါးဟူသောအခေါ်အဝေါ်များ၊ ကုသလာဓမ္မာ-အကုသလာ ဓမ္မာ - အဗျာကတာဓမ္မာ ဟူသော စာသားတို့မှာ သုတ္တန္တစာပေစုတွင် တွေ့

နိုင်ခဲ့သော အသုံးအနှုန်းများ ဖြစ်ကြသည်။ တဖန် အဘိဓမ္မာပိဋက၏ လက်ရှိ ကျမ်းအစီအစဉ်အရလည်း-

ဤကျမ်းသည် ‘ပဌမ’နေရာ၌ ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်း (ဓမ္မသင်္ဂဏီ)သည် အဘိဓမ္မစာပေ စစ်စစ်၏ လက်မှန် အစ ပဌမဆုံးသောကျမ်းဖြစ်၍ ‘ခရစ်ကြီနှစ် (၃၅၀)’တဝိုက်တွင် ‘ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း’ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

‘ဓာတုကထာကျမ်း’နှင့်**‘ယမကကျမ်း’**တို့အား ဓမ္မသင်္ဂဏီ ကျမ်း၌ ဖော်ပြထားသော မာတိကာစဉ်ကိုသာ ဆက်လက်ချဲ့ထွင်၍ ထားကြသည်ဖြစ်၍၊ **‘အဘိဓမ္မကျမ်းစဉ်(၄)နှင့်(၅)’** အသိသီး ဖြစ်သင့်ကြသည်။ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်၊ အဘိဓမ္မဝေါဟာရ တစ်ရပ်ကို သရုပ်ခွဲဆန်းစစ်ရာ၌ ‘ယမကကျမ်း’သည် စေ့စပ်သေချာလွန်းသည်။ ခက်ခဲနက်နဲလွန်းသည်။ ထို့အပြင် ရှေးရှေးသောကျမ်းတို့၌ မဖော်ပြ-ကြွင်းကျန်ရစ်သော အဘိဓမ္မသဘာဝအားလုံးတို့ကို ဤကျမ်း၌ သိမ်းကျုံးစုပေါင်း၍ တင်ပြထားသကဲ့သို့ ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့်ဤကျမ်းကိုအဘိဓမ္မစာပေကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ **‘နိဂုံးပိုင်း’**ဟု ထင်မှတ်ရပေသည်။

‘ပဌာနကျမ်း’သည်ကား **‘ကျမ်းစဉ်(၆)’** ဖြစ်သင့်သည်။ ဤကျမ်း၌ဖော်ပြထားသော ရုပ်သဘာဝ၊ နာမ်သဘာဝတို့ အချင်းချင်း ပေါင်းစပ် ကျေးဇူးပြုပုံသဘောမှာ သုတ္တန်စာပေတွင် မတွေ့ရသော ဆန်းသစ်သော အကြောင်းအရာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ သဘာဝဓမ္မအစုတို့ကိုဆန်းစစ်ရာ၌လည်း အဘိဓမ္မအတွေးအခေါ်ထက် ‘ယုတ္တိဗေဒသဘော’ဘက်သို့ ပိုမို ယိမ်းယိုင်လျက် ရှိနေသည်။ ပမာဏအား ဖြင့်လည်း‘အကြီးဆုံးကျမ်း’ပင်ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မစာပေစု၏ မှတ်တိုင်သဖွယ် ဖြစ်နေပေသည်။

အဘိဓမ္မာပိဋကတွင် ‘သတ္တမ’မြောက်နှင့် ‘နောက်ဆုံး’ဖြစ်သော ကျမ်းကား ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်၏ ‘ကထာဝတ္ထုကျမ်း’ ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤအတိုင်းစဉ်ပါက ‘ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋကခုနစ်ကျမ်း’တို့ကို အောက်ပါ ပုံသဏ္ဍာန်အတိုင်း ရှိနေကြပေလိမ့်မည်-

- (၁)ပုဂ္ဂလပညတ္တိ၊
- (၂)ဝိဘင်္ဂ၊
- (၃)ဓမ္မသင်္ဂဏီ။
- (၄)ဓာတုကထာ၊
- (၅)ယမက၊
- (၆)ပဋ္ဌာန၊
- (၇)ကထာဝတ္ထု။

သုတ္တန္တပိဋကနှင့် အဘိဓမ္မာပိဋကနှစ်ရပ်တို့၏ ဦးတည်ရည်ရွယ်ချက်သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မနှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်တို့ကို တင်ပြရန်၊ ဆွေးနွေးရန်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤရည်မှန်းချက်နှင့်အညီ သုတ္တန်ကျမ်းဂန်တို့သည်၎င်း၊ အဘိဓမ္မာကျမ်းဂန်တို့သည်၎င်း ဓမ္မ၏သဘာဝနှင့်သရုပ်သဘောကို မိမိနည်းနှင့်မိမိ ရှင်းလင်းပြကြသည်ဖြစ်၍ ဒေသနာကြောင်းအရတထပ်တည်းပင် ဖြစ်ကြသည်။

သို့သော် တင်ပြသောစံနစ်ကား များစွာခြားနားကြ၏။ ဗုဒ္ဓဒဿနပညာ၏ အခြေခံဖြစ်သော ‘ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတု၊ သစ္စ၊ ဣန္ဒြိယ၊ သတိပဋ္ဌာန၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ’အစရှိသော ဓမ္မအချက်အလက်တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ သုတ္တစံနစ်မှာ သိနားလည်တန်ရုံလောက် ‘အလယ်အလတ်’မျှသာ ဖြစ်ပေသည်။ လွန်မင်းနက်ရှိုင်းစွာ မချဲ့ထွင်ကြချေ။

အဘိဓမ္မစံနစ်၌ကား ယင်းသဘာဝတစ်ရပ်စီအား များစွာ အနုစိတ်ချယ်မှုန်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပမာအားဖြင့် ‘ခန္ဓ’-ဟူသော ဝေါဟာရကို သုတ္တဒေသနာတို့က ‘ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ’ဟူ၍ ငါးမျိုးအထိ ခွဲခြားပြလျက်၊ ယင်း‘ခန္ဓ’တို့သည် ‘အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ’တည်းဟူသော ဖြစ်ပျက်သဘောတို့မှ မကင်းနိုင်ကြောင်း။ လက္ခဏာရေးကိုသာ အဓိကထား၍ပြကြသည်။ ယင်းဝေါဟာရတို့၏ အနုစိတ်ခွဲခြမ်းပြခြင်းမျိုး မပြုချေ။

အဘိဓမ္မနယ်ပယ်သို့ ရောက်သောအခါကား ‘ခန္ဓ’မည်ထိုက်သော တရားတစ်ပါးစီ၏ အဖွင့်မှာ များစွာကျယ်ဝန်းလာသည်။ ‘ရူပ’တည်းဟူသော ‘ရုပ်အစု’သည် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ‘ရုပ်’ မည်သည်။ မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်။ မည်သို့သော သဘာဝဂုဏ်သတ္တိများနှင့် ချွတ်ယွင်းချက်များရှိသည်။ မည်မျှအမျိုးအစား ကွဲပြားသည်။ မည်မျှ အရေအတွက်ရှိသည်။ မည်သည့်အခါ၌ ဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သည့်ဘုံ၌ဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သို့သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ ရနိုင်သည်။ မည်မျှတည်တံ့နိုင်သည်။ မည်မျှသော ‘ဓာတု’စသည့် အခြားသောသဘာဝတို့နှင့် ဆက်ဆံနိုင်သည်။ ဆက်စပ်ရေတွက်နိုင်သည်- စသည် စသည်ဖြင့် ‘ရူပ’ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်ဆန်းစစ်ဖွယ် မလိုတော့အောင်ပင် နှံ့နှံ့စပ်စပ် သိပ်သိပ် သည်းသည်း လေ့လာသုံးသပ်ပြထားသည်။

ယင်း‘ရူပ’နည်းတူ ကျန်ခန္ဓလေးပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော သုတ္တဝေါဟာရ အမြောက်အမြားတို့ကို အနက်တူ၊ အမည်သစ်များပေး၍ အမျိုးအစားခွဲ၊ သရုပ်တွက်၍ အနုစိတ်ပြီးချဲ့ထွင်၍ ဖော်ပြထားသည် ချည်းသာ ဖြစ်၏။

ဤသို့ တင်ပြပုံစံနစ် ဆန်းသစ်ကျယ်ဝန်းလာသည်မှ တပါး ‘သုတ္တပိဋကထက် ထူးခြားမွန်မြတ်သောဒေသနာသဘောများ’ကို ‘အဘိဓမ္မပိဋကတွင် မတွေ့ရချေ’။

‘ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဝိဘင်္ဂ၊ ဓာတုကထာ၊ ယမကကျမ်းတို့’-သည် သုတ္တဝေါဟာရတို့ကို ရှင်းလင်းရာ၌ ကျယ်ဝန်းလာသည်ဖြစ်၍ ‘အဖွင့် ကျမ်း’ဟူ၍ပင် ဆိုနိုင်လောက်သည်။ ‘ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း’-ဆိုပါမူ ‘အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်’လာ ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားနှင့် ခွဲခြားမှုနှင့်ပတ်သက်သော စာပိုဒ်တို့ကိုပင် သင့်ရာ-သင့်ရာ ရွေးချယ်ထုတ်နှုတ်၍ ပြန်လည်သီကုံး ထားသော ကျမ်းငယ်တမျှပင် ထင်ရသည်။

‘ကထာဝတ္ထုကျမ်း’သည်လည်း ‘ဝိနယနှင့်သုတ္တ’တို့မှ အဆိုအ မိန့် အများအပြားတို့ကို ကိုးကားထားသည်။ အဘိဓမ္မပိဋကတစ်ဆူ လုံး၌ သုတ္တများနှင့်ကွဲပြားသော အကြောင်းအရာတစ်ရပ်မှာ ‘ပဋ္ဌာန်း ကျမ်း’ရှိ ဒေသနာများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ဓမ္မသဘာဝတို့၏ အခြေခံ နည်းနှစ်ဆယ့်လေးမျိုးတို့ဖြင့် အချင်းချင်း အထောက်အကူ၊ အဆက် အစပ်ပြုပုံမျိုးကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာများ ‘သုတ္တပိဋကတို့တွင် မတွေ့ရချေ’။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတို့သည် သုတ္တန်များ၌ ဖြစ်ဖျားခံနေကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုသော် ‘သုတ္တဒေသနာတို့သည် အဘိဓမ္မဒေသနာတို့၏အစ’-ပင် ဖြစ်ကြသည်။ အဘိဓမ္မပိဋကတစ်ရပ်လုံး၏ အနှစ်သာရသည် သရုပ်ခွဲ ရေ တွက်ခြင်းနှင့် ဓမ္မသဘာဝတို့ကို ဝေဖန်ပြထားခြင်းမျှပင် ဖြစ်သည်။’

ဒေသနာသဘောတစ်ရပ်ကို အကြောင်းနိဒါန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်၍၎င်း၊ ဇာတ်အိမ်ဖွဲ့၍၎င်း၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ဆိုက်သည်အထိ တင်ပြတတ်မှု-သည် ‘သုတ္တစာပေ’၏ ‘ထင်ရှားသောဟန်’ ဖြစ်သကဲ့သို့၊

ယင်းဒေသနာတို့၌ ‘ဓမ္မ’ဝေါဟာရတစ်ရပ်အား အနုစိတ်ခွဲခြမ်း၍ ဉာဏ်ကစားပြတတ်မှုသည် ‘အဘိဓမ္မစာပေစု၏ ပုံသေစနစ်’ ဖြစ်ချေသည်။

တရားနာပရိသတ်တစ်ဦး၏ စိတ်၌ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို စွဲမြဲမှုတ်သားမိစေခြင်းငှာ သုတ္တတို့ကို ဂါထာဗန္ဓ ဖွဲ့၍ ၎င်း၊ လူ့လောကမှ သိလွယ်ထင်မြင်လွယ်သော ပုံစံများတပ်၍ ၎င်း၊ အသွင်တူ-အနက်တူစာပိုဒ်တို့ကို ထပ်ပြန်တလဲလဲ သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ၎င်း၊ အားထုတ်ကြသည်။

အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်များကမူ ယင်းရည်ရွယ်ချက်အောင်မြင်ရန် အမေး-အဖြေပြု၍ ၎င်း၊ အရေအတွက်ထား၍ ၎င်း၊ အနက်တူဝေါဟာရသစ်များ တီထွင်၍ ၎င်း၊ ကြိုးပမ်းထားကြသည်။ တင်ပြပုံ သေသပ်ခိုင်ခန့်သည်ဖြစ်၍ သာမန်စာဖတ်ပရိသတ်တစ်ဦးအဖို့ နားလည်ရန် မလွယ်ကူချေ။ စိတ်-စေတသိက်စသော ပရမတ္ထတရားတို့ကို သဘောပိုင်ပိုင်တတ်သိစေနိုင်သောကြောင့် စာရိတ္တမြင့်မားရေး၊ စိတ်ဓာတ်ငြိမ်းချမ်းရေး၊ အတွေးအခေါ်မှန်ကန်ရေးကို အထောက်အကူပြုသည်ကား မှန်၏။

သို့သော် အဘိဓမ္မာဒေသနာတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ‘အနက်တူ အသံကွဲ’ဝေါဟာရ များပြားနေသည်။ ဉာဏ်စေစားမှု ကျယ်ဝန်းလှသည်။ အတွေးအခေါ် နက်နဲလွန်းလှသည်။ ပညာရှင် ပီသလွန်းသည်။ အနုစိတ်ကျလွန်းသည်။ ထို့ကြောင့် **‘တရားနာပရိသတ် အားလုံးအတွက် သင့်လျော်လှသည် မဆိုနိုင်လှချေ’**။

အဘိဓမ္မကျမ်းဂန် တစ်ရပ်စီအား ‘ပကရဏ’ဟူသော အမည်ဖြင့် ဝိသေသပြုထားသည်ကိုလည်း ယင်းစာပေစု၏ ပုံသဏ္ဍာန်ဟန်ကို

ဖော်ပြနေပေသည်။ ‘ပကရဏ’ဟူသော ဝေါဟာရသည် ‘ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းပြခြင်း’ ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဆောင်တတ်သည်။

ဤတွင် အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်အား ‘ဓမ္မ’တို့ကိုဖွင့်ဆိုသော ကျမ်းများ အဖြစ်ယူသော် ရတန်ကောင်း၏-ဟု ထင်ရသည်။ လက်ရှိကျမ်းဂန်တစ်ရပ်စီ၏ အသွင်သဏ္ဍာန်နှင့် အရေးအသားတို့ကလည်း ဤသဘောကိုပင် ဆောင်နေကြသည်။ ဒေသနာသဘောအရလည်း သုတ္တရိပ်အယောင်များ လွှမ်းမိုးနေသည်။ အဘိဓမ္မ အဆို-အဖွင့်တို့ကို နားလည်နိုင်ရန်သုတ္တဗဟုသုတအခြေခံ အထူးလိုအပ်ကြောင်း သိသာလှသည်။

ဤသို့ အဘိဓမ္မပိဋက၌ သုတ္တအယူဝါဒများ နက်ရှိုင်းစွာ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်နေသည်ကို အကြောင်းပြု၍ အနောက်တိုင်း ပါဠိ သုတေသီတစ်ဦးက-

ပါဠိပိဋကတ်တော်’တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် အတိုင်း ကျွန်ုပ်တို့ လက်ခံထားသည့် အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတသည် အဘိဓမ္မပိဋကတစ်ဆူ မတည်ရှိပါသော်လည်း လက်တွေ့အားဖြင့် မည်သို့မျှ လျော့ပါးသွားမည် မဟုတ်ပေ’-ဟုပင် အဆိုပြုထားပေသည်။

‘သုတ္တဒေသနာတို့ကို အခြေပြုပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြသည် ဖြစ်သောကြောင့် ပေါ်ပေါက်ရာခေတ်အရလည်း သုတ္တပိဋကဝင်ကျမ်းဂန်အများတို့ထက် နောက်ကျရမည်မှာ ယုံမှားဖွယ် မရှိပေ’

အခန်း(၄) အဘိဓမ္မာပိဋက (သက္ကတ)

ယနေ့တွေ့ရှိပြီးသမျှသော ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲများ၌ ထေရဝါဒီတို့နည်းတူ “သုတ္တ-ဝိနယ-ဓမ္မ”ဟူ၍ ပိဋကသုံးပုံရှိသော ဂိုဏ်းသည် ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း’ ဖြစ်သည်။ ဒီပဝံသ-စသော ထေရဝါဒကျမ်းတို့၏ အဆိုအရ ဒုတိယသံဂါယနာတင်ချိန် (ခရစ်ကြိုနှစ် ၃၈၃ခန့်) တွင် ဗုဒ္ဓတည်ထောင်ခဲ့သော သံဃဂိုဏ်းကြီးကွဲပြားမှု စတင်ခဲ့သည်။ မူလဖြစ်သော ထေရဝါဒဂိုဏ်းမှ ‘မဟိသာသက နှင့် ဝဇ္ဇိပုတ္တက’မည်သော ဂိုဏ်းငယ်နှစ်ခု ရှေးဦးစွာကွဲထွက်သွားသည်။ ‘မဟိသာသက ဂိုဏ်း’မှ ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒနှင့် ဓမ္မဂုတ္တက’မည်သော ဂိုဏ်းငယ်နှစ်ခု ထပ်မံကွဲပြန်သည်ဟု သိရသည်။

တစ်ဘက် မှတ်တမ်းတစ်စောင်၌မူ “ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ပြီးနောက်နှစ်ပေါင်းသုံးရာအတွင်း၌ ပင်မဖြစ်သော ထေရဝါဒဂိုဏ်း (ဟီနယာန)မှ ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ’အုပ်စုငယ် ခွဲထွက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကွဲပြားသောပုံသဏ္ဍာန်နှစ်ရပ်တို့ မညီညွတ်စေကာမူ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့သည် မူလအားဖြင့်ထေရဝါဒ(ဟီနယာန)ဂိုဏ်းသားများ ဖြစ်ကြသည်ဟူသော အချက်ကား ထင်ရှားနေပေတော့သည်။

‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ(မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒ=သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ)ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဂိုဏ်းသားများလက်ခံကြသည့် အရာရာတိုင်းသည် အမှန်ထင်ရှားရှိသည်’ဟူသော အဘိဓမ္မာခံယူချက်ကိုစွဲ၍ ရသောအမည် ဖြစ်၏။ ဤဂိုဏ်းသည် ဟီနယာနဂိုဏ်းကွဲ တစ်ဆယ့်နှစ်ရပ်တို့အနက် လွန်စွာ တိုးတက်ထွန်းကားခဲ့သည်ဖြစ်၍ အိန္ဒိယပြည်မြောက်ဘက် တလွှားတွင်၎င်း၊ အိန္ဒိယတပည့်သားဖြစ်သော အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသ၊ အရှေ့ဘက်နိုင်ငံများနှင့် အိန္ဒိယကျွန်းစုတို့တွင်၎င်း နှစ်ပေါင်းသုံးရာခန့်မျှ

တည်တံ့ထင်ရှားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယပြည်တွင် ဤဂိုဏ်းသားတို့ ထွန်းကားလာသောအခါ ဤဂိုဏ်းသားတို့ကိုပင် ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ’ဟူသော အမည်ကိုဖျောက်၍၊ ‘ဝေဘာသိက’ဟူသော အမည်ဖြင့် ထပ်ဆင့်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြပြန်သည်။ ယင်းတို့ပြုစုခဲ့သည့် ‘ဝိဘာသကျမ်း’များသည်၎င်း၊ ယင်းကျမ်းတို့၏ဟောကြားချက်ဖြစ်သော ‘ဝေဘာသိကအဘိဓမ္မ’သည်၎င်း၊ ယနေ့တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့အဘိဓမ္မစာပေစုတွင် အခိုင်အခန့်ရပ်တည်လျက် ရှိနေပေသည်။

ထေရဝါဒီတို့သည် မိမိတို့၏ပိဋကတ်တော်ကို **‘ပါဠိဘာသာ’**ဖြင့် ပြုစုထိန်းသိမ်းထားကြသကဲ့သို့ပင် **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ** တို့သည်လည်း ၎င်းတို့၏ပိဋကတ်တော်ကို **‘သက္ကတဘာသာ’**ဖြင့် ရေးမှတ်စုစည်းထားခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယနေ့တိုင်မူ ဤဂိုဏ်း၏ မူလသက္ကတဘာသာပိဋကတ်မှာ တပိုင်းတစမျှသာ ကျန်ရှိတော့၍ ကျမ်းအများဆုံးမှာ တိဘက်နှင့် တရုတ်ဘာသာပြန်များအဖြစ်နှင့်သာ ရှိနေကြသည်။

ပိဋကသုံးပုံအနက် ‘သုတ္တနှင့် ဝိနယပိဋက’-ဝင်ဖြစ်သည့် သုတ်၊ ဝိနည်း အများစုတို့ကို မူလသက္ကတဘာသာ၊ တိဘက်ဘာသာပြန်၊ တရုတ်ဘာသာပြန်ကျမ်းတို့ အနေဖြင့် တွေ့နိုင်သေး၏။ အဘိဓမ္မပိဋကသည်ကား တရုတ်ဘာသာပြန်၌သာ အပြည့်အစုံရှိတော့၍ တိဘက်ဘာသာ၊ မူလသက္ကတဘာသာကျမ်းတို့အဖြစ် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ရှိနေပေသည်။

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒအဘိဓမ္မပိဋကသည်လည်း ထေရဝါဒပိဋကနည်းတူပင် ကျမ်းပေါင်းခုနစ်ကျမ်း ပါဝင်သည်။ ဤကျမ်းတို့သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသားတို့၏ အဘိဓမ္မပိဋက စစ်မှန်ကြောင်း အထောက်အထားကို သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေတို့၌၎င်း၊ တိဘက်ဂန္ထဝင်ကျမ်းစာရင်း တို့၌၎င်း အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ရှိရသည်။ ယခုတိုင်ကျန်ရှိနေသော တရုတ်

ဘာသာပြန်ကျမ်းအသီးသီး၌လည်း ကျမ်း၏အမည်၊ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျမ်းပြုဒေသနှင့် ဆိုင်ရာဂိုဏ်းအမည်ကို အတိအကျ ညွှန်ပြထားသည်။

အောက်တွင် ယင်းကျမ်းတို့၏ အမည်များနှင့် အကြောင်းအရာ အကျဉ်းတို့ကို တရုပ်ဘာသာပြန်မူများအရ ဖော်ပြထားပါသည်။ သိလွယ်စေခြင်းငှာ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်စသည့် အချက်အလက်တို့ကို မှတ်စုအဖြစ် ပူးတွဲဖော်ပြထားပါသည်-

၁။ ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တကျမ်း

- (က) ကျမ်းအမည်။ ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တ။
- (ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ အရိယကစ္စမဏိပုတ္တမထေရ်။
- (ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ သာသနာသက္ကရာဇ်(၃၀၀)ခန့်။
- (ဃ) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

ဤကျမ်းတွင် ကဏ္ဍပေါင်း ရှစ်ခုဖြင့် ခွဲခြားထားသော ဝဂ်ပေါင်း လေးဆယ့်လေးခု ပါဝင်၍ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အစီအစဉ်တကျ ဆွေးနွေးထား၏-

(၁)သံကိဏ္ဍ တကဏ္ဍ(အထွေထွေခန်း)။ ။ အောက်ပါခေါင်းစဉ်ငယ် ရှစ်ခုတို့နှင့် ဆီလျော်သော အကြောင်းအရာတို့ကို တင်ပြထားသည်-

- (က) လောကုတ္တရဓမ္မဝဂ္ဂ၊
- (ခ) ဉာဏဝဂ္ဂ၊
- (ဂ) ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂ၊
- (ဃ) သဒ္ဓါဝဂ္ဂ၊
- (င) အဟိရိကာနောတ္ထပ္ပဝဂ္ဂ၊

- (စ) ရူပဝဂ္ဂ၊
- (ဆ) အနတ္တဝဂ္ဂ၊
- (ဇ) စေတနာဝဂ္ဂ။

(၂) **သံယောဇနကဏ္ဍ(သံယောဇဉ်ခန်း)**။ ။ ဝဂ်လေးခုခွဲ၍
 ဆိုင်ရာတို့ကို ဆွေးနွေးထား၏။

- (က) အကုသလမူလဝဂ္ဂ၊
- (ခ) သကဒါဂါမိဝဂ္ဂ၊
- (ဂ) သတ္တဝဂ္ဂ၊
- (ဃ) သံယောဇနဝဂ္ဂ။

(၃) **ဉာဏကဏ္ဍ(ဉာဏ်ပိုင်း)**။ ။ ဝဂ်ငါးခု ပါဝင်သည်။

- (က) သေက္ခအသေက္ခ၊
- (ခ) ဒိဋ္ဌ၊
- (ဂ) ပရစိတ္တဉာဏ၊
- (ဃ) အရိယဉာဏ ရှစ်ပါး၊
- (င) အရိယပုဂ္ဂလ။

(၄) **ကမ္မကဏ္ဍ(ကံပိုင်း)**။ ။ ဝဂ်ငယ် ငါးခုပါဝင်သည်။

- (က) ပါပဝဂ်၊
- (ခ) မိစ္ဆာဝါစာ၊
- (ဂ) ဟိံသာ၊
- (ဃ) ဝိညတ္တိနှင့် အဝိညတ္တိ၊
- (င) ဝစီကမ္မ။

(၅)ဓာတုမဟာဘူတာကဏ္ဍ(မဟာဘုတ်လေးပါးပိုင်း)

- (က) ဣန္ဒြိယဝဂ္ဂ၊
- (ခ) ပစ္စယဝဂ္ဂ၊
- (ဂ) ရူပဓာတုဝဂ္ဂ၊
- (ဃ) နာမဓာတုဝဂ္ဂ။

(၆)ဣန္ဒြိယကဏ္ဍ(ဣန္ဒြေပိုင်း)

- (က)ဣန္ဒြိယဝဂ္ဂ၊
- (ခ) ဘဝဝဂ္ဂ၊
- (ဂ) ဖဿဝဂ္ဂ၊
- (ဃ)မူလစိတ္တဝဂ္ဂ၊
- (င) စိတ္တဝဂ္ဂ၊
- (စ) မစ္ဆရိယဝဂ္ဂ၊
- (ဆ)ဟေတုတ္တဝဂ္ဂ။

(၇)သမာဓိကဏ္ဍ(သမာဓိပိုင်း)

- (၁) ပတ္တိဝဂ္ဂ၊
- (၂) ပစ္စယဝဂ္ဂ၊
- (၃) သညာဝဂ္ဂ၊
- (၄) အနာဂါမိဝဂ္ဂ၊
- (၅) သကဒါဂါမိဝဂ္ဂ။

(၈)ဒိဋ္ဌိကဏ္ဍ(ဒိဋ္ဌိပိုင်း)

- (၁) သတိပဋ္ဌာနဝဂ္ဂ၊
- (၂) ကာမဝဂ္ဂ၊

- (၃) သညာဝဂ္ဂ၊
- (၄) ဉာဏဝဂ္ဂ၊
- (၅) ဒိဋ္ဌိဝဂ္ဂ၊
- (၆) ဂါထာဝဂ္ဂ။

၂။ သင်္ဂတိပရိယာတဝါဒကျမ်း

(က) ကျမ်းအမည်။ သင်္ဂတိပရိယာတဝါဒ။

(ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ အရိယာသာရိပုတ္တမထေရ် (တရုတ် မှတ်တမ်း)။

(ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ သာသနာသက္ကရာဇ်(၁၁၀)ခန့်။

(ဃ) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

ဝင်ပေါင်း တစ်ဆယ်နှစ်ခွဲ ပါဝင်သည်။ ပဌမနှင့် ဒွါဒသမဝဂ် တို့မှာ ကျမ်း၏နိဒါန်းပိုင်း၊ ကျမ်း၏နိဂုံးပိုင်းတို့ ဖြစ်ကြ၍၊ ကျန်သော တစ်ဆယ်ဝဂ်တို့၌မူ တစ်ပါးမှဆယ်ပါးအထိ အရေအတွက်ရှိကုန် သောဓမ္မတို့ကို တစ်ဆင့်စီ တိုးတက်ရေးတွက်ပြထားသည်။ ဝဂ်ခေါင်း စည်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြသည်-

(၁) နိဒါနဝဂ္ဂ။ ။ ဤဝဂ်၌ ကျမ်းပြုဆရာ (ရှင်သာရိပုတ္တမထေရ်၊ ရှင်ကောဠိကမထေရ်)သည် သံဃဂိုဏ်းကြီးအရှည်တည်တံ့စေခြင်းငှာ၊ ဤကျမ်းကို ပြုစုထားရစ်သည်-ဟု အစချီလျက် ဝဇ္ဇီရဟန်းယောဂီတို့ ၏ ပယောဂကြောင့် သံဃဂိုဏ်း မည်သို့ပြိုကွဲရကြောင်းကို အကျယ် တဝင့် ရှင်းပြထားသည်။

- (၂) ဧကဓမ္မဝဂ္ဂ၊
- (၃) ဒွိဓမ္မဝဂ္ဂ၊
- (၄) တိဓမ္မဝဂ္ဂ၊
- (၅) စတုဓမ္မဝဂ္ဂ၊

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

- (၆) ပဉ္စမေ္မဝဂ္ဂ၊
- (၇) ဆဋ္ဌမေ္မဝဂ္ဂ၊
- (၈) သတ္တမေ္မဝဂ္ဂ၊
- (၉) အဋ္ဌမေ္မဝဂ္ဂ၊
- (၁၀) နဝမေ္မဝဂ္ဂ၊
- (၁၁) ဒသမေ္မဝဂ္ဂ၊
- (၁၂) နိဂမနဝဂ္ဂ။

ကျမ်းနိဂုံး၌လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဤသုတ်ကိုဟောကြားခဲ့သော သာရိပုတ္တမထေရ်မြတ်အား သာဓုအနုမောဒနာပြုတော်မူ၍ ဤသုတ်ကို ရဟန်းသံဃာတို့အား မပြတ်ဟောကြားပြသရန် တိုက်တွန်းထားပေသည်။

၃။ ပကရဏပါဒကျမ်း

- (က) ကျမ်းအမည်။ ပကရဏဝါဒ။
- (ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ အရှင်ဝသုမိတ္တမထေရ်။
- (ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ ခရစ်နှစ်(၅၁၀)ခု မတိုင်မီ။
- (ဃ) ကျမ်းပြုဒေသ။ ပေါက္ခရစေတီ(အိန္ဒိယပြည်)။
- (င) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

ကဏ္ဍကြီး ရှစ်ခန်းပါဝင်သော ဤကျမ်းကို အောက်ပါအတိုင်း ဝဂ်များ ထပ်မံခွဲခြားလျက် သက်ဆိုင်ရာဒေသနာတို့ကို အသေးစိတ် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်-

(၁) ပဌမကဏ္ဍ(ဓမ္မငါးပါး)

- (က) ရူပ၊
- (ခ) စိတ္တ

- (ဂ) စေတသိက၊
- (ဃ)စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တသင်္ခါရ၊
- (င) အသင်္ခိတဓမ္မ။

(၂)ဒုတိယကဏ္ဍ(ဉာဏ်ဆယ်ပါး)

- (က)ဓမ္မဉာဏ၊
- (ခ) အနယဉာဏ
- (ဂ) ပရစိတ္တဉာဏ၊
- (ဃ)တံဝုတ္တိဉာဏ၊
- (င) ဒုက္ခဉာဏ၊
- (စ) သမုဒယဉာဏ၊
- (ဆ)နိရောဓဉာဏ၊
- (ဇ) မဂ္ဂဉာဏ၊
- (ဈ) ခယဉာဏ၊
- (ည)အနုပ္ပါဒဉာဏ။

(၃)တတိယကဏ္ဍ(အာယတနတစ်ဆယ်နှစ်ပါး)

- (က)စက္ခုာယတန၊
- (ခ) သောတာယတန၊
- (ဂ) ယာနာယတန၊
- (ဃ)ဇိဝှာယတန၊
- (၅) ကာယာယတန၊
- (၆) မနာယတန၊
- (၇) ရူပါယတန၊
- (၈) သဒ္ဓါယတန၊

- (၉) ဂန္ဓာယတန၊
- (၁၀) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန။
- (၁၁) ရသယတန။
- (၁၂) ဓမ္မာယတန။

(၄) စတုတ္ထကဏ္ဍ(အမျိုးအမည်)

- (၁) ဓာတု ၁၈ပါး၊
- (၂) အာယတန ၁၂ပါး၊
- (၃) ခန္ဓာငါးပါး၊
- (၄) မဟာဘူမိတဓမ္မ ၁၀ပါး၊
- (၅) ကုသလာဘူမိတဓမ္မ ၁၀ပါး၊
- (၆) ကိလေသမဟာဘူမိတဓမ္မ ၁၀ပါး၊
- (၇) ပရစိတ္တကိလေသဘူမိတဓမ္မ ၁၀ပါး။

(၅) ပဉ္စမကဏ္ဍ(အနုသယ ၉၈ပါး)

- (၁) ကာမဓာတု ၃၆ပါး၊
- (၂) ရူပဓာတု ၃၁ပါး၊
- (၃) အရူပဓာတု ၃၁ပါး။

(၆) ဆဋကဏ္ဍ(ဧည ယျဓမ္မ)

- (၁) ဧည ယျဓမ္မ၊
- (၂) အနုဧည ယျဓမ္မ။

(၇) သတ္တမကဏ္ဍ(ပုစ္ဆတစ်ထောင်ဖြေဆိုခန်း)

ဤအခန်း၌ သိက္ခာပဒ၊ သာမညဖလ ဣဒ္ဓိပါဒ၊ သတိပဋ္ဌာန၊

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

အရိယသစ္စာ၊ သမ္ပပ္ပဓာန၊ ဈာန၊ အပ္ပမာန၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ၊ ဣန္ဒြိယ၊ အာယတန၊ ခန္ဓာ၊ ဓာတုစသော သဘာဝဓမ္မများစွာတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဿနာ တို့ကို ဖြေဆိုရှင်းလင်း ပြထားသည်။

(၈) နိဂမနကဏ္ဍ

ဤအခန်းသည် နိဂုံးပိုင်းဖြစ်သည်နှင့်အညီ ရှေ့ကဏ္ဍတို့၌ ပြဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းအရာတို့ကိုပင် ပြန်လည်ချိုးရုံး သုံးသပ် ပြထားသည်။

၄။ ဝိညာဏကာယပါဒ

- (က) ကျမ်းအမည်။ ဝိညာဏကာယပါဒ။
- (ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ ဒေဝသမ္မာမထေရ်။
- (ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ သာသနာသက္ကရာဇ်(၁၁၀)။
- (ဃ) ကျမ်းပြုဒေသ။ သာဝတ္ထိမြို့အနီး ပိသောက မည်သော အရပ်။
- (င) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

ဤကျမ်း၌ ကဏ္ဍပေါင်းခြောက်ခုတို့ဖြင့် ခွဲခြားလျက် အောက် ပါအကြောင်းအရာတို့ကို ဆွေးနွေးထား၏-

(၁) **ပဌမကဏ္ဍ(ဓမ္မငါးပါး)**။ ပုဂ္ဂလ၊ ဣန္ဒြိယ၊ အတ္တ၊ ကိလေသ၊ ဝိညာဏ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ-စသည်တို့ကို တင်ပြထားသည်။

(၂) **ဒုတိယကဏ္ဍ**။ ပုဂ္ဂလဝါဒနှင့် သုညတဝါဒနှစ်ရပ်တို့အား နှိုင်းယှဉ်ဆက်စပ်ပြသည်။

(၃) **တတိယကဏ္ဍ**။ စိတ္တသဘောတို့သည် မိမိတို့အချင်းချင်း မည်သို့အားဖြင့် ထောက်ပံ့နိုင်ပုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်။

(၄) စတုတ္ထကဏ္ဍ။ စိတ္တသဘာဝတို့သည် အခြားသောဓမ္မတို့ အား အာလမ္ပဏပစ္စယနည်းဖြင့် မည်သို့ထောက်ပံ့နိုင်ပုံကို ရှင်းပြထား သည်။

(၅) ပဉ္စမကဏ္ဍ(သံယုတ္တ)။ သေက္ခနှင့် အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ် နှစ် ဦးတို့၏ ခြားနားသော စိတ်သဘာဝတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ပြထားသည်။

(၆) ဆဌကဏ္ဍ(သမ္ပန္နာဂမ)။ အာသဝေါတရားကင်းကွာပြီး သော ရဟန္တာတစ်ပါး၏ စိတ်အခြေအနေများကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာပြ သည်။

၅။ ဓာတုမဟာယပါဒကျမ်း

(က) ကျမ်းအမည်။ ဓာတုမဟာယပါဒ။

(ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ ဝသုမိတ္တမထေရ်(တရုပ်မှတ်တမ်း)၊ ပုဏ္ဏမထေရ်(တိဘက်မှတ်တမ်း)။

(ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ သာသနာသက္ကရာဇ်(၃၀၀)။

(ဃ) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

ဤကျမ်းတစ်စောင်လုံးကို ကဏ္ဍနှစ်ခုမျှဖြင့်သာ ခွဲခြားလျက် တစ်ကဏ္ဍစီ၌ အောက်ပါအကြောင်းအရာများကို ဆွေးနွေးထား သည်-

(၁) ပဌမကဏ္ဍ

(က) မဟာဘူမိတဓမ္မ ၁၁ပါး၊

(ခ) ကိလေသမဟာဘူမိတဓမ္မ ၁၁ပါး၊

(ဂ) ---ကိလေသဘူမိတဓမ္မ ပါး၊

(ဃ) ကိလေသ ၅ပါး၊

(င) ဒိဋ္ဌိ ၅ပါး၊

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

(စ) ဓမ္မ ၅ပါး။

(၂) ဒုတိယကဏ္ဍ။ ဝေဒနာ၊ဝိညာဏ အစရှိသော ဓမ္မသဘာဝ အမျိုးမျိုးတို့၏ အညမညဆက်စပ်မှုတို့ကို ဝင်ငယ်ပေါင်း ၁၆ခုဖြင့် ရှင်းလင်းပြထား၏။

ဤကျမ်း၌ ကျမ်းပြုဆရာနှစ်ဦးရှိနေသည့် ပြဿနာကို အိန္ဒိယ နိုင်ငံ သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သည့် ‘ဒေါက်တာဝတ္ထာ’က ‘ဝသုမိတ္တ မထေရ်’သာလျှင် ကျမ်းပြုဆရာအမှန်ဖြစ်ရမည်-ဟု ဆိုထားသည်။

သူ၏အဆိုကို သက်သေထူသောအနေဖြင့်လည်း ဝသုမိတ္တ မထေရ်၏ လက်ရာမှန်ဖြစ်သော ပကရဏပါဒလာ အကြောင်းအရာ တို့နှင့် ဤကျမ်းလာ အကြောင်းအရာတို့၏ တူညီမှုကို စိစစ်ထားသည်။ အကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်မှု ဤကျမ်းသည် ‘ပါဠိအဘိဓမ္မာ ပိဋက’ရှိ ‘ဓာတုကထာ’ကျမ်းနှင့် သဘောအားဖြင့်ညီညွတ်သည်-ဟု ပါမောက္ခမုဆင်က ဆုံးဖြတ်ထားပေသည်။

၆။ ဓမ္မက္ခန္ဓာပါဒကျမ်း

- (က) ကျမ်းအမည်။ ဓမ္မက္ခန္ဓာပါဒ။
- (ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ ရှင်မောဂ္ဂလာနမထေရ် (တရုတ်မှတ်တမ်း)၊ ရှင်သာရိပုတ္တမထေရ်(တိဘက်မှတ်တမ်း)။
- (ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ ?
- (ဃ) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

အောက်ပါအကြောင်းအရာတို့ကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်-

- (၁) သိက္ခာပဒ(သီလ)ငါးပါး။
- (၂) သောတာပတ္တိမဂ်ဆိုက်ခြင်း အကျိုးတရားများ။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

- (၃) ဗုဒ္ဓ၊ဓမ္မ၊သံဃတို့၌ ပွားအပ်သော အဝေစ္စပသာဒတရား။
- (၄) သာမညဖလလေးပါးမည်သော သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်။
- (၅) ရဟန္တာတို့ ရအပ်သော အဘိဓမ္မပဋိပါဒ။
- (၆) အရိယဝံသ လေးပါး။
- (၇) သမ္ပပ္ပဝါရ လေးပါး။
- (၈) ဣဒ္ဓိပါဒ လေးပါး။
- (၉) သတိပဋ္ဌာန လေးပါး။
- (၁၀) သစ္စာ လေးပါး။
- (၁၁) ဈာန လေးပါး။
- (၁၂) အပ္ပမညာ လေးပါး။
- (၁၃) အာရပ္ပကမ္မဋ္ဌာန လေးပါး။
- (၁၄) ဘာဝနာသမာဓိ လေးပါး။
- (၁၅) ဗောဇ္ဈင်္ဂ ခုနစ်ပါး။
- (၁၆) ခုဒ္ဒကဝတ္ထုကများ။
- (၁၇) ဣန္ဒြိယ နှစ်ဆယ်နှစ်ပါး။
- (၁၈) အာယတန တစ်ဆယ်နှစ်ပါး။
- (၁၉) ခန္ဓာ ငါးပါး။
- (၂၀) နာနာဓာတု ခြောက်ဆယ်နှစ်ပါး။
- (၂၁) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ တစ်ဆယ်နှစ်ပါး။

၇။ ပညတ္တိသတ္တကျမ်း

- (က) ကျမ်းအမည်။ ပညတ္တိသတ္တ။
- (ခ) ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ ရှင်မောဂ္ဂလာနမထေရ်။
- (ဂ) ကျမ်းပြုခေတ်။ (တိဘက်ဘာသာပြန် ခရစ်နှစ်၁၁ရာစု)။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဋ္ဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

(ဃ) ဆိုင်ရာဂိုဏ်း။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း။

ဤကျမ်းကို-

- (၁) လောကပညတ္တိ (ခေါ်) ပဌမပိုင်း၊
- (၂) ကာယနပညတ္တိ (ခေါ်) ဒုတိယပိုင်း နှင့်
- (၃) ကမ္မပညတ္တိ (ခေါ်) တတိယပိုင်း-ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းခြားထား၏။

ထိုအပိုင်းများအောက်မှ ဝဂ်ငယ်ပေါင်း(တိဘက်ဘာသာပြန် အရာ၅ဝဂ်) ဖွဲ့စည်းလျက် အောက်ပါအကြောင်းအရာတို့ကို ဆွေးနွေးထားသည်-

‘စကြဝတေးမင်းအားသာလျှင်ထိုက်သော ရတနာခုနစ်ပါး၊ ဘုရားအလောင်းတော်နှင့် စကြဝတေးမင်းအလောင်းတို့၏ ယောကျ်ား မြတ်လက္ခဏာ သုံးဆယ့်နှစ်ပါး။ အလောင်းတော်နတ်သားနှင့် ညီတော်အာနန္ဒာ-စသူတို့ တုသိတာနတ်ဘုံ၌ စံမြန်းပုံ၊ လူပဋိသန္ဓေယူပုံ။ ရာဂ-ဒေါသ-မောဟတရားတို့၏ ညစ်ညူးပုံ။ တဏှာနှင့် ထိနာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏အပြစ်များ။ သုနေရု(မြင့်မိုရ်တောင်)နှင့် အခြားမြင့်မားသော တောင်တို့၏ အမည်များနှင့် သမုဒ္ဒရာအကြောင်း၊ မိုးရွာခြင်းအကြောင်းရှစ်ပါး-စသည့် အထွေထွေသော အကြောင်းအရာတို့ကို အကျယ်တဝင့် တင်ပြထားသည်။ ယင်းအကြောင်းရင်းတို့ ထောက်ရှုသဖြင့် ဤပါဒကျမ်းသည် ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ်(ကျမ်းစဉ် ၁)၌ မပါမဝင်၊ ကြွင်းကျန်ရစ်သော အချက်အလက်တို့ကိုပင် စုစည်းတင်ပြလေသလော-ဟု မှတ်ထင်ဖွယ်ရာ ရှိလေသည်။

တဖန် ‘ပညတ္တိတ္ထဝါဒ’ကို အဘိဓမ္မာပိဋကကျမ်းဂန် တစ်ရပ်အနေဖြင့် ရေတွက်ထည့်သွင်းထားရာ၌ သံသယမကင်းဖွယ်ရာများလည်းရှိနေပေသည်။ ရှေ့တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ကျမ်းစဉ်တစ်မှ

ခြောက်အထိသော ကျမ်းဂန်တို့သည် သက္ကတမူရင်းမှတစ်ဆင့် ဘာသာပြန်များအဖြစ် တရုပ်ဘာသာနှင့် ရှိနေ၏(အပြည့်အစုံ)။ ဤပါဒမှာ တရုပ်ဘာသာမှ၌ တပိုင်းတစသော ရှိသည်။ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သော ခေတ်မှာလည်း ခရစ်နှစ်တစ်ဆယ့်တစ်ရာစုအတွင်း ရောက်မှသာ ဖြစ်၍၊ အထက်ကျမ်းဂန်တို့နှင့် နှိုင်းစာသော်လွန်စွာ နောက်ကျနေလေသည်။ ဤကျမ်းအပြည့်အစုံကို တိဘက်သာ ဘာပြန်အနေ ဖြင့်သာ တွေ့ရသည်။ တဖန် တိဘက်ဘာသာပြန်အနေဖြင့်လည်း ဤကျမ်းတစ်စောင်သာ ရှိနေပြန်၍၊ ကျန် ကျမ်းစောင်များ မပါမဝင် ဖြစ်နေပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤပါဒကို အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ထည့်သွင်း၍မှ ရေတွက်ခဲ့ကြပါ၏လော- သံသယဖြစ်ဖွယ်ရာရှိနေပေသည်။

အထက်တွင် စာမြည်းအဖြစ် တင်ပြထားသော သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့၏ အဘိဓမ္မသည် အရေအတွက်အားဖြင့် ကျမ်းပေါင်းခုနစ်စောင် ရှိသည်။ ဤတွင် အမှတ်စဉ်ထိုး၍ တင်ပြထားသောစံနစ်သည် ကျမ်းအသီးသီး၏ ပေါ်ပေါက်ရာခေတ်အလိုက် မတပ်သည်လည်း ဝန်ခံရပေမည်။ တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားရာ၌ အချို့သောကျမ်းတို့မှာ နှစ်ကြိမ်ပြန်ဆိုထားသည်ဖြစ်၍ တရုပ်ဘာသာမှ နှစ်စောင် ရှိနေကြသည်။ ဤ-ပိဋကတစ်စုံလုံးကို အပြည့်အစုံပြန်ဆိုခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ တရုတ်ဘုန်းတော်ကြီး 'ဟူယွင်ဆွန်း'ဖြစ်၍၊ ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သော ကာလသည် ခရစ်နှစ်(၆၅၀)တဝိုက် ဖြစ်ပေ၏။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျမ်းပြုခေတ်စသော အသေးစိတ် မှတ်ချက်တို့သည်လည်း ကျမ်းအားလုံး တပြေးညီညာပါရှိသည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းတို့ကို ပေါ်ပေါက်ရာသက္ကရာဇ်အလိုက် ရှေ့နောက်မှန်ကန်စွာ စီစဉ်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင်သောအခြေ၌ပင် ရှိနေသည်။

၎င်းတို့၏ အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်များ ပေါ်ပေါက်ရာ နိဒါန်းကြောင်း အနေဖြင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ တို့သည် ဤသို့ အဆိုပြုထားကြ၏-
‘ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဒေသအသီးသီးကာလအတန်တန်တို့၌၊ ပရိသတ် အစားစားတို့အား တရားဒေသနာတို့ကို အနည်းအကျဉ်း ဟောကြားခဲ့သည်။ နောင်အခါ သာဝကကြီးများဖြစ်ကြသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့က ‘၎င်းတရားစကား’တို့ကို ဥဒါနဝဂ္ဂအား ပြုစုသကဲ့သို့ တပေါင်းတစည်းတည်း ပြုစုလျက်၊ မှတ်သားထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသည်။ ဤသို့သာ မသိမ်းဆည်းခဲ့ပါက ပိဋကသုံးရပ်သည် ပြည့်စုံကြမည် မဟုတ်ချေ။ အကြောင်းမှာ အဘိဓမ္မဒေသနာ တို့သည် အကြမ်းဖျင်းဆိုရသော် သုတ္တ-ဝိနယတို့၏ အတွင်း၌ ပါဝင်နေကြောင်းတည်း။’

ဤအဆိုအတိုင်းပင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့သည် မိမိတို့၏ အဘိဓမ္မပိဋကကိုလည်း ‘ဗုဒ္ဓဘာသိကစစ်စစ်များ’-ဟု ယုံကြည်ထားကြသည်။ သို့သော် ကျမ်းတစ်စောင်စီ၌ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီး ပါဝင်နေသည်ကိုမူ စုဆောင်းသူများ’ဟု အမေး-အဖြေပေးကြသည်။ ဤပိဋက ပေါ်ပေါက်ရာခေတ်ကို အတိအကျ မဖော်ညွှန်းနိုင်သော်လည်း အနီးကပ်ဆုံးသောခေတ်ကိုမူ ခန့်မှန်းယူနိုင်သည်။

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့သည် **‘ခရစ်နှစ်တစ်ရာစု’** အတွင်း၌ မိမိတို့ ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ သံဂါယနာတင်တစ်ရပ်ကို ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ထိုသံဂါ ယနာတင်ပွဲ၌ ခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ‘ဝသုမိတ္တမထေရ်’ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခမ်းအနားတွင် ၎င်းဂိုဏ်းသားတို့၏ ကျော်ကြားသော ‘ဝိဘာသကျမ်း(မဟာဝေသာသကျမ်း)’ကို ရဟန္တာအရှင်မြတ် ငါးရာတို့ စီရင်ခဲ့ကြသည်-ဟု အဆို ရှိသည်။ ယနေ့တွေ့ရှိရသော ‘ဝေသာသကျမ်း’ကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ‘အဘိဓမ္မပိဋက’ စာရင်း

တွင်ထည့်သွင်းထားသော ကျမ်းဂန်တို့ကို ပြန်လည်ကိုးကားထားကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤပိဋက၏သက်တမ်းသည် **‘ခရစ်နှစ်တစ်ရာစုထက် နောက်မကျနိုင်’**ကြောင်း အခိုင်အမာယုံကြည်ရပေသည်။

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ အဘိဓမ္မာပိဋက၌ ထူးခြားဆုံးသော ဝိသေသလက္ခဏာမှာ ကျမ်းတို့အားအလေးအမြတ်ပြု၍ ခန့်ငြားလေးနက်မှုအလိုက် ခွဲခြားထားခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ရှေ့တွင်ဖော်ပြထားခဲ့သော ကျမ်းခုနစ်စောင်တို့အနက် အမှတ်စဉ်တစ်ဖြစ်သော **‘ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တ’**ကို အဘိဓမ္မာပိဋက တစ်ဆူလုံး၏ **‘အခြေခံအကျဆုံး၊ အမွန်မြတ်ဆုံး၊ ပဓာနအကျဆုံးကျမ်း’**အဖြစ်သတ်မှတ် လက်ခံထားကြသည်။ ကျန်ခြောက်ကျမ်းတို့ကိုကား ဤ**‘မူလကျမ်းရင်း’**ကိုမှီ၍ တဆင့် ပေါက်ပွားလာသော ကျမ်းစွယ်များဟုအမှတ်အသားပြုကြ၏။ ပမာအားဖြင့်ဆိုသော် **‘ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တ’**သည် ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်၍၊ ကျန်ခြောက်ကျမ်းတို့မှာ ၎င်းခန္ဓာကိုယ်၏ခြေများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အမည်မှည့်ရာ၌ ယင်းကျမ်းစဉ်တစ်မှ တပါးသောကျမ်းတို့ကို အမည်အသီးသီး၏နောက်၌ **‘ပါဒ(ခြေထောက်)’**-ဟူသော ဝိသေသတပ်၍ ခွဲခြားမှု ပြုထားသည်။ ထေရဝါဒပိဋက၌ကား ဤသို့ခွဲခြားချက်မျိုး မရှိပေ။

အခန်း(၅)
ပါဠိနှင့် သက္ကတကျမ်းဂန်နှစ်ရပ်တို့အား
အကြမ်းနှိုင်းယှဉ်ချက်

ဟိန်ယာနဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များပင် ဖြစ်ကြသော ဤ‘ထေရဝါဒ
ဂိုဏ်း’နှင့် ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း’တို့၏ အဘိဓမ္မာပိဋကနှစ်ရပ်တို့ကို အောက်
ဖော်ပြပါအတိုင်း နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည်-

ထေရဝါဒ

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ

၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ။

၁။ သိင်္ဂတိပရိယာပါဒ။

၂။ ဝိဘင်္ဂ

၂။ ဓမ္မက္ခန္ဓပါဒ။

၃။ ဓာတုကထာ။

၃။ ဓာတုကာယပါဒ။

၄။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ

၄။ ပညတ္တိပါဒ။

၅။ ကထာဝတ္ထု။

၅။ ဝိညာဏပါဒ။

၆။ ယမက

၆။ ပကရဏပါဒ။

၇။ ပဋ္ဌာန။

၇။ ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တံ။

ဤအထက်ပါအစီအစဉ်မှာ အမည်ချင်းနီးစပ်သည်ကိုစွဲ၍ စဉ်
ထားသော ရှင်ဉာဏတိလောကမထေရ်၏ စံနစ်အတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤအတိုင်း စဉ်ကြည့်ပါက ပိဋကနှစ်ရပ်တို့တွင် ရှိကြသော
‘ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း’နှင့် ‘ဓာတုကာယပါဒ(ကျမ်းတွဲ-၃)’တို့သည်၎င်း၊ ‘ပုဂ္ဂ
လပညတ္တိ’နှင့် ‘ပညတ္တိပါဒ(ကျမ်းတွဲ-၄)’တို့သည်၎င်း၊ တပြေးညီစွာ
ရှိတန်ကောင်း၏-ဟု ထင်ရသည်။ သို့သော် အနုစိတ်လေ့လာကြည့်
သောအခါ၌မူ ဤကျမ်းအတွဲတို့တွင် တင်ပြသုံးစွဲထားသော အ
ကြောင်းအရာများနှင့် စံနစ်တို့သည် များစွာကွဲပြားနေကြောင်း တွေ့ရ
သည်။ အမည်မျှသာ တူသယောင်ဖြစ်၍၊ အနှစ်သာရခြင်းကား ခြား
နားနေကြသည်။

အကြောင်းအရာ ထည့်သွင်းပုံ၊ တင်ပြပုံသဘော၌ အများဆုံး တူညီမှု တွေ့ရသည့် တစ်စုံတည်းသောကျမ်းတွဲမှာ ‘ဝိဘင်္ဂကျမ်း’နှင့် ‘ဓမ္မက္ခန္ဓပါဒ(ကျမ်းတွဲ-၂)’တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ‘ဝိဘင်္ဂကျမ်း’တွင် ဝိဘင်း ပေါင်းတစ်ဆယ့်ရှစ်ခု ပါဝင်၍၊ ဓမ္မက္ခန္ဓပါဒ၌ ကဏ္ဍနှစ်ဆယ့်တစ်ခု ရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် ပါဠိဝိဘင်း တစ်ဆယ့်လေးခုနှင့် သက္ကတ ဓမ္မက္ခန္ဓပါဒရှိ ကဏ္ဍတစ်ဆယ့်လေးခုတို့သည် ဖော်ထုတ်ရှင်းလင်းထား သော အကြောင်းအရာ၌ တူညီနေကြသည်။ တင်ပြပုံစံနစ်ခြင်းသာ မတူညီပေ။

ဒေသနာကြောင်းအရ လေ့လာကြည့်သည်ရှိသော် သက္ကတ အဘိဓမ္မစာပေစုသည် ပါဠိအဘိဓမ္မစာပေစုနှင့် သိသိသာသာ ကွဲပြား နေလျက် သုတ္တစာပေစုတို့နှင့် နီးကပ်စွာတူညီကြောင်း တွေ့ရ၏။ သက္ကတအဘိဓမ္မပိဋက ကျမ်းစဉ်ခုနစ်ဖြစ်သော ‘ပညတ္တိသတ္တပါဒ ကျမ်း’လာ ‘ကမ္မပညတ္တိ’အပိုင်းရှိ အကြောင်းအရာ အများစုတို့သည် ပါဠိပိဋက ဒီဃနိကာယ် လက္ခဏသုတ္တ (သုတ်စဉ်-၃၁)နှင့် များစွာ တူညီနေကြသည်။ ကျမ်းစဉ်နှစ်ဖြစ်သော ‘သင်္ဂီတိပရိယာယကျမ်း’၏ ဓမ္မတို့ကို အရေအတွက် အလိုက် စုစည်းတင်ပြပုံ စာဟန်သည်လည်း ဒီဃနိကာယ်မှ သင်္ဂီတိသုတ္တ (သုတ်စဉ်-၃၃)နှင့် ၎င်းအဘိဓမ္မပိဋက (ပါဠိ)မှ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း(ကျမ်းစဉ်-၄)နှင့်၎င်း ထပ်တူနီးပါးမျှ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာမူ ဒီဃနိကာယ်၌ ‘ဒသုတ္တရသုတ္တ (သုတ်စဉ်-၃၄)နှင့် များစွာနီးကပ်သည်။ သက္ကတကျမ်းစဉ်-သုံး ဖြစ် သော ‘ပကရဏပါဒ’နှင့် ထေရဝါဒမှ ‘ဝိဘင်္ဂကျမ်း(ကျမ်းစဉ်-၂)’တို့ သည်လည်း ဒေသနာကြောင်းအရ တစ်စိတ်တဒေသ တူညီနေကြ သည်။ သက္ကတကျမ်းစဉ်ခြောက်ဖြစ်သော ‘ဓမ္မက္ခန္ဓပါဒ’နှင့် ထေရဝါဒ ‘ဝိဘင်္ဂကျမ်း(ကျမ်းစဉ်-၂)၊ ဝိသုဒ္ဓိကျမ်း (ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်) တို့သည် လည်း တင်ပြသောအကြောင်းအရာတို့၌တူညီနေကြသည်ကို တွေ့ရှိ ရပေသည်။

ကျမ်းအရေအတွက် ခုနစ်ကျမ်းစီ ရှိကြခြင်းနှင့် အမည်နာမ၊ အကြောင်းအရာ၊ အသွင်သဏ္ဍာန်တို့၌ တိုက်ဆိုင်ချက် အနည်းငယ်တို့ ရှိသည်မှတစ်ပါး၊ ဤအဘိဓမ္မာပိဋက နှစ်ရပ်တို့သည် ထပ်တူထပ်မျှဖြစ်ကြသည်-ဟု ဆိုနိုင်လောက်သော အထောက်အထားများ မရှိကြချေ။ တထေဝတည်းဖြစ်သော ကျမ်းတွဲမျိုးလည်း မတွေ့ရှိရပေ။ ထို့အပြင် သက္ကတအဘိဓမ္မကျမ်းတိုင်း၌ စတင်ဟောပြောပြုစုသူ ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ် အမည်များ ပူးတွဲပါရှိနေသည်။ ပါဠိ၌မူကား ကထာဝတ္ထုကျမ်း ၌သာ ပြုစုသူအမည် ပေါ်လွင်၍၊ ကျန်ရှိသောကျမ်းခြောက်ကျမ်းတို့၌ ဤသို့ သောရည်ညွှန်းချက်မျိုး မပါဝင်ပေ။ မတွေ့ရပေ။

ကျမ်းတို့အား အမည်ပေးရာ၌၎င်း၊ တစ်ကျမ်းစီ အလေးအနက် အနှစ်သာရအလိုက် စီစဉ်ရာတွင်၎င်း၊ သက္ကတအဘိဓမ္မ ပိဋက၌ စံနစ်တကျရှိသည်။ ၎င်းတို့ကျမ်းစဉ်တစ်ဖြစ်သော ‘ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တကျမ်း’သည် အဘိဓမ္မစာပေတစ်ရပ်လုံး၏ အနှစ်သာရ ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းကိုအခြေပြု၍ ကျမ်းခြောက်ကျမ်းတို့ ထွန်းကားလာကြသည်-ဟုအခိုင်အမာ မှတ်ယူထားကြသည်။ ‘ကာယ’နှင့် ‘ပါဒ’ များဟူ၍ ခွဲခြားဖော်ပြကြသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်တို့သည်ပင် ဤ ‘ပဋ္ဌာန်းကျမ်း’ကို သုံးသပ်မိသောအခါမှ ပေါ်ပေါက်လာကြောင်း ဆိုကြသည်။ ထို့အပြင် ဤကျမ်းကို အဘိဓမ္မစာပေ၏ မှတ်တိုင်အဖြစ် ‘အဘိဓမ္မသဘောတရား၏အုတ်မြစ်’အဖြစ် တင်စားဖော်ပြလေ့ ရှိကြသည်။

ဤသို့ အနည်းအကျဉ်းမျှ တိုက်ဆိုင်မှု ရှိနေကြသည်မှတစ်ပါး ဤပိဋကနှစ်ရပ်တို့သည် ‘မူလအားဖြင့် တသဘောတည်းဖြစ်ကြသည်။ အဘိဓမ္မခံယူချက် တစ်မျိုးတည်းမှ အခြေပြု ပေါက်ပွားလာကြသည်’-ဟု ထောက်ပြရန် လုံလောက်သော အထောက်အထားများ မတွေ့ရှိသေးပေ။

အခန်း(၆)

ပါဠိ အဘိဓမ္မာပိဋကနိဒါန်း

ပါဠိပိဋကတ်တော်ကို လက်ခံထားကြသည့် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ဤ-အဘိဓမ္မာပိဋကသည်လည်း ကျန်-ဝိနယနှင့်သုတ္တပိဋကများကဲ့သို့ပင် မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်၌ထုတ်ဖော်ဟောကြားခဲ့သော ဗုဒ္ဓဝစနစစ်စစ်များ ဖြစ်ကြသည်-ဟူ၍ယုံကြည် အလေးအမြတ်ပြုကြသည်။

ဤပိဋကကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် မည်သို့ စတင်ဟောကြားခဲ့၍၊ မည်သည့်နည်းဖြင့် ပြန့်ပွားဆင်းသက်ခဲ့သည့် အကြောင်းနိဒါန်းနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ပါဠိကျမ်းဂန်များ၊ အထူးအားဖြင့် အဘိဓမ္မန္တယ်သော ကျမ်းဂန်များ၌ အကျယ်တဝင့် တင်ပြရှင်းလင်းထားကြသည်။

အဘိဓမ္မာသမိုင်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်သော နိဒါန်းစကားတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးပိုင်း ခွဲခြားမှတ်သားရပေသည်-

(၁) မြတ်စွာ ဘုရား သခင်သည် ဗောဓိပင်ရင်း၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရတော်မူပြီးနောက် ဤဒေသ အနီးတဝိုက်တွင် ခုနစ်ရက်-ခုနစ်လီ (သတ္တသတ္တာဟ) သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ စတုတ္ထမြောက်ဖြစ်သော ရတနာယရသတ္တာဟ စံနေတော်မူစဉ် အဘိဓမ္မခုနစ်ကျမ်းကို ကျမ်းစဉ်အတိုင်း စိတ်တော်ဖြင့် ဆင်ခြင်တော်မူသည်။

နောက်ဆုံးဖြစ်သော ပဋ္ဌာန်းတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်တော်မူသော အခါ၌ ကိုယ်တော်မှ အံ့ဖွယ်သော ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ ကွန့်မြူးတောက်ပလာကြသည်။

(၂) အခါတပါး မြတ်စွာဘုရားသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်ပင်လယ်ကသစ်ပင်ရင်းရှိ ပဏ္ဍုကမ္မလာ မြကျောက်ဖျာထက် စကြာဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ စည်းဝေးရောက်လာကြကုန်သော နတ်အ

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ပေါင်းတို့အလယ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် မယ်တော်နတ်သားကို ကိုယ်တော်၏မျက်မှောက်ပြု၍၊ ‘ကုသလာဓမ္မာ’ အစချီသော အဘိဓမ္မာ ပိဋကကို ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဟောပြတော်မူခဲ့သည်။

(၃) ထိုသုံးလတို့အတွင်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဆွမ်းခံကြွချိန်တန် သောအခါ ကိုယ်တော်နှင့် တထပ်တည်းတူညီသော ရုပ်ပွားတော်ကို ဖန်ဆင်း၍၊ ‘ဤမျှသောတရားကို ဆက်လက်ဟောကြား ရွတ်စေသ တည်း’- ဟုအဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် ကိုယ်စားထားရစ်လျက် အနောတတ္ထရေအိုင် သို့ ဆင်းသက်ကြွမြန်းတော်မူ၏။ ထိုရေအိုင်၌ ကိုယ်လက် သန့်စင် တော်မူပြီးနောက် ဥတ္တရကုရုကျွန်းသို့ ဆွမ်းခံကြွတော်မူ၏။ တဖန် အနောတတ္ထရေအိုင်သို့ပင် ပြန်လည်ကြွမြန်း၍၊ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီး သော် စန္ဒကူးတော၌ နေသန့်တော်မူ၏။

ဓမ္မသေနာပတိဖြစ်တော်မူသော ရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ် သည်လည်းစန္ဒကူးတောသို့ နေ့စဉ်လာလတ်၍၊ ဘုရားသျှင်အား ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓသည် မထေရ်မြတ်အား နတ်တို့ အထံ၌ မိမိဟောကြားခဲ့သော အဘိဓမ္မဒေသနာတော်အစဉ်ကို နည်း ပေးတော်မူသည်။

မထေရ်မြတ်လည်းကောင်းစွာမှတ်သား၍၊ ဗုဒ္ဓညွှန်ပြအပ် သော နည်းအထောင်အသောင်းအသိန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်လျက် ဤဒေသနာတို့ကို မိမိ၏တပည့် ရဟန်း ငါးရာတို့အား ပြန်လည် ဟော ကြားတော်မူသည်။ ဤသို့ဖြင့် နတ်တို့ထံ၌ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် ဟောကြား အပ်သော အဘိဓမ္မဒေသနာ ပြီးဆုံးချိန်နှင့် လူ့ပြည်၌ သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ် ပြန်လည်ဟောကြားအပ်သော အဘိဓမ္မဒေသနာပြီးဆုံး ချိန်နှစ်ရပ်တို့သည် တပြိုင်နက်ဖြစ်ပေသည်။

ပါဠိကျမ်းဂန်တို့၌ ဖော်ပြအပ်သော အဘိဓမ္မာပိဋက သမိုင်း ကြောင်း ပေါ်ပေါက်ပုံအချုပ်မှာဤမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ပါဠိစာပေနယ်တဝှမ်းတွင် အဘိဓမ္မာပိဋကနှင့်ပတ်သက်
သော နိဒါန်းကို အစောဆုံး တင်ပြ ဟောကြားသူမှာ ရှင်မဟာ
ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်(ခရစ်နှစ်လေးရာစုအဆုံးနှင့်ငါးရာစုအစ)ဖြစ်၍
အပြည့်အစုံဆုံး တင်ပြထားသောကျမ်းသည်၊ ၎င်းမထေရ်မြတ်
စီရင်ခဲ့သော အဋ္ဌသာလီနီ(ဓမ္မသင်္ဂဏီအဋ္ဌကထာ)ကျမ်း ဖြစ်
သည်။

နောက်နောင် ထေရဝါဒကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဗုဒ္ဓယောသ
မထေရ်၏ အဆိုအမိန့်ကိုပင် အတည်ပြု ဟောပြောကြသည်ဖြစ်၍၊
အဘိဓမ္မာသမိုင်းကြောင်းနှင့် ပတ်သက်သော နိဒါန်းကြောင်းသည် ပါဠိ
စာပေနယ်တွင်၊ တထပ်တည်း တညီတည်း ရှိနေပေသည်။

မျက်မှောက်ခေတ် ပါဠိစာပေနယ်နှင့် ဗုဒ္ဓဝါဒကို ဆန်းစစ်ကြ
ကုန်သော အနောက်တိုင်း သုတေသီတို့သည် ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋကနှင့်
စပ်လျဉ်း၍ မိမိတို့၏သံသယများကို မကြာခဏ ဖော်ထုတ်တင်ပြလေ့
ရှိကြသည်။

ဤပိဋကတွင်တွေ့ရသော ဒေသနာများ၊ ဝေါဟာရများနှင့်
စာဟန်အနေအထားတို့ကို သဘောတရားရှုထောင့်မှ၎င်း၊ စာပေ တစ်
ရပ်၏ တိုးတက်စဉ် သမိုင်းရှုထောင့်မှ၎င်း၊ ဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ၎င်း
ဆန်းစစ်ကြပြီးနောက်-

‘အဘိဓမ္မာပိဋက’သည် ဗုဒ္ဓဝစန စစ်မှန်ပါ၏ လော’- ဟူ
သော သဘောမျိုးသက်ဝင်သည့် မေးခွန်းမျိုးတို့ကို ထုတ်ဖော် မေးမြန်း
တတ်ကြသည်။

**‘အဘိဓမ္မာပိဋက ခုနစ်ကျမ်း’တို့သည်လည်း ကျန်ပိဋက
နှစ်ဆူတွင်ရှိနေသည့် သိက္ခာပုဒ်များ၊ သုတ်များကဲ့သို့ သံဂါယနာ
သုံးကြိမ်တင်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်မှာ ဟုတ်ပါ၏လော?**
ဟုလည်း မကြာခဏ စောဒကတက်ခဲ့ကြသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ဤမေးခွန်းတို့သည်၎င်း၊ ဤမေးခွန်းများ၏ အဖြေများသည်၎င်း၊ ဤပြဿနာနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်နေသော အဘိဓမ္မာသမိုင်းစဉ်သည်၎င်း၊ ဤပြဿနာနှင့် သွယ်ဝိုက်ဆက်စပ်နေသော ပါဠိပိဋကတစ်ရပ်လုံး၏ သမိုင်းစဉ်သည်၎င်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော သုတေသနနယ်ပယ်တစ်ရပ်ဖြစ်၍ ဤတွင်-အကျဉ်းမျှတင်ပြပါသည်။

ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်မြတ်၏ အဆိုအမိန့်အရ ဗုဒ္ဓသည် ရတနာယရသတ္တာဟ၌ အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းလုံးကို ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် သုံးသပ်ခဲ့သည်ဟု မှတ်သားရသည်။

ဤတွင်ဖော်ပြအပ်သော ‘ရတနာယရ’ကို ရှင်းပြရာ၌ နတ်တို့ဖန်ဆင်းအပ်သော (ပကတိ)ရတနာခုနစ်ပါးတို့ဖြင့်ပြီးသော ‘အဆောက်အဦ’ဟူ၍၎င်း၊ ရတနာများမည်သော အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းကို သုံးသပ်ရာဖြစ်သောအဆောက်အဦဟူ၍၎င်း၊ အဋ္ဌကထာဆရာများ က အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအပိုဒ်တွင် ‘ရတန’-သဒ္ဒါသည် ပကတိကျောက်မျက်ရတနာလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်ဟု နှစ်မျိုးယူဆနိုင်သည်။

နောက်တဖန် ‘**သတ္တ သတ္တာဟ**’ဟူသောအဆိုနှင့် ပတ်သက်၍ (၎င်းပါဠိစာပေတွင်း၌ပင် ကွဲလွဲချက်များ ရှိနေပေသေးသည်)။ မဟာဝဂ္ဂကျမ်း(ဝိနယပိဋက)၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရတော်မူသည်မှ အစ ပြုသောဗုဒ္ဓဝင်တပိုင်းတစကို ကျမ်းဦးအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။ ဗောဓိပင်၏အနီး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ကုန်လွန်စေခဲ့သော ‘သတ္တာဟ’တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ **ခုနစ်ရက်ခုနစ်လီ‘သတ္တ သတ္တာဟ’အစား ခုနစ်ရက်ငါးလီ ‘ပဉ္စ သတ္တာဟ’ကိုသာ တွေ့ရှိရသည်။** ဤငါးလီသောသတ္တာဟတွင်လည်း ‘ရတနာယရသတ္တာဟ’ မပါဝင်ခဲ့ချေ။

‘ဤကျမ်းပေါ်ပေါက်ရာခေတ်အရ ဆိုသော်ဤမဟာဝဂ္ဂ ကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏ အဋ္ဌသာလိနီ ကျမ်းထက်၎င်း၊ အခြားသော ပါဠိပိဋကစာပေအများစုတို့ထက်၎င်း၊ များစွာပင် စောနေသည်။ ဗုဒ္ဓဝင်ခန်း နှင့်ပတ်သက်၍လည်း ဤမဟာဝဂ္ဂရှိ အကြောင်းအရာမှာ အစောဆုံး မှတ်တမ်းတစ်စောင်ဖြစ်သော ကြောင့် ဤကျမ်းရှိ ‘ပဉ္စသတ္တာဟ’ အစဉ်အလာသည်သတ္တသတ္တာဟ အစဉ်အလာထက် ပိုမိုခိုင်ခန့်သည်မှာယုံမှားဖွယ် မရှိပေ။’

ထို့ကြောင့် ‘ရတနသရသတ္တာဟ’နှင့် ပတ်သက်၍ စဉ်းစားရာ၌ ပိဋကအဆိုကိုပင် ယူရအံ့လော။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ အစရှိသော ပါဠိအဋ္ဌကထာကျမ်းပြုဆရာတို့၏ အဆိုကိုပင် ယူရအံ့လော-ဟုတွေး တောဖွယ်ရာ ရှိနေပေသည်။

တဖန်တုံ ‘ဗုဒ္ဓသည် ဤအဘိဓမ္မဒေသနာတို့ကို မယ်တော်နတ် သား အမ-းရှိသော နတ်ပရိသတ်တို့အား တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ နှုတ်တော်ဖြင့် ရှေးဦးစွာဟောပြောတော်မူခဲ့သည်’ဟု နိဒါန်း၏ ဒုတိယ ပိုင်းတွင် ရှိသည်။ ဤအဆိုကို ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ် သည် အဋ္ဌသာလိနီကျမ်းဦးနိဒါန်း၌ ဂါထာဖြင့်၎င်း၊ စကားပြေဖြင့်၎င်း ဖော်ပြထားသည်။ဤအပိုင်း၌ တာဝတိံသာတွင် အဘိဓမ္မဟောကြား ကြောင်းမျှကိုသာဖော်ပြ၍၊ ဗုဒ္ဓ၏ တာဝတိံသာခရီးစဉ်သည် မည် သည့်ကာလက မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟူ သော အဆက်အစပ်အကျယ်ကိုမူ ဤနိဒါန်းက ညွှန်ပြမထားပေ။

ဤအကြောင်းရပ်၏ ဇာတ်ကြောင်း အပြည့်အစုံကို ‘ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထု(ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ)’တွင်မှတွေ့ရသည်။

သုတ္တပိဋက၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ဓမ္မပဒဂါထာတို့၏ အဖွင့်ဖြစ် သော ‘ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ’ကျမ်း၊ ဗုဒ္ဓဝဂ္ဂရှိ ‘ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထု(ဗုဒ္ဓ

နတ်ပြည်မှ ဆင်းသက်သောဇာတ်ကြောင်း)’အကျဉ်းသည် ဤသို့ဖြစ်သည်-

ရာဇဂြိုဟ်သူဌေးတစ်ဦးသည် ရဟန္တာဟု ကြွေးကြော်ကြကုန်သော ဂိုဏ်းဆရာကြီးတို့၏ တန်ခိုးကို စုံစမ်းခြင်းငှာ၊ စန္ဒကူးနီသပိတ်တစ်လုံးကို စီရင်လျက် အမြင့်အတောင်ခြောက်ဆယ်ရှိသော ဝါးတိုင်ထိပ်တွင်ထား၍ ‘ရဟန္တာဖြစ်ပါမူ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်ကြွ၍ ယူဆောင်ကြလော့’-ဟု ဆို၏။ နိဂဏ္ဌနာဠုပုတ္တဂိုဏ်းဆရာသည် ဥပါယ်တမျှဖြင့် လာရောက်တောင်းဆိုသော်လည်း မရချေ။ ခုနစ်ရက်မြောက်သောနေ့၌ သံဃအဖွဲ့မှ ရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇမထေရ်သည် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန် တိုက်တွန်းချက်အရ မိမိ၏ ဣဒ္ဓိပါဒ်တန်ခိုးကို ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းဖြင့် သပိတ်ကိုရသည်။

ထိုအကြောင်းကို ဘုရားသျှင် သိတော်မူသောအခါ ပြစ်တင်ရှုတ်ချတော်မူသည်။ တိတ္ထိတို့လည်း ဤအချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ သံဃအဖွဲ့အား နှိမ်ချပုတ်ခတ်ကြသည်။ ဤတွင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည်လျှောက်ထားတောင်းပန်ဖြစ်၍၊ ဗုဒ္ဓသည် မိမိကိုယ်တိုင် တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြတော်မူသည်။

သာဝတ္ထိပြည် မင်းဥယျာဉ်မ-ဖြစ်သော ကဏ္ဍသည် ပျိုးအပ်သောသရက်ပင်ရင်း၌ ဗုဒ္ဓသည် ယမိုက်ပြာဋိဟာကို အထူးအထွေကို ပြတော်မူပြီးနောက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ နှစ်လှမ်း(သုံးဖဝါး)ဖြင့် တက်ကြွတော်မူ၏။ ပင်လယ်ကသစ်ပင်ရင်း ခင်းထားအပ်သော ပဏ္ဍုကမ္မလာမြကျောက်ဖျာထက် သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် မယ်တော်နတ်သားအားအမှူးပြု၍ နတ်အပေါင်းတို့အား သုံးလတို့ပတ်လုံး အဘိဓမ္မတရားတော်ကိုဟောကြားတော်မူသည်။ ဒေသနာတော် အဆုံး၌ မယ်တော်နတ်သားသည် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌တည်၍၊ ကုဋေရှစ်သောင်းမျှသော နတ်တို့အဖို့လည်းကြီးစွာသော တရားသဘင်ဖြစ်တော်မူ၏။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ဝါကျွတ်အံ့သောနေ့၌ ဘုရားသျှင်သည် မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်၌ ရပ်လျက် ယမကပြာဋိဟာကို ပြတော်မူ၏။ ထိုနောက်မှ နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်းတို့ ခြံရံလျက် ဝိသုကြံနတ်သားဖန်ဆင်းအပ်သော ပတ္တမြား စောင်းတန်းဖြင့် သင်္ကေသနဂိုရ်မြို့တံခါးသို့ သက်ဆင်းတော်မူခဲ့သည်။ လူ့အရပ်ကို ရောက်တော်မူသော ဘုရားသျှင်တို့အား နတ်-လူတို့ ချစ် မြတ်နိုးတတ်ကြ၏။ ရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ် လျှောက်ထားချက်ကို အကြောင်းပြုလျက် ‘-----’အစချီ သော ဓမ္မဂါထာကို ဟောကြား တော်မူသည်။

ဤ ‘ဒေဝေါရောဟနဝတ္ထု’၌ ပါရှိသော အဘိဓမ္မနိဒါန်းသည် အဋ္ဌသာလိနီကျမ်းထက် ပိုမိုပြည့်စုံပေ၏။ ဤဇာတ်လမ်းနှစ်ရပ်တို့၌ အခိုင်အမာတင်ပြထားသော ဗုဒ္ဓ၏ တာဝတိံသာခရီးကို ဖော်ပြရာ၌၊ ဤအဋ္ဌကထာဆရာနှစ်ပါးတို့သည် ပါဠိပိဋကအတွင်း ရှိပြီးသော ဂါထာအချို့ကို အတိအကျ ထုတ်ဆောင်ကိုးကားထားကြောင်း တွေ့ရှိ ရသည်။

သုတ္တန္တပိဋက၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်အတွင်းရှိ ပေတဝတ္ထုကျမ်း၌ အ ကိုရပေတဝတ္ထုမည်သော ဇာတ်လမ်းတစ်ရပ် ပါရှိသည်။

ဤဇာတ်ကြောင်း၌- ‘

အခါတပါး မြတ်စွာဘုရားသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည် ပင် လယ်ကသစ်ပင်ရင်း၌ ပဏ္ဍုကမ္မလာမြကျောက်ဖျာထက် သီတင်းသုံး တော်မူသည်။ ဤသို့ မြမြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ သော မြတ်စွာဘုရားသခင်ကို စကြာဝဠာတိုက်တစ်သောင်းအတွင်းမှ နတ်အပေါင်းတို့သည် စည်းဝေးရောက်လာကြကုန်၍၊ ချဉ်းကပ် လုပ် ကျွေးကြကုန်၏။ တစ်စုံတယောက်သောနတ်၏ အဆင်းအရောင်မျှ ဗုဒ္ဓ၏အဆင်းအရောင်ကို ဖုံးလွှမ်းမထွန်းပနိုင်ချေ။ ဗုဒ္ဓ၏ကိုယ်တော်မှ အဆင်းအရောင်သည် အလင်းစုံသောနတ်တို့၏ အဆင်းအရောင်

ထက် ထွန်းပသာလွန်၏’-ဟူသော အကြောင်းအရာပါရှိသည့် သုံးဂါထာတို့ ပါဝင်ကြ၏။ ဤဂါထာများသည် ဗုဒ္ဓ၏ တာဝတိံသာခရီးကို ပြညွှန်သည့် အစောဆုံးပိဋကစာပေ အထောက်အထားများဟု ယူဆရပေသည်။

ဤဇာတ်လမ်း၌ အင်္ဂုရနတ်သားနှင့် ကုန္ဒကနတ်သား နှစ်ဦးတို့၏ ရှေး၌ပြုခဲ့ဖူးသော ဒါနမှုနှစ်မျိုးနှင့်၊ မတူကြသော အကျိုးပေးနှစ်ရပ်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓဟောကြားခဲ့သော ဒါနနှင့်ပတ်သက်သော ဒေသနာမှုကိုသာ တွေ့ရသည်။ မယ်တော်နတ်သား၏အကြောင်း၎င်း၊ အဘိဓမ္မဒေသနာအကြောင်းကို၎င်း ဤဝတ္ထုတွင် တစ်စွန်းတစ်စမျှ ဖော်ပြထားချေ။

ဤတွင် ‘အဘိဓမ္မနိဒါန်းကြောင်း’၌ ဆက်စပ်ပါဝင်သော စာပေအဆင့်သုံးဆင့်တို့ကို ကွင်းဆက်အဖြစ် မြင်နိုင်သည်။

(၁)ဗုဒ္ဓသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ကြွ၍ အင်္ဂုရနတ်သားနှင့် ကုန္ဒကနတ်သားတို့၏ ဒါနမှုတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ဟောကြားခဲ့ကြောင်း ပါဝင်သည်။ အင်္ဂုရပေတဝတ္ထုသည် အစောဆုံးဖြစ်သည်။

(၂)ဤသို့ တာဝတိံသာ၌ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးနေတော်မူသော အချိန်ကို အဘိဓမ္မတရားဦး ဟောကြားသောအချိန်အဖြစ် ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်မြတ်က ဖော်ပြပါ သုံးဂါထာတို့ကို ကိုးကား၍ ခွဲယူရှင်းပြခဲ့သည်။

(၃)တဖန် ဤဂါထာများကိုပင် မူတည်၍ ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်၏ အဆိုအမိန့်နည်းတူ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာဆရာမြတ်က မိမိ၏ ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထုကို ဇာတ်အိမ်ဖွဲ့ ရေးသားခဲ့ပြန်သည်။’

ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မနိဒါန်းဖြစ်ပေါ်ရာ အဆင့်တို့ကို စာပေပေါ်ပေါက်ရာခေတ်အလိုက် ပိုင်းခြားရသော ပေတဝတ္ထုသည် ပဌမ၊

အဋ္ဌသာလိနိနိဒါန်းသည် ဒုတိယ-ဖြစ်၍ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် တတိယ ဖြစ်ပေသည်။

ထို့အပြင် နိဒါန်း၏မြစ်ဖျားခံရာဖြစ်သော အင်္ဂုရပေတဝတ္ထုကို ဖွင့်ဆိုခဲ့သူ အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်(ခရစ်နှစ် ၁၀ရာ စုခန့်) ကမူ-

‘အထက်ဖော်ပြပါသုံးဂါထာတို့သည် ပိဋကအတွင်း၌ ရှိနေကြ သော်လည်းဘုရားဟောပါဠိများမဟုတ်၊ သံဂါယနာတင်အရှင်မြတ်တို့ ထည့်သွင်းထားသောဂါထာ များဖြစ်သည်’-ဟူ၍ အတိအလင်း မိန့်ဆို ထားခဲ့သည်မှာ လည်းအရေးယူ အလေးအနက် စဉ်းစားထိုက်သော အချက်တစ်ရပ်ဖြစ်နေချေသည်။

အခန်း(၇) 'အဘိဓမ္မ' ဟူသော ဝေါဟာရ

အဘိဓမ္မာပိဋကနိဒါန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပါဠိစာပေတွင်း၌ပင် တွေ့ရှိရသော အစောဆုံး ကျမ်းဂန်အထောက်အထားတို့ကို တင်ပြ ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဤအကြောင်းအရပ်နှင့် တစပ်တည်း တည်နေသော 'အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်တို့သည် ဗုဒ္ဓဝစန စစ်-မစစ်' ဟူသော ပြဿနာ သည်လည်း မကြာခဏ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးပါသည်။

သာသနာ့ဝန်ဆောင် အရှင်မြတ်တို့ကလည်း စာပေကျမ်းဂန် အထောက်အထားတို့ပြု၍ ရှင်းလင်းခဲ့ကြဖူးပါသည်။ သို့သော် ဤသို့ တင်ပြဝေဖန်ကြရာ၌ မပေါ်မထင် တိမ်မြုပ်နေသော စိစစ်ထိုက်သည့် ကဏ္ဍတစ်ရပ် ကျန်ရှိနေပါသည်။ ၎င်းမှာ အခြားမဟုတ်ပါ။ ပိဋကတ် တော်အတွင်း တွေ့ရသော 'အဘိဓမ္မ'ဟူသော ဝေါဟာရအားဆန်းစစ် တင်ပြမှုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤအပိုင်းတွင် ပါဠိပိဋကတ်စာပေအတွင်း၌ ထည့်သွင်းသုံးစွဲထားသော 'အဘိဓမ္မ'ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် ယင်းဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်သော အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ အဆိုအမိန့်များ အကျဉ်းမျှစုစည်းတင်ပြထားပါသည်။

၁။ 'ရဟန်းတို့- ထိုမှတစ်ပါး အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ပဉ္စင်းခံမပေးရာ၊ နိဿရည်း မပေးရာ သာမဏေကို မလုပ်ကျွေးစေရ။ ငါးပါးဟူသည်ကား-

(၁) အနီးနေတပည့်၊ အတူနေတပည့်တို့ကို မြင်မြတ်သော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာနှင့် ကျင့်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

(၂) အကျင့်မြတ်၏ အစဖြစ်သောသိက္ခာ၌ ဆုံးမခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။

(၃) အဘိဓမ္မ၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။

(၄) အဘိဝိနယ၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။

(၅) ဖြစ်ပေါ်လာသော အယူမှားကို တရားသဖြင့် ချေချွတ် စိမ့်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။

(မူရင်းပါဠိ-ဝိနယမဟာဝဂ္ဂ၊မဟာခန္ဓက ဥပသမ္ပါဒေတဗ္ဗ။ ပဉ္စက ကထာ-စာမျက်နှာ၉၂)

‘နာမ်ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြားခြင်းတည်းဟူသော အဘိဓမ္မ၌ ဆုံးမအံ့သောငှာ မစွမ်းနိုင်။ အလုံးစုံ ဝိနယပိဋကတည်းဟူသော အဘိဝိနယ၌ ဆုံးမအံ့သောငှာ မစွမ်းနိုင်။’ (ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ-ဒု၊ စာမျက်နှာ ၂၇)။

၂။ ငါ့ရှင်တို့-တဖန် ထို့ပြင်လည်း ရဟန်းသည် တရားတော်ကို အလိုရှိ၏။ ချစ်ဖွယ်သောစကားကို ဆိုတတ်၏။ လွန်မြတ်သော အဘိဓမ္မဝိနည်းတရား၌ များစွာ မြတ်နိုးခြင်းရှိ၏။ ဤတရားသည်လည်း မှီခိုရာပြုတတ်သော တရားတည်း။

(သုတ္တန္တပိဋက၊ဒီဃနိကာယ၊ သင်္ဂီတိသုတ္တနှင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ-နာတဝဂ္ဂ)။

‘အဘိဓမ္မ၊ အဘိဝိနယ’ဟူသော ဤစကား၌- **‘ဓမ္မ-အဘိဓမ္မ၊ ဝိနယ-အဘိဝိနယ’** ဟူ၍ လေးမျိုးသိရ၏။ ထိုတွင်-‘ဓမ္မ’ဟူသည် ‘သုတ္တန္တပိဋက’ ဖြစ်၏။

‘အဘိဓမ္မ’ဟူသည် ခုနစ်ကျမ်းကုန်သော ‘အဘိဓမ္မပကရဏ’ တို့တည်း။

‘ဝိနယ’ဟူသည် ‘ဝိဘင်းနှစ်ပါး’တို့တည်း။
 ‘အဘိဝိနယ’ကား ‘ခန္ဓကနှင့် ပရိဝါရ’ကျမ်းတို့တည်း။
 တနည်းသောအားဖြင့်-သုတ္တန္တပိဋက၊ အဘိဓမ္မပိဋကသည်
 ‘ဓမ္မ’မည်၏။
 မဂ်ရခြင်းကဲ့သို့ အကျိုးတရားတို့သည် ‘အဘိဓမ္မ’မည်၏။
 အလုံးစုံသော ဝိနယပိဋကသည် ‘ဝိနယ’ဖြစ်၏။
 ကိလေသာတရားတို့ ငြိမ်းအေးစေကြောင်းသည် ‘အဘိဝိနယ’
 ဖြစ်၏။

(မာတိကဝဂ္ဂဋကထာ၊ စာမျက်နှာ ၂၃၀။ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ
 တ-တွဲ၊ စာမျက်နှာ ၂၉၁)

၃။ (သာရိပုတ္တမထေရ်မေး) ‘ငါ့ရှင်- ဘယ်သို့သောရဟန်းသည် ဂေါ
 သိင်္ဂီအင်ကြင်းတောကို တင့်တယ်စေအံ့နည်း’။(မဟာမော ဂူလာန်
 ဖြေ)- ‘ငါ့ရှင်သာရိပုတ္တ၊ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းနှစ်ပါးတို့
 သည် အဘိဓမ္မနှင့်စပ်သော စကားကို ပြောဆိုကြကုန်၏။ အချင်း
 ချင်း မေးမြန်းကြကုန်၏။

အမေးခံရသောရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်းအမေးကို ဖြေဆို
 ကြကုန်၏။ မပင်မပန်း ဖြေဆိုကြကုန်၏။’

(သုတ္တန္တပိဋက၊ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တ၊မူရင်းပါဠိ၊
 မူလပဏ္ဏာသ စာမျက်နှာ ၂၇)။

အဘိဓမ္မမတတ်ကျွမ်းကုန်သော ရဟန်းတို့သည် တရားဟော
 လတ်သောအခါ ‘ဤသည်ကား ငါတို့အယူတည်း၊ ဤသည်ကား သူ
 တပါးတို့အယူတည်းဟု မသိ။ မိမိ၏အယူကို ရှင်းအံ့ဟု(ကြံ၍) သူတ
 ပါးတို့၏အယူကို ချီးပပြောဆို၏။ သူတပါး၏အယူကို ရှင်းအံ့-ဟု

(ကြံ၍လည်း) မိမိ၏အယူကို ရှင်းတတ်၏။ တရားနှစ်မျိုးတို့၏ ခြားနားချက်ကို ချွတ်ယွင်းစေ၏။ အဘိဓမ္မကိုတတ်ကျွမ်းသူက မိမိတို့၏ အယူကို မိမိတို့၏ မြဲမြံသောအယူအတိုင်း၊ သူတပါးတို့၏ အယူကို လည်းသူတပါးတို့၏ မြဲမြံသောအယူအတိုင်း ရှင်းလင်းပြောဆိုတတ်၏။ တရားနှစ်မျိုးတို့ ၌ ခြားနားချက်ကို မချွတ်ယွင်းစေတတ်။ ထို့ကြောင့်ပင် (သာရိပုတ္တမထေရ်အား) ဤသို့အကြံဖြစ်၏။ အချင်း သီတင်းသုံးဖော်ဖြစ်သော မောဂ္ဂလာန်-အံ့ချီးဖွယ် ရှိပေစွ၊ အဘိဓမ္မကို ဆောင်သောသူဖြစ်၍ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော အကြောင်းအရာတို့၌ ဉာဏ်ကိုသက်ရောက်စေလျက်ဝိပဿနာကို ပွားစေ၍ လောကုတ္တရာတရားကို မျက်မှောက်ပြုရာ၏-ဟု မိန့်ကြားပေ၏။

(မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌ ကထာ၊ စာမျက်နှာ ၁၅၀)

၄။ ‘ရဟန်းတို့- ထို့ကြောင့် ဤသာသနာတော်၌ ငါဘုရားသည် အကြင် တရားတို့ကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ သင်တို့အား ဟောကြား တော်မူအပ်၏။

အဘယ်သို့နည်းဟူမူကား-သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါး၊ သမ္မပ္ပဓါနလေးပါးတို့၎င်း၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးမျိုးတို့၎င်း၊ ဣန္ဒြေ ငါးပါး၎င်း၊ ဗိုလ်ငါးပါး၎င်း၊ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါး၎င်း၊ မြတ်သောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၎င်း ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသတိပဋ္ဌာန် စသည်တို့၌ အလုံးစုံသောသူတို့သည်သာ လျင်ညီညွတ်သည်ဖြစ်၍၊ ဝမ်းမြောက်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ မငြင်းခုံကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ကျင့်ကြကုန်သော ထိုသူတို့တွင်လည်း ရဟန်းနှစ်ပါးတို့သည် အဘိဓမ္မတို့၌ ထူးခြားသောအယူ ရှိကြကုန်သည် ဖြစ်ရာ၏။’

(သုတ္တပိဋက၊ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ကိန္တိသုတ္တ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ စာမျက်နှာ ၂၇)။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

‘အဘိဓမ္မ’ဟူသည် ထူးခြားသောတရားတို့တည်း။ ဤ၌ သုံးဆယ်ခုနစ်ပါးကုန်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ဆိုလို၏။ (ဥပရိပဏ္ဏာသဋ္ဌကထာ၊ စာမျက်နှာ ၁၉)။

၅။ ထိုရဟန်းတို့သည် (မိမိတို့က) ကိုယ်ကို မပွားများ၊ စိတ်ကို မပွားများ၊ ပညာကို မပွားများကြကုန်သည် ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘိဓမ္မကထာနှင့် ဝေဒလ္လကထာကို ဟောကြားကြကုန် လျက်ညစ်ညူးသောတရားသို့ သက်ရောက်ကုန်သည်ဖြစ်၍ မသိမြင်နိုင်ကြကုန်။ (အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ၊ ယောရာဇိဝဂ္ဂ၊ ဒု-တွဲ၊ စာမျက်နှာ -၉၄)။

‘အဘိဓမ္မကထာ’ဟူသည် သီလအစရှိကုန်သော မြတ်သောတရားတို့နှင့်စပ်သော စကားတို့တည်း။ (အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ၊ စာမျက်နှာ ၃၇)။

၆။ ‘ပြဿနာကိုမေးမြန်းအံ့’-ဟု သုတ္တန်၌ အခွင့်တောင်းပြီးမှ၊ ဝိနည်းကိုဖြစ်စေ၊ အဘိဓမ္မကိုဖြစ်စေ မေးအံ့။ ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။ ဝိနည်း၌ ခွင့်တောင်းပြီးမှ သုတ္တန်ကိုဖြစ်စေ၊ အဘိဓမ္မကိုဖြစ်စေ မေးအံ့။ ပါစိတ်အာပတ် သင့်၏။ အဘိဓမ္မခွင့်တောင်းပြီးမှ သုတ္တန်ကိုဖြစ်စေ၊ ဝိနည်းကိုဖြစ်စေ မေးအံ့။ ပါစိတ်အာပတ် သင့်၏။ (ဝိနယပိဋက၊ ပါစိတ္တိယ ပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ ပါစိတ္တိယကဏ္ဍ၊ သတ္ထုပါဟနဝဂ္ဂ၊ စာမျက်နှာ ၄၆၀)။

၇။ တိုက်တွန်းပါ၏။ သင်သည် သုတ္တန်တို့ကိုသော်၎င်း၊ ဂါထာတို့ကိုသော်၎င်း၊ အဘိဓမ္မတို့ကိုသော်၎င်း သင်ဦးလော့။ နောက်မှ

ကထိကဦးလေးမြင်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ဝိနည်းတရားကို သင်ရအံ့-ဟု မကဲ့ရဲ့လိုဘဲ ပြောဆိုပါအံ့။
အာပတ်မသင့်။

(ဝိနယပိဋက၊ ပါစိတ္တိယကဏ္ဍ၊ သဟဓမ္မိကဝဂ္ဂ၊ ဒုတိယ
ဝိလေခနသိက္ခာပဒ၊ စာမျက်နှာ ၁၀၉)။

ပါဠိပိဋကတ်တွင်တွေ့ရသော အထက်ပါ ‘အဘိဓမ္မ’ဝေါဟာရ
အသုံးတို့အနက်၊ မဟာဝဂ္ဂ(ဝိနယ)၊ ပါထိကဝဂ္ဂ(ဒီယနိကာယ်)နှင့် ဒ
သကနိပါတ(အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်)တို့၌ ‘အဘိဓမ္မ’ဟူသောပုဒ်ကို ‘အဘိ
ဝိနယ’ဟူသောပုဒ်နှင့် ယှဉ်တွဲသုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

အဋ္ဌက ထာအဖွင့်တို့ကလည်း ဤ၌ရှိသော-

‘အဘိဓမ္မ’ပုဒ်ကို-

(၁) နာမ်ရုပ်တို့ အား ပိုင်းခြားခြင်း။

(၂) အဘိဓမ္မခုနစ်ကျမ်း။

(၃) မဂ်ရခြင်းဟူသော အကျိုးတရား-ဟူ၍

အဓိပ္ပါယ်သုံးမျိုး ဖွင့်ဆိုကြသည်။

‘အဘိဝိနယ’ပုဒ်ကိုကား-

(၁) ခန္ဓကနှင့် ပရိဝါရ။

(၂) ကိလေသာတို့အား ငြိမ်းအေးစေကြောင်း-ဟူ၍

အဓိပ္ပါယ်နှစ်ရပ် ဖွင့်ဆိုထားကြသည်။

စင်စစ်အားဖြင့်သော်ကား ပါဠိပိဋကအတွင်း၌ ‘အဘိဝိနယ’ဟူ
၍ သီးခြားခေါ်ဆိုထားသော သိက္ခာပုဒ်များ မပါရှိချေ။ ဝိနယပိဋက
အား ငါးစုပြုရာ၌လည်း ‘အဘိဝိနယ’အမည်ရသော စာစု မပါဝင်ချေ။
ဤသို့ဆိုသော် ‘အဘိဝိနယ’ဟူသော ဝေါဟာရသည် မည်သို့သော

အကြောင်းအရပ်ကို ရည်ညွှန်းလိုက်ပါသနည်း-ဟု စိစစ်ဖွယ် ရှိနေပါသည်။

‘ဝိနယ’ဟူသော ဝေါဟာရသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ရဟန်း-ရဟန်းမတို့၏ သိက္ခာပုဒ်အားလုံးကို ရည်ညွှန်းသုံးစွဲထားသောစကား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ‘ဝိနယ’ဟူသော အသုံး၏ မူလရည်ညွှန်းရာသည် နှစ်ရာနှစ်ဆယ့်ခုနစ်သွယ်သော သိက္ခာပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ပါမူ ‘ဝိနယ’ပုဒ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ‘အဘိဝိနယ’သည်လည်း မူလသိက္ခာပုဒ်တို့ထက် ထူးခြားသော၊ အနုစိတ်ကျသော သိက္ခာပုဒ် အဖွင့်အကျယ်များကို ရည်ညွှန်းဖွယ် ရှိနေပါသည်။ အဋ္ဌကထာဆရာ ဖော်ညွှန်းအပ်သော ‘ဝိဘင်းနှစ်ပါး’နှင့် ‘ခန္ဓက၊ ပရိဝါရ’ နှစ်ရပ်တို့၏ ခြားနားချက်သည်လည်း ဤနည်းနှင့် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင် ယနေ့တွေ့ရှိရသော ဝိနယစာပေ၏ တင်ပြပုံ အသွင်သဏ္ဍာန်ကို ကြည့်ပါက သိက္ခာပုဒ်တစ်ရပ်၌ နိဒါန်း၊ မူလပညတ်၊ အနုပညတ်၊ ၎င်းတို့၏ အဖွင့်စကား၊ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် ယင်းသိက္ခာပုဒ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ခဲ့သော အမှုခင်းများ(ဝိနယဝတ္ထု) စသည့် အင်္ဂါရပ်များ ပါရှိနေသည်။ ၎င်းတို့အနက် ပဓာနအကျဆုံးသော အပိုင်းမှာ ‘မူလသိက္ခာပုဒ်’ဖြစ်၍၊ ကျန်အင်္ဂါတို့မှာ လိုအပ်သည့်အားလျော်စွာ နောက်ထပ်ချဲ့ထွင် ထည့်သွင်း(ဖြည့်စွက်)ထားသော အပိုင်းများသာ ဖြစ်ချေသည်။ ဤသဘောအတိုင်း ‘ဝိနယ’ကိုမိုးလျက် ‘အဘိဝိနယ’ ထပ်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ယူဆလက်ခံနိုင်ပါမူ၊ ‘ဓမ္မ’နှင့် ‘အဘိဓမ္မ’အသုံးနှစ်ရပ်တို့၏ ထူးခြားသောဆက်သွယ်မှုကိုလည်း လွယ်လင့်တကူ သဘောပေါက်နိုင်ပေသည်။

‘ကိန္နိသုတ်’တွင် တွေ့ရသော ‘အဘိဓမ္မ’ဝေါဟာရအသုံးသည် အထူးစိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှသည်။ သုတ်၏ ဦးတည်ရည်ရွယ်ချက်သည် သုတ္တစာပေစဉ် မူလဖြစ်သော ‘ဓမ္မ’အား သရုပ်ခွဲရေတွက်

ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍၊ ရဟန်းတို့အချင်းချင်း ဝိဝါဒမကွဲပြားကြကုန်လင့်။ အကယ်၍ ကွဲပြားခဲ့ပါက မည်ကဲ့သို့ လိုက်နာဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို နည်းပေးညွှန်ကြားရန် ဖြစ်သည်။

ဤတွင် ဗုဒ္ဓသည် သံဃာတို့အား ဝိဝါဒကွဲပြားနိုင်မှုအချက်တို့ကိုသက်သေပုံစံ ထုတ်ပြထားသည်။ ‘ဓမ္မ’တို့သည် မည်သည်များ ဖြစ်ကြသည်ကိုလည်း သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး စသည်ဖြင့် ရေတွက်ပြထားသည်။ ဤသို့ ‘ဓမ္မ’အနုစိတ်ခွဲခြမ်းခြင်း(အဘိဓမ္မ)၌ ထူးခြားသော အယူ မရှိကြကုန်လင့်-ဟုတားမြစ်ဆုံးမထားသည်။

ဤတွင် ‘ဓမ္မ’နှင့် ‘အဘိဓမ္မ’တို့၏ ထူးခြားသောဆက်သွယ်မှုကို တိတိပပ မြင်ရသည်။ အဋ္ဌကထာကလည်း ‘အဘိဓမ္မ’ဟူသည် ‘ဗောဓိပက္ခိယတရား-၃၇’တို့တည်းဟုဖော်ပြထားသည်။

တဖန် အင်္ဂုတ္တ ရနိကာယ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၌ တွေ့ရသော ‘အဘိဓမ္မကထာ’နှင့် ‘ဝေဒ လ္လကထာ’ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကို ကြည့်ပါကလည်း ‘အဘိဓမ္မ’ ဟူ သည် ‘ဓမ္မ’အား ရှင်းလင်းတင်ပြတတ်သော စာပေအမျိုးအစားတစ် ရပ်-ဟု အဓိပ္ပါယ်ရောက်နေသည်။

အဋ္ဌကထာဆရာကလည်း ‘အဘိဓမ္မာကထာ’ဟူသည် သီလ အစရှိသော မြတ်သောတရားစုတို့နှင့် စပ်သော စကားတည်း’-ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။

‘မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ်’တွင် ရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် ရှင်မောဂ္ဂလာန် စကားဆိုခန်း၌ ‘အဘိဓမ္မ ကထံ ကထေန္တိ’-ပါရှိသည်။ ဤသုတ်၏ အကြောင်းအရပ်သည် ဂေါသိင်္ဂအင်ကြင်းတောကို အဘယ်သို့သော ရဟန်းသည် တင့်တယ်စေနိုင်သနည်းဟူသော မေးခွန်းနှင့်ပတ်သက်၍ မထေရ်အသီးသီးတို့က ထင်မြင်ချက်ပေးဖြေဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။

ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်၏ အဖြေတွင် ပါဝင်သော ‘အဘိဓမ္မ’ပုဒ်ကို ဖွင့်ဆိုသည့် အဋ္ဌကထာစကား အချုပ်မှာ ‘မိမိဝါဒ(သကဝါဒ)နှင့်

သူတပါးဝါဒ(ပရဝါဒ)'တို့ကို အတိအကျ ခွဲခြားသိမြင်တတ်သော ပညာ'-သည်ပင် 'အဘိဓမ္မ' ဖြစ်ချေသည်။

'အဘိဓမ္မ'ကို တတ်ကျွမ်းသောပုဂ္ဂိုလ် 'အဘိဓမ္မိက'ဟူသည် မှာ 'သကဝါဒနှင့် ပရဝါဒကို ခွဲခြားသိမြင်တတ်သူ၊ တနည်းအားဖြင့် 'ဓမ္မနှင့်ပတ်သက်သော အယူအဆတို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူ'ကို ဆိုလိုကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ပိဋကတ်တော်လာ 'အဘိဓမ္မ'ပုဒ် ပါဝင်သည့် ရည်ညွှန်းစာပိုဒ် ခုနစ်ခုတို့အနက် 'အဘိဓမ္မ'ပုဒ်ကို 'အဘိဓမ္မခုနစ်ကျမ်း' အနေဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ 'နှစ်နေရာ'တို့သာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် 'အဘိဓမ္မ'ဟူသောပုဒ်သည် 'ဓမ္မသင်္ဂဏီ'စသော ခုနစ်စောင်သောကျမ်း'တို့ကို အခါခပ်သိမ်း မရည်ညွှန်းတတ်သည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။

ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ မထေရ်တစ်ဦးတည်းသာဖြစ်သော 'အဘိဓမ္မနိဒါန်း'ကို စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့သူ ဤမထေရ်၏ 'အဘိဓမ္မ'ပုဒ်အားသဘောပေါက်ထင်မြင်ပုံသည်ပင်လျှင် အကြောင်းအရာ အဆက်အစပ်အလိုက် တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ မတူညီကြောင်းကို တွေ့ရသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ပါဠိပိဋကတ်အတွင်း ပါရှိနေသော 'အဘိဓမ္မ' -ဟူသော ဝေါဟာရကို နေရာမရွေး 'ပိဋကတ်အဆုတ်အနေဖြင့်၎င်း၊ 'ဓမ္မသင်္ဂဏီ'-စသော ကျမ်းခုနစ်စောင်တို့၏ အစုအပေါင်း အနေဖြင့်၎င်း လက်ခံယူဆရန်မှာ ခက်ခဲနေပေသည်။

ဤတွင် ထေရဝါဒဆိုအမိန့်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်ခြင်းငှာ သက္ကတကျမ်းဂန်တို့တွင် တွေ့ရှိရသော 'အဘိဓမ္မ'ဝေါဟာရ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ဖော်ပြပါသည်။

ခရစ်နှစ်ငါးရာစုအတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော သက္ကတကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်သော အသင်္ဂမထေရ်သည် မိမိ၏ ‘သုတ္တလင်္ကာရ’ ကျမ်းဦး၌ ‘အဘိဓမ္မ’ပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်လေးရပ်ကို ဖွင့်ပြထားသည်-

(၁) သစ္စ၊ ဗောဓိပက္ခိယ၊ ဝိမောက္ခဟူသော ကျင့်စဉ်အသီးသီး တို့ကို အကျယ်တဝင့်ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်တတ်သောဂုဏ်ကြောင့် ‘အဘိဓမ္မ’မည်၏။

(၂) အမှန်တကယ်ရှိနေသော ဓမ္မတစ်ပါး၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရုပ်သဘာဝနှင့် နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ (အရူပ)သဘာဝတို့၏ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာတို့ကို ဖော်ထုတ်ရှင်းလင်းတတ်သောဂုဏ်ကြောင့် ‘အဘိဓမ္မ’ မည်၏။

(၃) မိမိနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မိမိအား ဆန့်ကျင်သော အယူဝါဒကွဲတို့ကို ငြင်းခုံခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းအားဖြင့် ဖြိုဖျက်အောင်မြင်တတ်သော ဂုဏ်ကြောင့် ‘အဘိဓမ္မ’ မည်၏။

(၄) သုတြ(သုတ္တ)ဖြစ်သော မူလဒေသနာတို့၏အနက် အဓိပ္ပါယ်နှင့် အနှစ်သာရကို ရှင်းလင်းတင်ပြတတ်သောဂုဏ်ကြောင့် ‘အဘိဓမ္မ’ မည်၏။

တဖန် ခရစ်ကြိုနှစ်(---)ခန့်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော သက္ကတ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် ‘ယသောမိတ္တမထေရ်’(သုတ္တန္တိကဂိုဏ်း)ကလည်း သူ၏ ‘ပုတတ္တအဘိဓမ္မကောသဝါဂ’မည်သော အဘိဓမ္မကျမ်းတစ်စောင်၌ စိတ္တ၊စေတသိက၊ အနဝသသံဝရနှင့် စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တတည်းဟူသော တရားသဘောတို့ကို တင်ပြရှင်းလင်းတတ်သည့် လောကုတ္တရာဉာဏ် ကိုပွားစေတတ်သောစာပေစုသည် ‘အဘိဓမ္မ’မည်၏-ဟု ရှင်းပြထားသည်။

ဤ ‘အဆိုအမိန့်’အားလုံးကို ပေါင်းရုံးသုံးသပ်ကြည့်သော်-
‘အဘိဓမ္မ’မည်သော၊ ‘အဘိဓမ္မ’ခေါ်ဆိုထိုက်သော စာပေ စသည့်‘
ဓမ္မတို့အား အနုစိတ်လေ့လာတတ်သော သရုပ်ဖွဲ့တတ်၊ ရှင်းပြ
တတ်သော သဘော’သက်ဝင်နေသည်’-ဟု နားလည်ရပေသည်။

ပိဋကတ်စာပေများအား ‘နဝင်္ဂသတ္တုသာသနံ’ ဟူသောစကား
အရ အင်္ဂါအားဖြင့် ကိုးခုခွဲရာ၌လည်း ‘အဘိဓမ္မပိဋက’ကို ‘ဝေယျာ
ကရဏ’အနေဖြင့်အဋ္ဌကထာဆရာမြတ်တို့က ထည့်သွင်းရေတွက်
ပြကြ သည်။

‘ဝေယျာကရဏ’ဟူသော ဝေါဟာရသည် ‘ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ရှင်း
လင်းတင်ပြခြင်း’ဟူသော အနက် သက်ဝင်သည်ဖြစ်၍ ‘အဘိဓမ္မ’-
ဟူသောပုဒ်အား ‘ဓမ္မ’၏ အနက်သဘောပုဒ်ကို ထပ်ဆင့်ဖွင့်ဆိုပြ
သောအစု-ဟု ယူဆပါကလည်း သင့်လျော်ဟန် ကောင်းပေသည်။

အခန်း(၈)

အဘိဓမ္မာပိဋကနှင့် သံဂါယနာတင်ပွဲ

အဘိဓမ္မာပေစုသည် ပိဋကတစ်ရပ်အနေဖြင့် သုတ္တပိဋက၊ ဝိနယပိဋကများနှင့်အတူ တပြေးညီညာ ပေါ်ပေါက်တည်ရှိခဲ့ပါ၏လော? ဟူသော အမေးမျိုးသည်လည်း ‘အဘိဓမ္မာပိဋက’ သမိုင်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာဆင်ခြင်ထိုက်သော အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဤတွင် စာမြည်းအဖြစ် တင်ပြပါသည်။

ပါဠိပိဋကတ် တိုးတက်ထွန်းကားလာပုံ သမိုင်းစဉ်တွင် အရေးအပါဆုံးသော ခေတ်မှတ်တိုင်ကြီးများမှာ ‘သံဂါယနာတင်ပွဲကြီး’ များ ပင်ဖြစ်သည်။

‘သံဂါယနာ’ဟူသော ဝေါဟာရကို သိလွယ်သောစကားလုံးဖြင့် ရှင်းပြရပါမူ ‘ပါဠိပိဋကတ်တို့ကို စိစစ်တည်းဖြတ်သော လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သံဃအစည်းအဝေး’-ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပါဠိစာပေ မှတ်တမ်းများအရ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူသော ခရစ်ကြိုနှစ်(၄၈၃)ခုခန့်မှ အသောကမင်း၏ခေတ် ခရစ်ကြိုနှစ်(၂၄၇)အထိ နှစ်ပေါင်း(၂၄၀)ခန့်အတွင်း ဗုဒ္ဓ၏ သံဃာတို့သည် သံဂါယနာတင်ခြင်းအမှုကို သုံးကြိမ်ပြုခဲ့ကြသည်။

ထိုသုံးကြိမ်လုံး၌ပင် (ပါဠိအဋ္ဌကထာကျမ်းစာတို့၏ အဆိုအရ) ‘ဗုဒ္ဓဝစန’များဖြစ်ကြသော ပါဠိပိဋကတ်တော်အစုံကို စုစည်းတည်းဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ဤသုံးကြိမ်တို့အနက် ရှေးဦးစွာသော သံဂါယနာတင်နှစ်ရပ်တို့၏ အကြောင်းဝတ္ထုကို ပိဋကတ်တော်အတွင်း၌ ထည့်သွင်းမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရ၏။

တတိယသံဂါယနာဝတ္ထုကိုကား သီဟိုဠ်ဝံသကျမ်းများနှင့် ပါဠိ အဋ္ဌကထာကျမ်းများ၌သာ ဖတ်ရှုမှတ်သားရသည်။

ဝိနယပိဋက၊ စူဠဝဂ္ဂတွင်ပါဝင်သော ပဌမသံဂါယနာတင် မှတ်တမ်း၌၊ ရှင်မဟာကဿပမထေရ်မေးမြန်း၍ ရှင်ဥပါလိမထေရ်နှင့် ရှင်အာနန္ဒာမထေရ်တို့က ဝိနယနှင့် ဓမ္မတို့ကို အသီးသီး ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ ရှင်အာနန္ဒာဖြေကြားခဲ့သော ဓမ္မတို့ကို အမည်နာမတပ်၍ ဖော်ပြထားသောကျမ်းစုစာရင်းတွင် ‘ပဉ္စနိကာယေ(ငါးသွယ်သော နိကယ်တို့ကို)’-ဟူ၍ အချုပ်အားဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။

ဤသံဂါယနာပွဲ အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော ‘ဗုဒ္ဓဝစန’တို့အား စုဆောင်းရေး အတိုင်းအတာလုပ်ငန်းကို ဖော်ပြရာ၌လည်း ‘ဓမ္မနှင့်ဝိနယကို စုစည်းခဲ့ကြသည်’ဟူ၍ တွေ့ရသည်။

နောက်နောင် အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့တွင် တွေ့ရသကဲ့သို့ အင်္ဂါအစု ပိဋကအစုဟူသော စုစည်းနည်းမျိုးကို ဖော်ပြမထားချေ။ ‘အဘိဓမ္မ’ဟူသော ‘အသုံးအနှုန်းမျိုးကိုလည်း မတွေ့ရပေ။’

ဒုတိယသံဂါယနာတင်မှတ်တမ်း၌မူ-

‘ဝေသာလီပြည်သားရဟန်းတို့ ဖောက်ပြန်သောအကျင့် ဆယ်မျိုး(ဒသဝတ္ထု)တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အဓိကရုဏ်းကို ရဟန္တာအရှင်မြတ် ခုနစ်ရာတို့ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြကြောင်း’-ကိုသာ ဖော်ပြ၍ ‘ဓမ္မ-ဝိနယတို့အား စုစည်းခဲ့ကြောင်း’ကိုသော်မှ ဖော်ပြမထားချေ။

ဒုတိယအစောဆုံးမှတ်တမ်းဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော ဒီပဝံသ (ဒီပဝင်)ကျမ်း(သီဟိုဠ်ကျွန်းသမိုင်း)၌လည်း ရှေးသံဂါယနာသုံးရပ်တို့ အကြောင်းကို အတော်အသင့် ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြထားသည်။ ဤကျမ်း၏အမှတ်အသားအရ-

၁။ ပဌမသံဂါယနာ၌ ရဟန္တာငါးရာတို့သည်- ‘ဗုဒ္ဓဝစန’တို့ကို
ဓမ္မအစု-ဝိနယအစု ဟူ၍၎င်း၊ အင်္ဂါကိုးပါးအားဖြင့် ၎င်းသတ်
မှတ်ပိုင်းခြားခဲ့ကြသည်။

၂။ ဒုတိယသံဂါယနာ၌ ရဟန္တာအရှင်မြတ် ခုနစ်ရာတို့သည်-
(က)တရားနှင့်မလျော်သော အကျင့်ဆယ်မျိုးတို့ကို ဖျက်ဆီး
၍၊ အကျင့်ပျက်ရဟန်းတို့အား သာသနာတော်မှ နှင်
ထုတ်ခဲ့သည်။

(ခ)ဓမ္မနှင့်ဝိနယအား စုစည်းမှု ပြုခဲ့ကြသည်။

၃။ တတိယသံဂါယနာ၌ ရဟန္တာအရှင်မြတ် တစ်ထောင်တို့သည်-
(က)အယူမှား(နာနာဝါဒ)တို့ကို သုတ်သင်ခဲ့သည်။

(ခ)ဓမ္မအား စုစည်းမှုကို ပြုခဲ့ကြသည်။

ပကရဏ-ခုနစ်ကျမ်းကို ရွတ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

(ဂ)နာယကဖြစ်တော်မူသော ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ
မထေရ်မြတ်သည် **မိမိတို့ဂိုဏ်း၏ အယူဝါဒကို စင်
ကြယ်စေခြင်းငှာနှင့် သာသနာတော်တည်တံ့စေခြင်း
ငှာ ‘ကထာဝတ္ထုပကရဏ’ကျမ်းကို ဟောကြားခဲ့သည်။**

ဤ-‘ဒီပဝံသကျမ်း’နောက် ခေတ်အတန်နှောင်းမှစီရင်ခဲ့သော
မဟာဝံသ(မဟာဝင်)ကျမ်းတွင်လည်း ဤသံဂါယနာသုံးရပ်တို့၏ အ
ကြောင်းဝတ္ထုများ ပါရှိသည်။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ မဟာ
ဝိဟာရကျောင်းမှ မဟာနာမမည်သော ထေရဝါဒီရဟန်းတော်တစ်ပါး
ဖြစ်ပေသည်။

ဤအရှင်၏ သံဂါယနာတင်မှတ်တမ်းတို့၌-

၁။ ပဌမသီရိတိ၌ ရဟန္တာအရှင်မြတ် ငါးရာတို့သည်- ‘ဓမ္မနှင့်
ဝိနယ’တို့ကို စုစည်းခဲ့ကြ၏။

၂။ ဒုတိယသိင်္ဂီတိ၌ ရဟန္တာအရှင်မြတ် ခုနစ်ရာတို့သည်-

(က) ဝေသာလီပြည်သား ရဟန်းယောင်တို့၏ အကျင့်
တစ်ဆယ်ကို နှိမ်နင်းခဲ့ကြသည်။

(ခ) ‘ဓမ္မ’ကို စုစည်းခဲ့ကြသည်။

၃။ တတိယသိင်္ဂီတိ၌ ရဟန္တာအရှင်မြတ် တစ်ထောင်တို့သည်-

(က) **‘ဓမ္မ’အား စုစည်းခဲ့ကြသည်။ ‘တေပိဋကအသုံးကို
စတွေ့ရသည်’။**

(ခ) နာယကဖြစ်သော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ
မထေရ်မြတ်သည် **‘မိမိတို့၏ အယူဝါဒ’ သန့်ရှင်းစင်
ကြယ်စေခြင်းငှာနှင့် သာသနာတော် အရှည်ထွန်းပ
တည်တံ့စေခြင်းငှာ ‘အဘိဓမ္မမည်သော ကထာဝတ္ထု
ပကရဏကျမ်း’ကို စီရင်ခဲ့သည်’**-ဟု တင်ပြထားပေ
သည်။

ဤ ပဌမနှင့် ဒုတိယသံဂါယနာတို့နှင့် ပတ်သက်သော မှတ်
တမ်းသုံးစောင်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ရာ၌ အနှစ်သာရအားဖြင့် ထပ်တူနီးပါး
မျှရှိပြီး၊ နောက်ပိုင်းအမှတ်အသားတို့ကသာ ‘ပကရဏခုနစ်ကျမ်း’တို့ကို
ရွတ်ဆိုကြောင်း ဖော်ပြထားပေသည်။

‘ဝိနယမှတ်တမ်း’တွင် ဖော်ပြထားသော ‘ဓမ္မ’ဝေါဟာရ
သည် ‘ပဉ္စနိကာယေ’ဟူသော စကားကိုထောက်ခြင်းအားဖြင့်
‘သုတ္တန္တဓမ္မ(သုတ္တပိဋက)’ကိုသာ ဆိုလိုကြောင်း ထင်ရှားနေပေ
သည်။ ၎င်းတို့အနက်၌လည်း ‘စူဠဝဂ္ဂ’ရှိ အကြောင်းအရပ်တို့
သည် ပိဋကတ်စာပေအတွင်း ပါဝင်နေသည့် ‘အစောဆုံးမှတ်
တမ်း များ’ဖြစ်ကြ၍၊ ‘အခိုင်အခံဆုံး’ ဖြစ်ကြမည်မှာလည်း ယုံမှား
ဖွယ် မရှိပါချေ။

မဟာဝံသကျမ်းထက် အတန်စောသောအချိန်၌ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓ ယောသ မထေရ်မြတ်သည် မိမိ၏ အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့ကို ရေးသား ပြုစုခဲ့၏။ ယနေ့တွေ့ရသမျှသော အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့အနက်၌ အရှင် မြတ်၏ အဆိုအမိန့်တို့မှာ အစောဆုံးနှင့် အပြည့်စုံဆုံးပင် ဖြစ်ကြ သည်။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သံဂါယနာတင်အဆက် ဆက်ကိုဖော်ပြရာ၌ အရှင်မြတ်၏ မှတ်တမ်းတို့သည် ရှေးတွင်ဖော်ပြ ခဲ့သော မှတ်တမ်းတို့ထက် များစွာရှည်လျား ကျယ်ဝန်းသည်။

အရှင်မြတ်၏ အလိုအရ သံဂါယနာတင်သုံးကြိမ်လုံးတွင် တည်းဖြတ်ခဲ့သောကျမ်းစာရင်းတွင် ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋကဝင် ခုနစ်ကျမ်း တို့ ပါရှိကြသည်။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ဖော်ပြရာ၌ ‘**ကထာဝတ္ထုကျမ်း**’ တစ်စောင်ကိုသာ တွေ့ရ၏။

ပဌမနှင့်ဒုတိယ သံဂါယနာတင်သောအချိန်၌ ဤကျမ်းမပေါ် ပေါက်ခဲ့သေးသောကြောင့် ဤကျမ်းကို သံဂါယနာတင်ရာ၌ ဗုဒ္ဓထားခဲ့ သော မာတိကာစဉ်အရသာဖြစ်၍၊ ယခုလက်ရှိကျမ်းအတိုင်း အပြည့် အစုံမဟုတ်သေးကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

နောက်နောင် ပါဠိစာပေခေတ်အဆက်ဆက်၌ ပေါ်ပေါက် လာသော အဋ္ဌကထာဆရာ စဉ်ဆက်တို့သည် သံဂါယနာတင်ကျမ်း စာရင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြကြရာ၌ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသမထေရ်၏ အဆိုအမိန့်များကိုပင် လိုက်၍(မှီး၍) ဆိုကြသည်ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့၏ အရေးအသား၌လည်း အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းတို့ကို သံဂါ ယနာသုံး ကြိမ်ဝင် ဗုဒ္ဓဘာသိတများအဖြစ် တညီတညွတ်တည်း ဖော် ပြကြ၏။

ဤတွင် သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေတို့တွင်ပါရှိသော သံဂါယနာမှတ် တမ်းတို့ကို ပါဠိမှတ်တမ်းတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သင့်ပေသည်။

တိဘက်ဘာသာတို့ဖြင့် ပြန်ဆိုထားသော ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိ

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

နယ'ကျမ်းတစ်စောင်၌ ပါရှိသည့် ပဌမသံဂါယနာမှတ်တမ်းသည် ပါဠိ 'စူဠဝဂ္ဂ'မှတ်တမ်းနှင့် ထပ်တူသဘောပင်ရှိသည်။

ခေါင်းဆောင်မထေရ်၊ ဝိနယကိုဖြေကြားသော မထေရ်၊ သုတ္တန်ကို ဖြေကြားသော မထေရ်တို့သည် ပါဠိမှတ်တမ်းကဲ့သို့ပင် ရှင် မဟာကဿပမထေရ်၊ ရှင်ဥပါလိနှင့် ရှင်အာနန္ဒာတို့ အသီးသီး ဖြစ်ကြသည်။

စာပေစုစည်းမှုကို ဖော်ပြရာ၌လည်း 'သုတ္တပိဋက'အား အမည် နာမတပ်၍ပင် ဖော်ပြသည်။ 'နိကာယ'ဟူသော အစုများအစား 'အာဂမ' ဟူသော အမည်သစ်ပေးထားသည်သာ ထူးခြားသည်။

အဘိဓမ္မ ပိဋကနှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြရာ၌မူ ပါဠိမှတ်တမ်းတို့ ထက် သေချာသည်။ ယင်းမှတ်တမ်းတို့၏ အဆိုများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

'ထို့နောက် ရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် ဤသို့ ဆင်ခြင် တော်မူ၏။ နောက်အခါ၌ ပညာကိုလိုလားသော၊ ပုဒ်၊ပါဌ်တို့ကို ရှိရင်း အတိုင်း လိုက်နာကြသော တရားတော်၏ အဆီအနှစ်၌ မွေ့လျော်ကြ သောလူတို့သည် ရှိကြကုန်အံ့။ ထိုလူတို့အကျိုးငှာ 'သုတ္တနှင့်ဝိနယ' တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မူရင်းအတိုင်း ထိန်းသိမ်းရန်အလို့ငှာ ငါသည်ကိုယ်တိုင်သာလျှင် မာတိကာစဉ်(အဘိဓမ္မာ)ကို ဟောကြား ပေအံ့။ ထို့ကြောင့် သူသည် တရားပလ္လင်ထက်သို့ တက် တော်မူ၍ ရဟန်းအပေါင်းတို့အား ဤသို့ဆို၏-

'အို-အရှင်မြတ်တို့၊ မာတိကာစဉ်၌ မည်သို့သောတရားများ ပါဝင်သနည်း။ ထိုအရှင်မြတ်တို့ကလည်း ဤသို့ဖြေဆိုကြကုန်၏။

'မာတိကာစဉ်(အဘိဓမ္မ)ဟူသည် သိအပ်-သိထိုက်သော တရားတော်တို့၏ ခြားနားသောဝိသေသတို့ကို ထင်ရှားအောင်ပြတတ် သောအရာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ သတိပဋ္ဌာနလေးပါး၊ စွန့်ခြင်းကြီးလေး

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ပါး၊ ကုဋ္ဌငါးပါး၊ ဗိုလ်ငါးပါး၊ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါး၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ
လေးပါး၊ သီလအကျိုး လေးပါး၊ ဓမ္မလေးပါး၊ ကိလေသာတို့ကုန်ခန်း
ခြင်း အလိုရှိအပ်သော တရားတို့ကို သိခြင်း။ ပါရမီ၊ သုညတာ၊ သမာ
ဓိပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနှင့် အလုံးစုံသော တရားအပေါင်းတို့
အားမှန်ကန်စွာ စုပေါင်းတတ်ခြင်း’-တို့သည် မာတိကာ(အဘိဓမ္မ)၌
ပါဝင်ကြကုန်၏။

တဖန် ဒုတိယသံဂါယနာနှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြရာ၌လည်း
‘စူဠဝဂ္ဂ’အဆိုနှင့် ထပ်တူနီးပါးပင် ဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြ
သောမထေရ်ကြီးတို့၏ ဘွဲ့အမည်တို့၌သာ အနည်းငယ် ခြားနားချက်
တွေ့ရသည်။ ဤသံဂါယနာလုပ်ငန်းရပ်ကိုလည်း ‘ဝဇ္ဇီရဟန်းတို့၏ အ
ကျင့်ကြီးဆယ်မျိုးတို့ကို ပြစ်တင်ရှုတ်ချခဲ့ကြသည်’ဟူသော အဆိုနှင့်ပင်
နိဂုံးချုပ်ထားခဲ့၏။ ‘ဓမ္မနှင့်ဝိနယ’တို့အား စုစည်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍
မည်သို့မျှ အဆိုပြုမထားခဲ့ချေ။

**ဤသို့ဖြင့် ‘ပဌမနှင့်ဒုတိယသံဂါယနာတင်တို့၌ အဘိဓမ္မ
ကျမ်းဂန်တို့သည် ပိဋကတစ်ဆူအနေဖြင့်ပါဝင်သည်’ဟု ရှေးဦး
စွာဖော်ပြသော မှတ်တမ်းတို့မှာ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏ ကျမ်း
ဦး နိဒါန်းတို့သာ အတိအကျဖြစ်ကြသည်။**

**‘ဤအရှင်၏ ခေတ်များစွာစောသော ခေတ်ဦး အမှတ်
အသားတို့၌ ဤအကြောင်းကို မတွေ့ရှိရချေ’။**

သက္ကတကျမ်းများက မာတိကာ(အဘိဓမ္မ)ကိုစုစည်းခဲ့
ကြောင်း ဆိုကြသည်။ ‘သို့သော် ဟောကြားသူမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
ကိုယ်တိုင် မဟုတ်ပေ။ ပဌမသံဂါယနာကို ဆောင်ရွက်သူ ရှင်မ
ဟာကဿပမထေရ် ကိုယ်တိုင်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်ရှင်ဗုဒ္ဓ
ဃောသမထေရ်၏ အဆိုအမိန့်သည် ရှေးမှတ်တမ်းတို့နှင့်ခြားနား
နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

အခန်း(၉)

အဘိဓမ္မာစာပေ ပေါ်ပေါက်ရာခေတ် ခန့်မှန်းချက်

‘အဘိဓမ္မ’ဟူသော ပိဋကသုံးဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်၍၎င်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကသမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ စာပေအမှတ်အသားတို့နှင့် ပတ်သက်၍၎င်း ထေရဝါဒနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့ရှိ စာပေအထောက်အထားတို့ကို တင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ထေရဝါဒဂိုဏ်းသားတို့အနက် ဤပိဋက ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာပုံနှင့်ပတ်သက်၍ အပြည့်အစုံဆုံး အခိုင်အမာဆုံး တင်ပြသူတို့တွင်လည်း၊ ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်သည် အစောဆုံးဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ဖြစ်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ပဌမသံဂါယနာတင်သော ခေတ်နှင့် ရှင်ဗုဒ္ဓယောသမထေရ် ပေါ်ထွန်းခဲ့သောခေတ်တို့သည် နှစ်ပေါင်း ‘ရှစ်ရာကျော်’မျှ ကွာခြားနေပါသည်။

ဤမျှရှည်လျားဝေးကွာသော ကာလအပိုင်းအခြားအတွင်းမှာ ဗုဒ္ဓ၏ဇာတိနယ်မြေဖြစ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံတဝှမ်းတွင် တရွေ့ရွေ့ပြောင်းလဲနေသော သံဃာသမိုင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့၏ စာပေလှုပ်ရှားမှုကဏ္ဍကိုလည်းထည့်သွင်း၍ အကဲဖြတ်သင့်ပေသေးသည်။

သီဟိုဠ်-ဝံသကျမ်းများ၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့် သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေမှတ်တမ်းများအရ၊ တတိယသံဂါယနာတင်သော ခရစ်ကြိုနှစ်သုံးရာစုပိုင်း၌ သံဃဂိုဏ်းကြီးသည် အုပ်စုငယ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ခုမျှအထိ ပြိုကွဲခြားနားနေပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထေရဝါဒ(ဟိနယာန)တို့ဖက်၌ အုပ်စုငယ်တစ်ဆယ့်နှစ်ခုမျှ ကွဲပြားနေ၍၊ မဟာသံယိက(မဟာယာန)တို့တွင် ခြောက်အုပ်စုမျှ ခြားနားကွဲပြားနေကြသည်။

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ထေရဝါဒဂိုဏ်းမှ ကွဲထွက်နေကြသော သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့သည် ခရစ်နှစ်တစ်ရာစု ကနိဿူကမင်းလက်ထက်တွင် ကသ္မိရ(နာလန္ဒာ) အရပ်၌ မိမိတို့ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ တတိယသံဂါယနာပွဲကို ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ခေါင်းဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးမှာ ဝသုမိတ္တနှင့် အဿယောသ မထေရ်များ ဖြစ်ကြ၍၊ ဤသံဂါယနာပွဲ၌ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဆိုင်ရာဖြစ်သော သုတ္တ၊ ဝိနယ၊ အဘိဓမ္မ ပိဋကသုံးရပ်ကို စုစည်းခဲ့ကြသည်။

အဘိဓမ္မပိဋကကို စုစည်းပုံနှင့် ပတ်သက်၍ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် ဖြစ်ကြသောရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် ဒေသအသီးသီး၌ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် ဟောကြားခဲ့သော ဒေသနာအရပ်ရပ်တို့ကို တလုံးတစည်းတည်း စုပေါင်းလျက်၊ ကျမ်းဂန်များ စီရင်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုထားသည်။

ထိုမျှသာမက ယင်းအဘိဓမ္မကျမ်းဂန်များအား အလျော်ဖွင့်ဆိုပြသော ‘မဟာဝိဘာသာသတ္ထ’ခေါ် အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာတို့ကိုလည်း ဤအချိန်၌ပင် ရေးသားထားရစ်ခဲ့ကြကြောင်း အမှတ်အသား ပြုထားကြသည်။ သို့သော် ဤသံဂါယနာပွဲကို ထေရဝါဒီဂိုဏ်းသားတို့က အသိအမှတ် မပြုကြချေ။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဤ‘ကနိဿူက သံဂါယနာတင်ပွဲ’သည်လည်း သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ သမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော အဖြစ်အပျက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသံဂါယနာတင်ပြီးသည့်နောက်တွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းအတွင်း ကွဲပြားမှုများ စတင်လာသည်။ အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာများဖြစ်ကြသော ဝေဘာသကျမ်းတို့ကို အလေးပေးလက်ခံသောအုပ်စုနှင့် ဤအဖွင့်ကျမ်းတို့ကို လက်မခံမူ၍၊ မူလသုတ္တအဆိုအမိန့်များကိုသာ လက်ခံလိုသောအုပ်စု-ဟူ၍ နှစ်ဖြာ ကွဲထွက်လာသည်။

‘ဝေဘာသ’အဆိုအမိန့်များကို လက်ခံဟောပြောသူတို့သည် ‘ဝေဘာသိကဂိုဏ်း’-ဟု သီးခြားဖြစ်လာကြ၍၊ ‘သုတ္တ’အဆိုအမိန့်တို့

ကိုသာ နှစ်သက်သူတို့သည်လည်း ‘သုတ္တန္တိကဂိုဏ်း’-ဟု အမည်တွင် လာသည်။

ထို့ကြောင့် ဤခရစ်နှစ် တစ်ရာစုခန့်၌သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ စာပေတို့တွင် ‘သုတ္တ-ဝိနယ-အဘိဓမ္မ’ မည်သော ပိဋကသုံးရပ် အထင်အရှားရှိနေပြီ-ဟု သိရသည့်အပြင်၊ ဂိုဏ်းကွဲရသည့် အကြောင်း ဇာစ်မြစ်ကို ထောက်၍ ‘အဘိဓမ္မ’ဟူသော စာပေစုသည် လည်း‘သုတ္တ(သုတြ)ဟူသော မူလဗုဒ္ဓဘာသိတတို့၏ အဖွင့်ကျမ်း များသာဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း မှတ်သားသိရှိရပေသည်။

ဤ‘ဝေဘာသကျမ်း’များနှင့် မတိမ်းမယိမ်းခေတ်ပိုင်းတွင် ထေရဝါဒဂိုဏ်း၌လည်း ‘မိလိန္ဒပဉ္စာ’တွင်သော ကျမ်းတစ်ဆူ အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းမှ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

ယင်းကျမ်း၏ ဇာတ်ဆောင်နှစ်ဦးဖြစ်ကြသော ရှင်နာဂသေန နှင့် မိလိန္ဒမင်းကြီးတို့အနက် မိလိန္ဒမင်းသည် ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်တဝိုက်၌ စိုးစံခဲ့ဖူးသော ‘မေနန္ဒ’မည်သော ဂရိတ်နွယ် အိန္ဒိယမင်းတစ်ပါး ဖြစ်ကြောင်းကို သုတေသီတို့ တွေ့ရှိကြပြီး ဖြစ်သည်။

သို့သော် ‘နာဂသေန’ဟူသော မထေရ်မှာ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ မဖော်ထုတ်နိုင်သေးချေ။ ဤကျမ်းတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော အခန်းကဏ္ဍများတို့သည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မဆိုင်ရာ အယူအဆများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆွေးနွေးခန်းများ ဖြစ်ကြသည်။ အဘိဓမ္မဆန်သော ပြဿနာအများတို့ကိုပင်အဘိဓမ္မ အရေးအသားဖြစ်သည့် မေး-ဖြေပုံစံဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့တင်ပြထားသည်။

ဤ‘မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်း’တွင် အမည်နာမတပ်၍ ကိုးကားထားသော ကျမ်းဂန်များစာရင်း၌ ‘ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဝိဘင်္ဂ၊ ဓာတုကထာ’-အစရှိသော ထေရဝါဒအဘိဓမ္မပိဋကကျမ်း ခုနစ်စောင်စလုံး ပါဝင်နေ

သည်။ တစ်ကျမ်းစီအနေဖြင့်လည်း ဖော်ပြသည်။ အဘိဓမ္မာပိဋက တစ်ရပ်အနေဖြင့်လည်း ဖော်ပြသည်။

သို့ဖြစ်၍ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်း ပေါ်ပေါက်သော ခရစ်နှစ် တစ်ရာစုတွင် ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းသားတို့တွင်လည်း ‘အဘိဓမ္မ’မည် သော ပိဋကတစ်ဆူ ရှိနေပြီးဖြစ်၍၊ ယင်းပိဋကကို ယနေ့တွေ့ရှိ နေရသော ကျမ်းရေးခုနစ် စောင်တို့ဖြင့်ပင် ပိုင်ခြားကန့်သတ်ပြီး ဖြစ်ကြောင်းထင်ရှား၏။

တဖန် မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းခေတ်ထက်လွန်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာခေတ်ဦး ပိုင်းသို့ မျှော်ကြည့်သော် တတိယသံဂါယနာတင်ချိန်ကို တွေ့ရသည်။ ‘ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်သည်မှ (၂၀၀)နှစ် လွန်မြောက်သောအခါ’-ဟူ သော ပါဠိမှတ်တမ်းတို့အရ အသောကမင်း နန်းတက်ချိန်သည် ခရစ်ကြိုနှစ်သုံးရာစုအတွင်းတွင် ဖြစ်သည်။ ဤမင်းကြီးသည် ဘာ သာရေးဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင် ရာလုပ်ငန်းအများအပြားကို စွမ်းစွမ်းတမံ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်းကို ၎င်းရေးထိုးခဲ့သောကျောက်စာများအရ သိရှိနိုင်၏။

ဤမင်းကြီးသည် ၎င်းခေတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဂိုဏ်းအသီး သီးတို့အနက်တွင် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကို လေးလေးစားစား ချီး မြှောက်ထောက်ပံ့ခဲ့ကြောင်း သိရှိရ၏။ မိမိ၏ ကျောက်စာငယ်တစ်ချပ် ၌ အသောကမင်းသည် ‘အသောကာရုံကျောင်းတိုက်’ရှိ ရဟန်းနှင့် ရဟန်းမတို့ လိုက်နာလေ့လာကြရန် ကျမ်းပေါင်းခုနစ်ကျမ်းတို့၏ အမည်နာမတို့ဖြင့် ဖော်ထုတ် ပြညွှန်းခဲ့သည်။

ဤကျမ်းစာရင်းများကို အသေးစိတ်လေ့လာကြည့်သော အခါ၌ ယင်းကျမ်းခုနစ်စောင်တို့သည် ပါဠိဘာသာဖြင့် တည်ရှိ နေသော ‘သုတ္တနှင့်ဝိနယ’တို့မှ ကျမ်းများဖြစ် ကြသည်။ ‘အဘိဓမ္မ ပိဋကများ လုံးဝမပါဝင်ချေ’။

အခြားသောခေတ်ပိုင်းလောက်တွင် ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာအရေးအသားတို့၌ ‘ဓမ္မတိက၊ ပေဋက၊ သုတ္တန္တိက၊ သုတ္တန္တိနိတိ၊ ပဉ္စနိကာယိက’စသော ရဟန်း-ရဟန်းမအား အပ်နှင်းသည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဘွဲ့ထူး-ဂုဏ်ထူးများကား ပါဝင်နေကြသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်သော် အသောကမင်းစိုးစံခဲ့သော ခရစ်ကြိုနှစ် သုံးရာစုအတွင်းများကပင်လျှင် ထေရဝါဒစာပေစုတို့သည် ‘ပိဋက၊ သုတ္တန္တ၊ ပဉ္စနိကာယ’-အစရှိသော ခေါင်းစည်းတို့ဖြင့် တည်တံ့ထွန်းကားနေပြီးဖြစ်ကြောင်း ယုံမှားဖွယ်မရှိ ဖြစ်သည်။

‘အဘိဓမ္မစာပေ’တို့ကို ‘ပိဋကတစ်ဆူ’အနေဖြင့် ဖော်ပြထားသော အစောဆုံးကျောက်စာ အထောက်အထားကိုမူ သီဟိုဠ်ကျွန်း ‘မဟိန္ဒလေ’ဘုရားကျောင်းတဝိုက်တွင် တွေ့ရှိရသည်။ ထိုဘုရားကျောင်းတိုက်တွင် သီတင်းသုံးသော သံဃာတို့အတွက် လှိုဏ်ခေါင်းများကို ခွဲခြားထားမှုကို ဖော်ပြရာ၌ ‘အဘိဓမ္မပိဋကကိုဆောင်သော ရဟန်းတို့အတွက် ဂူတစ်ဆယ်နှစ်လုံး၊ သုတ္တန္တပိဋကကိုဆောင်သော ရဟန်းတို့အတွက် ဂူငါးလုံး’-စသည်ဖြင့် အတိအကျ ဖော်ထုတ်ရေးသားထားပေသည်။ ဤကျောက်စာရေးထိုးသောခေတ်သည် ခရစ်နှစ်(၂၆၂)ဖြစ်၍ဤအချိန်၌ သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေစုတွင် ‘အဘိဓမ္မပိဋက’မှာ ထင်ရှားနေပြီးဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားရ၏။

ဤသို့ ထေရဝါဒီတို့၏ အဘိဓမ္မစာပေစုသည်ပိဋက တစ်ဆူအနေဖြင့် စုစည်းနေချိန်မှာတတိယသံဂါယနာ တင်ချိန် ခရစ်ကြိုနှစ်(၂၄၇)ထက် နောက်မကျနိုင်ချေ။

အဘိဓမ္မကျမ်းစဉ်တွင်နောက်အကျဆုံးဖြစ်ထိုက်သော ‘ကထာဝတ္ထုကျမ်း’သည်ပင် ဤအချိန်၌ ပေါ်ပေါက်နေပြီးဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ဤခေတ်ပိုင်းထက်ကျော်၍ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ၏ အဆို

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

အမိန့်များအတိုင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန် ပဌမသံဂါယနာတင်ချိန်နှင့် ခရစ်ကြိနှစ်(၂၄၇)တို့အတွင်း ဖြစ်ပေ၏။

ဤအယူကို လက်ခံနိုင်ရန် ခိုင်ခန့်သောအထောက်အထား ရှိ သည့်၊ ဗုဒ္ဓသံယဂိုဏ်းကြီး၏ စတင်ပြုကွဲချိန်သည် ဒုတိယသံဂါယနာမှ စခဲ့သည်။ မူလသံယအစုမှ စတင်ခွဲထွက်လာသော ‘မဟာသံယိက’ တွင် ရဟန်းတစ်သောင်းတို့ကလည်း ထေရဝါဒီတို့နည်းတူ မိမိတို့၏ သီးခြား သံဂါယနာတစ်ရပ်ကို အပြိုင်ကျင်းပခဲ့ကြောင်း မဟာဝံသ၊ ဒီပဝံသကျမ်းနှင့် မြောက်ပိုင်းစာပေတို့၌ အတိအလင်း ဖော်ပြထားကြ သည်။

ယင်းသံဂါယနာတင်၌ ဂိုဏ်းကွဲရဟန်းတို့သည် ထေရဝါဒီတို့ အတည်ပြုထားသော ‘သုတ္တပိဋက၊ ဝိနယပိဋက’တို့ကို ဖယ်ရှားလျက်၊ မိမိတို့အလိုကျဖြစ်သော သုတ္တပိဋက၊ ဝိနယပိဋကတို့ကို အသစ်တဖန် ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခဲ့ကြောင်း။ နိကာယ်ငါးရပ်ရှိ သုတ်များအစီအစဉ် နှင့်အမည်နာမ၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကိုလည်း မိမိတို့အလိုကျ ပြောင်း လဲခဲ့ကြောင်း အမှတ်အသား တွေ့ရသည်။

ထို့အပြင်-

ထေရဝါဒပိဋကအတွင်းရှိ-ပရိဝါရကျမ်း၊ အဘိဓမ္မပကရ ဏ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂကျမ်း၊ နိဒ္ဒေသကျမ်းနှင့်ဇာတက အချို့တို့ကို လည်း ဗုဒ္ဓဝစနများ မဟုတ်ဟူ၍ ပိဋကကျမ်းစာရင်းမှ ပယ်ဖျက် ခဲ့ကြောင်းကိုလည်းမှတ်သားရပေသည်။

ဤတွင် မဟာသံယိက ရဟန်းတို့မှ ပယ်ခဲ့သောကျမ်းမှာ ဝိန ယပိဋကမှ တစ်ကျမ်း၊ သုတ္တန္တပိဋက ခုဒ္ဒကနိကာယ်မှ သုံးကျမ်းနှင့် အဘိဓမ္မများ ဖြစ်နေကြသည်။

၎င်းတို့အနက် ပရိဝါရကျမ်းသည် ဝိနယပိဋက၏ နောက်ဆုံးကျမ်းဖြစ်၍၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသားများ ဖြစ်ကြသော ရဟန်းတော်အရှင်ဒီပက၏ လက်ရာဖြစ်ကြောင်းကို ယင်းကျမ်း၏ နိဂုံးဂါထာများ၌ပင် ပါရှိနေပေသည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ်မှ ပယ်ထုတ်ခဲ့သော နိဒ္ဒေသကျမ်း နှစ်စောင်သည်လည်း သုတ္တနိပါတ ပါဠိတော်လာ သုတ်များ၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ စကားများသာ ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂကျမ်းမှာမူ ပိဋကစာပေစုတွင် နောက်ဆုံးခေတ်ပိုင်းရောက်မှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရန်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ အကြောင်းအရာ အရေးအသားတို့သည်လည်း အဘိဓမ္မာသဘောတရား များစွာသက်ဝင်နေသည်။

ဇာတကစာပေစုသည် ပါဠိစာပေနယ်တဝှမ်းတွင် အကျယ်အပြန့်အများအပြားဆုံး ဖြစ်နေသည်သာမက အိန္ဒိယစာပေနယ်၊ ကမ္ဘာ့စာပေနယ်ရှိ လောကီပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတို့နှင့် အလွန်နီးကပ်စွာ နှီးနှွယ်ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်မှာ ထင်ရှားနေသည်။

ဤအချက်တို့ကို ထောက်ဆစဉ်းစားပါမူ-
မဟာသံယိကရဟန်းတို့ ပယ်ခဲ့သည့် ပိဋကကျမ်းဂန်များသည် ‘ဗုဒ္ဓဝစန၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတစစ်စစ်’များ ဟူ၍ ယူဆရန်ခက်ခဲသော သံသယမကင်းဖွယ်အချက်အလက်များ ပါရှိနေမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ၎င်းဂိုဏ်းသားတို့အနေဖြင့် ပယ်ခဲ့ကြသည်မှာ လည်းဤအကြောင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်လေမည်လော-ဟု တွေးတောဖွယ် ရှိလေသည်။

ဤ ဒုတိယသံဂါယနာတင်ချိန်မှ နောက်နှစ်ပေါင်း(၁၅၀)ခန့် အတွင်း ပင်မဖြစ်သော ထေရဝါဒဂိုဏ်း၊ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းတို့မှ ဂိုဏ်းငယ်အသီးသီး ဖြာထွက်ကွဲပြားသွားကြ၏။ ယင်းသို့ ဂိုဏ်းကွဲများ ပေါ်ပေါက်ရခြင်း၏ ယေဘုယျအကြောင်းရင်းမှာလည်း အယူဝါဒ ရေးရာကွဲပြားချက်ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဂိုဏ်းငယ်အသီးသီးတို့သည် မိမိတို့လက်ခံမှတ်သားထားသော ဗုဒ္ဓဝစနတို့ကို နှုတ်တက်အာဂုံ ဆောင်၍မိမိတို့ပြန့်နှံ့ထွန်းရာ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အစဉ်တစိုက် ဟော ကြားဖြန့်ချိခဲ့သည်။

နောင်အခါ အရေးအသား ထွန်းကားလာသောအချိန်တွင် အက္ခရာစာလုံးများ သုံးစွဲ၍၊ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းဂိုဏ်းကွဲ တို့သုံးစွဲခဲ့သော ဘာသာစကားတို့သည် ၎င်းတို့ အခြေစိုက်အား ကောင်းခဲ့သော အရပ်ဒေသတို့ရှိ ဒေသသုံးဘာသာစကားများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင်း မဂဓတိုင်း(ဘီဟာနယ်)တဝှမ်းတွင် ထွန်း ကားခဲ့သော ထေရဝါဒီတို့က မိမိတို့၏ပိဋကတ်တော်ကို မာဂဓိဘာ သာ(ပါဠိဘာသာ)ဖြင့် မှတ်သားထားကြသည်။

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီဂိုဏ်းသားတို့ကလည်း ကသ္မိရတိုင်း၌ တွင်ကျယ်ခဲ့ သော သက္ကတဘာသာကို ပိဋကတ်ဘာသာအဖြစ် လက်ခံအသိ အမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။

ထို့အတူ အိန္ဒိယပြည်မြောက်ဖက်တလွား၌ အခြေကျခဲ့သော မဟိံသာသကဂိုဏ်း၊ မဓဂုတ္တိဂိုဏ်း၊ လောကုတ္တရဝါဒဂိုဏ်းသားတို့ သည်လည်း မိမိတို့ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓစာပေတို့ကို သက္ကတဘာသာ အရော-သက္ကတသာဘာတို့ဖြင့် မှတ်တမ်းတင် သိမ်း ဆည်းခဲ့၍၊

ဂျိန်းဝါဒီ(နိဂဏ္ဍ)တို့က မိမိတို့ထွန်းကားခဲ့သော ကောသလ တိုင်း တဝိုက်၌ အသုံးများခဲ့သော မာဂဓိဘာသာစကားကို အထွဋ် အမြတ်ဘာသာစကားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြပေသည်။

ဤသို့ စာပေအရေးအသား ထွန်းကားကျယ်ပြန့်လာသော ခေတ်တွင် ထေရဝါဒီတို့နှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့သည် သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားခြားနားခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ ပိဋကတ်တော်ကို စာပေဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ရာ၌ သီးခြား ဘာသာ စကားနှစ်ရပ်ကို သုံးစွဲခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ယနေ့တွေ့ရှိရသော ယင်းဂိုဏ်းနှစ်ရပ်တို့၏ ပိဋကတ်နှစ်စုံကို တိုက်ဆိုင်လေ့လာကြည့်သောအခါ သုတ္တပိဋကနှင့် ဝိနယပိဋကတို့ သည်အပြင်အပ အဆင်အယင်ဖြစ်သော အမည်နာမ၊ အစီအစဉ်နှင့် နိဒါန်းကြောင်းတို့၌သာ ကွဲပြားမှုများ ရှိကြပြီး၊ ပဓာနကျသော ဒေသ နာ အနှစ်သာရပိုင်း၌ကား ထပ်တူနီးပါးမျှဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၏။

သို့သော် အဘိဓမ္မပိဋကနှစ်ဆူတို့ကို တိုက်ဆိုင်လေ့လာ သောအခါ၌ကား ကျမ်းအရေအတွက် ခုနစ်စောင်စီရှိခြင်း၌သာ ညီညွတ်ပြီး၊ ကျန်သောအချက်အလက်တို့မှာများစွာပင် ကွာခြား နေကြသည်။

ထို့ကြောင့် ‘အဘိဓမ္မပိဋက’တွင်မှ ဤဂိုဏ်းနှစ်ရပ်ကို ကွဲပြား ခြားနားသွားသည့်အကြောင်းကို ဒေါက်တာအင်န်ဒတ္တားဆိုသူ သုတေသီကြီးတစ်ဦးက ‘မူလအားဖြင့် ဟိနယာနများ ဖြစ်ကြသော ဤဂိုဏ်းနှစ်ရပ်တို့သည် သုတ္တနှင့်ဝိနယတို့ကို စိစစ်တည်းဖြတ်ရာ၌ အတူတကွ တညီတညွတ်တည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြမည် ဖြစ်၏။

သို့သော် အဘိဓမ္မပိဋကကို စိစစ်ဆုံးဖြတ်သောအခါ၌မူ ဂိုဏ်း ကွဲပြားဖြစ်၍၊ ယင်းပိဋကဝင်ကျမ်းဂန်တို့ကို တသီးတခြားစီ စီကုံးရေး သားခဲ့ခြင်းကြောင့်သာ ဖြစ်တန်ရာသည်’-ဟု အကြောင်းပြထားသည်။

ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ မက္ကဂေါဟွန်ဆိုသူ အခြားသတေ သီတစ်ဦးကလည်း ‘ဤအဘိဓမ္မပိဋကနှစ်ရပ်တို့၌ မည်သည့် နှီးနွယ်မှု

မျိုးမှမရှိချေ။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒအဘိဓမ္မကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထေရဝါဒ အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်တို့ကို လေ့လာဖူး၊ ကြားသိဖူးဟန် မတူပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒစာပေ၌ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကို၎င်း၊ အယူဝါဒကို၎င်း ထိုးနှက်ဝေဖန်ချက်များ လုံးဝမတွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ထိုအချက်များကို ထောက်လျှင် ဤဂိုဏ်းနှစ်ရပ်ရှိ အဘိဓမ္မပိဋကကျမ်း မူကွဲနှစ်စုံတို့သည် မိမိတို့အယူဝါဒအလျောက် သီးခြားစီရင် ထားသော ကျမ်းဂန်များသာ ဖြစ်ရပေမည်’-ဟု မှတ်ချက်ချထားသည်။

တဖန် ပါဠိသုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သူ အီးဂျေသောမတ်ကလည်း- ‘သဗ္ဗတ္ထိဝါဒအဘိဓမ္မနှင့် ထေရဝါဒအဘိဓမ္မသည်ကျမ်းတို့၏ အမည်နှစ်ပါးတို့၌ အနည်းအကျဉ်း တူညီမှုရှိ တတ်သည်ဖြစ်သော်လည်း၊ လုံးဝသီးခြားစီရပ်တည်နေကြသည်သာ ဖြစ်၏။ အခြား သော(သုတ္တနှင့်ဝိနယ)ပိဋကနှစ်ဆူတို့သည် တူညီသော စာပေ ပရင်းမြစ်ရှိကြသည်-ဟု နားလည်ရသောအခါ ‘လက်ရှိ လက်ငင်း တည်ရှိနေသော အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်မူနှစ်မျိုးတို့မှာ ပဌမပိဋကနှစ်ဆူပေါ်ပြီးမှ နောက်ခေတ်အတန်နှောင်းမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြသည်။ ဤဂိုဏ်းနှစ်ရပ်ကွဲပြားပြီးသည့်နောက်မှ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်’-ဟူသည့်အရေးအသားမှတ်ချက်ကို ခန့်မှန်းနိုင်၏။

ဤအထက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များ ဆန်းစစ်တင်ပြချက်များသာ မှန်ချေသော်-

အဘိဓမ္မပိဋကနှစ်ရပ်ရှိ ခြားနားနေကြသောကျမ်းခုနှစ်စောင်တို့သည် ‘မူလဗုဒ္ဓဘာသီတများ ဖြစ်ကြဖို့ထက်’ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကြီး ကွဲပြားသွားပြီးနောက်မှ ဂိုဏ်းကွဲငယ်တို့၌ ‘သီးခြားတိုးတက်လာသော စာပေစုများဖြစ်ရန် ပိုမိုနီးစပ်ကြသည်’။

ကျမ်းခုနစ်စောင်စီ ရှိနေကြခြင်းသည်၎င်း၊ သုတ္တပိဋက၌ပါရှိပြီး သော ဓမ္မသဘာဝကိုပင်ယူ၍ အနက်သရုပ်ခွဲပြသောသဘောချင်း တူညီနေသည်၎င်း၊ ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တနှင့် ပဋ္ဌာနကျမ်းတို့ကို အလေး အမြတ်ပြု၍ ချီးပမြောက်စားထားခြင်းသည်၎င်း၊ ကျမ်းဂန်ခွဲများပေါ် ပေါက်ရာ ခေတ်များစွာ မကွာခြားခြင်းသည်၎င်း၊ အဘိဓမ္မစာပေပေါ် ထွန်းရာ အခြေအနေကို ဖော်ပြရာ၌လည်း ရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ် မြတ်ကိုပင် ဦးစားပေး၍ အလေးထားဖော်ပြခြင်းသည်၎င်း၊ ဤပိဋက နှစ်ဆူတို့၏ စာပေပြိုင်ဆိုင်မှုသဘော တနည်းတဖုံ နှီးနွယ်နေ သည့် သဘောကို ဖော်ပြနေကြသည်။

ကထာဝတ္ထုမှတစ်ပါးသော ပါဠိအဘိဓမ္မကျမ်းများ၌ သက္ကတ ကျမ်းများကဲ့သို့ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်အမည် ပေါ်လွင်ခြင်းမရှိပေ။ သို့သော် ရှေ့တွင်တင်ပြပြီးသကဲ့သို့ပင် ပါဠိအဘိဓမ္မကျမ်းခုနစ်စောင်တို့သည် အကြောင်းအရာ၊ အရေးအသားအရ တစ်သဘောတည်းလောက်ပင် ရှိနေကြသည်။ သုတ္တပိဋကတို့ကိုလည်း အထူးအားပြုပြီး မှီတွယ်ထား ကြသည်။

ထို့ပြင် ပါဠိသုတ္တပိဋက၊ သီရိတိပသုတ္တ(ဒီယနိကာယ်)နှင့်သက္က တ အဘိဓမ္မပိဋကရှိ သီရိတိပရိယာယပါဒကျမ်းတို့သည် အရှင်သာရိ ပုတ္တရာမထေရ်မြတ်၏ အဆိုအမိန့်များ ဖြစ်သည်ကလည်း စိတ်ဝင် စားဖွယ်ဖြစ်၏။

တဖန် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီတို့က ‘**ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တ**’ မှတစ်ပါးသော ကျမ်းတို့ကို ‘**ပါဒ**’ ဟု အမည်ပေးထားကြ၏။

ထေရဝါဒီတို့ကမူ မိမိတို့ အဘိဓမ္မကျမ်းဂန်ကို ‘**ပါဒ**’ ဟုမဆို၊ ‘**ပကရဏ**’-ဟုသာ ဆိုကြသည်။

သို့သော် မိလိန္ဒပဉ္စာနိဒါန်းတစ်နေရာတွင်မူ ‘အဘိဓမ္မ ပကရ ဏာနိ’-ဟူသော တွေ့ရိုးဝေါဟာရကို ‘အဘိဓမ္မပါဒ’ ဟူသော အသုံး

ကထိကဦးလေးမြင့်၊ (ပါဠိဋ္ဌာန ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်)

ဖြင့်အစားထိုး သုံးစွဲထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဤအချက် တို့ကို ထောက်သော် မတူညီကြသော ယင်းကျမ်းဂန်တို့သည် တဆင် တည်း၊ တသွေးတည်း မဟုတ်ကြသော်လည်း နည်းမှီးမှုသဘော၊ ပြိုင် ဆိုင်မှု သဘောကိုကား အနည်းနှင့်အများ ထုတ်ဖော်ပြနေကြသည်ဟု မှတ်ယူရဖွယ် ရှိနေပေသည်။

စာပေခေတ်အရဆိုသော် ပါဠိအဘိဓမ္မကျမ်းဂန်တို့က ပိုမိုစော စီးစွာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြရန်သာ ရှိသည်။

အဘိဓမ္မပိဋကတွင် နောက်အကျဆုံးဖြစ်နိုင်သော ကထာဝတ္ထု ကျမ်းသည်ပင် ခရစ်ကြီးနှစ်(၂၄၅)တပိုက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး၍၊ ဤကျမ်း တွင် ကိုးကားထားသောကျမ်းစာရင်း၌ ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဝိဘင်္ဂနှင့် ပဋ္ဌာန ကျမ်းများ ပါရှိနေသည်ဖြစ်၍ ဤကျမ်းများသည် အသောကမင်း ခေတ်ထက်ပင်စောရပေမည်။

ထို့ကြောင့် ‘ပါဠိပိဋကသည် ခရစ်ကြီးနှစ်(၂၅၀)ပတ်ဝန်း ကျင်မှ ယနေ့တွေ့ရရသော ပုံသဏ္ဍာန်နီးပါးပြည့်စုံနေသည်’- ဟု မှတ်ချက်ချနိုင်ပေသည်။

အခန်း(၁၀)

နိဇ္ဇာ

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အကြောင်းအရာအသီးသီးတို့သည် သက္ကတအဘိဓမ္မနှင့် ပါဠိအဘိဓမ္မ(အဘိဓမ္မပိဋက) နှစ်ဆူတို့၏ အနှစ်သာရနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၊ နိဒါန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၊ သမိုင်းကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း တွေ့ရှိမှတ်သားရသမျှသော စာပေ အထောက်အထားတို့ကို ဗဟုသုတအလို့ငှာ တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဘိဓမ္မပိဋကသည် ဗုဒ္ဓဝစနများ ဖြစ်ကြပါ၏လော? အဘိဓမ္မပိဋကသည် သံဂါယနာသုံးတန် တင်ခဲ့ရာ၌ ပါဝင်ကြပါ၏လော? ဟူသည့်မေးခွန်းများနှင့်ပတ်သက်၍လည်း သက်ဆိုင်ရာ စာပေ အမှတ်အသားတို့ကို တင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ပါဠိအဘိဓမ္မပိဋကနှင့် ပတ်သက်၍၊ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအတွင်း၌ပင် သံသယမူများ အတန်စောသောကာလကစ၍ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးပြီး ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏ခေတ်တွင်ပင် အလားတူပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်နေကြပြီးဖြစ်သည်မှာ အဋ္ဌသာလိ နိဒါန်း၌ ထင်ရှားနေပါသည်။

စာတမ်းတွင် ယင်းပြဿနာနှင့်ပတ်သက်သော 'ပါဠိ/သက္ကတ ဗုဒ္ဓစာပေ မှတ်တမ်း'တို့ကို နှိုင်းယှဉ်တင်ပြထားပါသည်။

ဤမျှဆိုလျှင်ပင် 'ဗုဒ္ဓပုတ္တိ၊ ဗုဒ္ဓဝါဒ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဗုဒ္ဓစာပေ၊ ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့ကိုလေ့လာရာ၌ပါဠိ စာပေနယ် တစ်မျိုးတည်းသည် အကုန်အစင်မဟုတ်သေးကြောင်း ထင်ရှားပြီး ဖြစ်ပါသည်။'

မြန်မာနိုင်ငံ၌ လက်ခံကျင့်သုံးနေသော ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာသည် ၎င်း၊ ပါဠိပိဋကတ်တော်သည် ၎င်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲ၊ စာပေကွဲ

တို့အနက် ရှေးအကျဆုံးနှင့် အခိုင်ခန့်ဆုံး၊ အမှန်ကန်ဆုံး ဖြစ်သည်မှာ လည်း ယုံမှားဖွယ်မရှိ။ သို့သော် အချို့အချို့သော အဆိုအမိန့်တို့သည် ဂိုဏ်းကွဲများအတွင်း၌သာ သီးခြားလက်ခံထားသော အဆိုအမိန့်များ ဖြစ်ကြ၍၊ အချို့အချို့သော စာပေဆိုင်ရာ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်တို့မှာလည်း ဝါဒကွဲများအလိုက် ထွန်းကားတိုးတက် လာသော အကြောင်းရင်းများသာ ဖြစ်ကြသည်ကိုလည်းလက်ခံကြရ ပါမည်။

အထူးအားဖြင့် ဆန်းသစ်သော အတွေးအခေါ်တို့သည် ခေတ် ၏ကောင်း-ဆိုးမှုအပေါ်တွင် အနည်းနှင့်အများမှီလျက် တိုးတက်လာ သောသဘော ရှိနေသည်ဖြစ်၍၊ စာပေနှင့်ပတ်ဝန်းကျင် မကင်းနိုင် ကြပုံကိုလည်း နှလုံးသွင်းသင့်လှပါသည်။

မည်သို့ပင်ရှိပါစေ၊ ‘ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋက’ကို ဝေဖန်ဆန်းစစ် ကြရာ၌ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဖွယ် ‘သက္ကတအဘိဓမ္မာ ပိဋကတစ်ဆူ’- ရှိနေသေးသည်ဟူသော အချက်ကို သတိထားမိကြလျှင်၊ ဤစာ တမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ပြည့်ဝပြီး ဖြစ်ပါသည်။

(၁၉၆၉-ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန ဆွေးနွေးပွဲ၌ ဖတ်ကြားခဲ့သည်)

ଏହି ଆବିଷ୍କାର
ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ